

Bažnyčios žinios

Popiežius

Benediktas XVI MOKYTI JAUNIMĄ TEISINGUMO IR TAIKOS Žinia 2012 m. Pasaulinės taikos dienos proga RELIGIJA IR TAIKA PASAULYJE	2 5
--	--------

Popiežiaus katechezės

APIE VIEŠPATIES TORĄ (119-OJI PSALMĖ)	7
APIE PERGALINGĄJĮ MESIJĄ (110-OJI PSALMĖ)	9

Lietuvos Vyskupų Konferencija

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJOS DEKRETAS DĖL VALANDŲ LITURGIJOS I T. LIETUVIŠKOJO TEKSTO	11
--	----

Lietuvos vyskupai

Kardinolas A. J. Bačkis. BAIGIANT DIEVO GAILESTINGUMO METUS Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius GANYTOJIŠKASIS LAIŠKAS ARKIVYSKUPIJOS TIKINTIESIEMS DĖL NUOLATINIO DIAKONATO TARNYSTĖS ĮVEDIMO	11 13
--	----------

Homilijos

IŠMINČIAI IŠ RYTŲ / Kristaus Apsireiškimas (Trys Karaliai)	15
ATEIKITE IR PAMATYSITE / 2 eilinis sekmadienis (B)	16
ERDVĖS IR LAIKO PERKEITIMAS / 3 eilinis sekmadienis (B)	17
DEMONOLOGIJOS ĮVADAS / 4 eilinis sekmadienis (B)	18

Straipsniai

Joseph Ratzinger / Benediktas XVI. ŠVENTASIS LAIKAS	19
Kun. doc. dr. Rimas Skinkaitis. DIEVO GAILESTINGUMAS SENAJAME TESTAMENTE	24
Kun. prof. dr. Romualdas Dulskis. TAIZĖ BENDRUOMENĖS PAŠAUKIMO ASPEKTAI IR JOS KRIKŠČIONIŲ VIENYBĖS VIZIJA	27

Teisininko konsultacija

KLEBONAS – PRIVATUS AR VIEŠAS ASMUO?	32
--------------------------------------	----

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	34
Respublikinė ekumeninė konferencija „Šeima – Bažnyčios ir valstybės pamatas“	34
Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlydai	37
Pradėti švęsti Palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio metai	38
Santuokos ir šeimos ryšys – istorinis bei visuotinis. Ekumeninės konferencijos „Šeima – Bažnyčios ir valstybės pamatas“ komunikatas	42

Bažnyčia pasaulyje

Benediktas XVI lankėsi Benine	43
-------------------------------	----

Benediktas XVI

Mokyti jaunimą teisingumo ir taikos

*Žinia Pasaulinės taikos dienos proga
(2012 m. sausio 1 d.)*

1. Naujų metų pradžia, Dievo dovana žmonijai, akina mane kupinam didelio pasitikėjimo ir meilės visiems ypač palinkėti, kad ateinančių metų konkrečiai ženklinimų teisingumas ir taika.

Su kokia nuostata turėtume žvelgti į Naujuosius metus? 130-ojoje psalmėje aptinkame labai gražų įvaizdį. Pasak psalmininko, tikintis žmogus Viešpaties laukia „nekantriau, negu sargybiniai laukia aušros“ (6 eil.), laukia sklidinąs tvirtos vilties, nes žino, kad Jis atneš šviesą, gailestingumą, išganymą. Tas lūkestis kyla iš išrinktosios tautos patirties: ji žino, jog Dievo yra išmokyta matyti pasaulio tiesą ir nepasiduoti išbandymams. Kviečiu jus į 2012-uosius žvelgti su lygiai tokiu pačiu pasitikėjimu. Tiesa, kad besibaigiančiais metais padaugėjo nepasitenkinimo, jį sukėlė krizė, slegianti visuomenę, darbo pasaulį ir ūkį, – krizė, kurios šaknys pirmiausia yra kultūrinės ir antropologinės. Atrodo, tarsi mūsų laiką apgaubė tamsos skraistė, neleidžianti aiškiai matyti dienos šviesos.

Vis dėlto toje tamsoje žmogaus širdis nepaliauja laukti aušros, apie kurią kalba psalmininkas. Šis lūkestis ypač gyvas ir akivaizdus tarp jaunuolių, todėl mano mintys krypta į juos – į indėlių, kurį jie galėtų ir turėtų pasiūlyti visuomenei. Tad žinią 45-osios Pasaulinės taikos dienos proga norėčiau pateikti auklėjimo perspektyvoje: „Mokyti jaunimą teisingumo ir taikos“, įsitikinęs, kad jie savo užsidegimu ir idealistiniu polėkiu gali duoti pasauliui naujos vilties.

Mano žinia taip pat skirta tėvams, šeimoms, visiems, susijusiems su auklėjimu bei ugdymu, bei tiems, kurie atsakingi už įvairias religinio, visuomeninio, politinio, ekonominio, kultūrinio ir žiniasklaidinio gyvenimo sritis. Būti dėmesingam jaunimo pasauliui ir jį suprasti, gebėti į jį įsiklausyti ir jį vertinti yra ne tik naudinga – tai pirmutinė visos visuomenės užduotis statydamas teisingą ir taikią ateitį.

Jaunimą būtina mokyti branginti teigiamą gyvybės vertybę žadinant troškimą tarnauti Gėriui. Ši užduotis įpareigoja mus visus pirmiausia asmeniškai.

Pastaruoju metu įvairiose pasaulio srityse reiškiamas jaunimo susirūpinimas liudija troškimą žvelgti į ateitį

kupiniems pagrįstos vilties. Šiandien jaunimui nerimą kelia daugybė aspektų: galimybė įgyti išsilavinimą, nuodugniau parengiantį susitikti su tikrove; sunkumai sukurti šeimą ir surasti stabilią darbo vietą; užduotis, kaip politikos, kultūros ir ekonomikos pasaulyje veiksmingai prisidėti prie žmogiškesnės ir solidaresnės visuomenės kūrimo.

Svarbu, kad į tą nerimą bei jį lydintį idealistinį polėkį būtų deramai atsižvelgta kiekvienu visuomenės lygmeniu. Bažnyčia į jaunuolius žvelgia kupina pasitikėjimo, pasitiki jais ir drąsina ieškoti tiesos, ginti bendrąjį gerį, būti atvirus aplinkiniam pasauliui ir turėti akis, gebančias išvysti „naujus dalykus“ (Iz 42, 9; 48, 6).

Auklėtojai

2. Auklėjimas yra labiausiai kerintis ir sunkiausias gyvenimo nuotykis. Auklėti – lotyniškai *educare* – reiškia išvesti žmogų iš jo paties į tikrovę, į pilnatvę, leidžiančią asmeniui augti. Tokį procesą maitina dviejų laisvių – suaugusiojo ir jaunuolio laisvės – susitikimas. Šitai reikalauja mokinio atsakomybės: jis turi būti atviras, leistis būti vedamas į tikrovės pažinimą, ir auklėtojo atsakomybės: šis turi būti pasirengęs save dovanoti. Todėl pirmiausia būtini autentiški liudytojai, o ne taisyklių bei informacijos dalytojai, liudytojai, gebantys žvelgti toliau už kitus, nes jų gyvenimas aprėpia platesnes erdves. Liudytojas yra tas, kuris pirma gyvena tuo, ką siūlo.

Kokiose vietose bręsta tikrasis auklėjimas, mokantis teisingumo ir tiesos? Pirmiausia šeimoje, nes tėvai yra pirmutiniai auklėtojai. „Šeimoje vaikai išmoka žmogiškųjų ir krikščioniškųjų vertybių, leidžiančių konstruktiviai ir taikiai gyventi. Šeimoje išmokstama solidarumo tarp kartų, pagarbos taisyklėms, atleidimo ir kito žmogaus priėmimo“ (1). Ji yra pirmoji mokykla, kurioje mokoma teisingumo ir taikos.

Gyvename pasaulyje, kuriame šeimai ir net gyvybei gresia nuolatinis pavojus, jos labai dažnai suardomos. Darbo sąlygos, neretai sunkiai suderinamos su šeimos atsakomybe, susirūpinimas dėl ateities, karštligiškas gyvenimo ritmas, migracija ieškant tinkamo pragyvenimo ar net išgyvenimo apsunkina galimybę garantuoti vaikams vieną iš brangiausių gėrybių – tėvų buvimą, įgalinantį vis gilesnį bendrabūvį gyvenimo kelyje siekiant perteikti ne per vienus metus įgytą patirtį bei tikrybes, kurias įmanoma perduoti tik būnant kartu. Tėvus norėčiau paraginti nenuleisti rankų! Savo gyvenimo pavyzdžiu jie turėtų akinti vaikus viltis pirmiausia dėti į Dievą, iš kurio vienintelio kyla tikrasis teisingumas ir taika.

Norėčiau kreiptis ir į auklėjimo įstaigų vadovus: jie itin atsakingai tegu stengiasi, kad bet kuriomis aplinkybėmis būtų gerbiamas ir branginamas asmens kilnumas. Padėdami subrandinti kiekvienam Viešpaties duotas dovanas, tegu rūpinasi, jog kiekvienas jaunuolis atrastų savo asmeninį pašaukimą. Telaiduoja šeimoms, kad jų vaikams būtų siūlomas ugdymo kelias, neprieštaraujantis jų sąžinei ir religiniams principams.

Tegu kiekviena pedagoginio darbo sritis būna atvirojo transcendencijai ir kitiems vieta, dialogo, santalkos ir klausymosi vieta, kur jaunuolis pajustų, kad jo asmeninės galimybės ir vidinės vertybės yra vertinamos, ir mokytųsi branginti brolius. Tegu moko pajusti džiaugsmą, kylantį iš to kasdienio meilės bei atjautos artimui praktikavimo ir veiklaus dalyvavimo žmogiškesnės ir broliškesnės visuomenės statydinimo darbe.

Kreipiuosi į atsakinguosius politikos srityje, ragindamas juos konkrečiai padėti šeimoms ir auklėjimo įstaigoms įgyvendinti savo teisę ir pareigą auklėti. Niekada neturi trūkti prideramos paramos motinystei ir tėvystei. Politikams privalu laiduoti galimybę visiems įgyti išsilavinimą, o šeimoms laisvai pasirinkti auklėjimo įstaigas, jų akimis, geriausiai atitinkančias jų vaikų gerovę. Tegu jie įsipareigoja suburti šeimas, persiskyrusias dėl būtinybės pragyventi. Jaunimui būtina rodyti politikos kaip tikro tarnavimo visų gerovei giedrą pavyzdį.

Be to, negaliu neparaginti savo pedagoginiu indėliu prisidėti ir žiniasklaidos. Šiandienėje visuomenėje visuomenės komunikavimo priemonėms tenka ypatingas vaidmuo: jos ne tik informuoja, bet ir formuoja adresatų dvasią ir todėl gali reikšmingai prisidėti prie jaunimo auklėjimo. Svarbu iš akių neišleisti, kad auklėjimo ir komunikavimo ryšys itin artimas: juk auklėjama per komunikavimą, darantį asmens ugdymui teigiamą arba neigiamą poveikį.

Jaunuoliai irgi turi turėti drąsos pirmučiausia patys gyventi tuo, ko reikalauja iš aplinkos. Tai didelė atsakomybė: jie privalo turėti jėgų deramai ir atsakingai naudotis savo laisve. Jiems irgi tenka pareiga mokytis teisingumo ir taikos!

Mokyti tiesos ir laisvės

3. Šventasis Augustinas savęs klausė: „*Quid enim fortius desiderat anima quam veritatem?* – Ko žmogus trokšta labiau negu tiesos?“ (2). Visuomenės žmogiškas veidas labai priklauso nuo auklėjimo pastangų išlaikyti šį nuslopinamą klausimą gyvą. Juk auklėjimui rūpi ugdyti visą žmogų, įskaitant moralinį bei dvasinį būties matmenį, prieš akis turint jo galutinį tikslą ir visuome-

nės, kurios narys jis yra, gerovę. Todėl mokant tiesos pirma reikia žinoti, kas yra žmogus, pažinti jo prigimtį. Apžvelgdamas tai, kas jį supa, psalmininkas svarsto: „Kai pasižiūriu į tavo dangų, – tavo pirštų darbą, – į mėnulį ir žvaigždes, kuriuos tu pritvirtinai, – kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi?“ (Ps 8, 4–5). Štai svarbiausias sau išsikeltinas klausimas: *kas yra žmogus?* Žmogus – būtybė, širdyje alkstanti begalybės, alkstanti tiesos – ne dalinės tiesos, bet tiesos, gebančios paaiškinti gyvenimo prasmę, – nes jis sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Gyvybės kaip neįkainojamos vertybės dėkingas suvokimas leidžia atrasti savo paties vidinį kilnumą ir kiekvieno žmogaus neliečiamumą. Todėl pirmutinė auklėjimo užduotis yra išmokyti išžvelgti žmoguje Dievo paveikslą, vadinas, puoselėti didelę pagarbą kiekvienam žmogui ir padėti kitiems realizuoti šį aukščiausią kilnumą atitinkantį gyvenimą. Visada būtina atminti, kad „autentiškas žmogaus vystymasis nedalijamai susijęs su visu asmeniu, su visais jo matmenimis“, įskaitant transcendentinį (3), ir kad žmogaus nevalia aukoti siekiant dalinio gėrio – ekonominio ar socialinio, individualaus ar bendruomeninio.

Tik per santykį su Dievu žmogus suvokia ir savosios laisvės reikšmę. O auklėjimo užduotis ir yra mokyti tikrosios laisvės. Jos esmę sudaro ne saitų stygius ar laisvos valios viršenybė ir ne „aš“ absoliutinimas. Žmogus, laikantis save absoliutu, manantis, jog nuo nieko nepriklauso ir gali daryti viską, ką nori, galiausiai prieštarauja savo paties būties tiesai ir savo laisvės netenka. Žmogus, priešingai, yra santykio paženklinta būtybė, gyvenanti santykiu su kitais ir pirmiausia su Dievu. Autentiška laisvė niekada nepasiekama nutolstant nuo Dievo.

Laisvė yra brangi, bet trapi vertybė; galima ją klaidingai suprasti ir ja piktnaudžiauti. „Itin klatinga kliūtis šiandien auklėjimo pastangoms yra mūsų visuomenėje ir kultūroje masiškai vyraujantis reliatyvizmas, kuris, nieko nepripažindamas kaip galutinio, vieninteliu matu laiko „aš“ su jo norais ir kuris savo laisvės regimybe tampa kiekvienam kalėjimu. Tokiame reliatyvistiniame horizonte autentiškas auklėjimas neįmanomas: be tiesos šviesos kiekvienas asmuo pasmerktas anksčiau ar vėliau suabejoti savo gyvenimo gerumu ir jį sudarančiais ryšiais, savo įsipareigojimo kartu su kitais ką nors bendrai statydinti galiojimu“ (4).

Tad, norėdamas įgyvendinti savo laisvę, žmogus privalo įveikti reliatyvistinį horizontą ir pažinti tiesą apie save ir tiesą apie blogį ir gėrį. Savo sąžinės gelmėje žmogus atranda įstatymą, kurio pats sau nesuteikia, bet kuriam privalo paklusti, balsą, kviečiantį mylėti,

daryti gera, nedaryti bloga ir prisiimti atsakomybę už padarytą gerį ir blogį (5). Todėl laisvės vykdymas kuo glaudžiausiai susijęs su prigimtinio moralės įstatymu, išsiskiriančiu visuotinumu, išreiškiančiu kiekvieno asmens kilnumą, sudarančiu jo pagrindinių teisių bei pareigų ir galiausiai teisingo bei taikaus žmonių sugyvenimo pagrindą.

Tad teisingas naudojimas laisve yra esminis dėmuo skatinant teisingumą ir taiką – dalykus, reikalaujančius pagarbos sau ir kitam, net jei pastarojo egzistencijos ir gyvenimo būdas skirtingas. Iš tokios laikysenos išplaukia elementai, be kurių taika ir teisingumas liktų žodžiais be turinio: abipusis pasitikėjimas, gebėjimas puoselėti konstruktyvų dialogą, dažnai norimo gauti, bet sunkiai suteikiamo atleidimo galimybė, abipusė meilė, atjauta silpniausiems, pasirengimas aukotis.

Mokyti teisingumo

4. Mūsų pasaulyje, kuriame, nepaisant skelbiamų gerų ketinimų, asmens, jo kilnumo ir teisių vertybei rimtą pavojų kelia paplitusi tendencija remtis vien naudingumo, pelno ir turto kriterijais, labai svarbu teisingumo sąvokos neatskirti nuo jos transcendentinių šaknų. Juk teisingumas nėra tiesiog žmogiškasis susitarimas, nes tai, kas teisinga, pirmiausia lemia ne pozityvus įstatymas, bet gilioji žmogaus tapatybė. Tik integralus požiūris į žmogų neleidžia nupulti į susitarimu grįstą teisingumo sampratą ir įgalina atverti teisingumui solidarumo ir meilės horizontą (6).

Negalime ignoruoti, kad kai kurios šiuolaikinės kultūros srovės, besiremiančios racionalistiniais ir individualistiniais ekonomikos principais, atskirdamos teisingumo sąvoką nuo meilės bei solidarumo, nutolino ją nuo jos transcendentinių šaknų: „Žmogaus miestas augina ne tik teisėmis ir pareigomis grįsti santykiai, bet dar labiau ir pirmiausia neužsitarnaujamo, gailėstingumo ir bendrystės paženklininti ryšiai. Gailestiną meilę žmogiškų santykių plotmėje visada taip pat apreiškia Dievo meilė, visoms pastangoms, kuriomis siekiama teisingumo, suteikianti dieviškąją ir išganomąją vertę“ (7).

„Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisumo [teisingumo]; jie bus pasotinti“ (Mt 5, 6). Jie bus pasotinti, nes alksta ir alksta teisingo santykio su Dievu, su savimi, su savo broliais ir seserimis, su visa kūrinija.

Mokyti taikos

5. „Taika nėra vien karo nebuvimas; jos neužtikrina ir priešišku jėgų pusiausvyra. Taika žemėje pasiekama

tada, kai žmogui užtikrinamos reikalingos gėrybės, kai žmonės tarpusavyje laisvai bendrauja, gerbiamas žmonių bei tautų orumas ir nuolat puoselėjamas broliškumas“ (8). Taika yra teisingumo vaisius ir meilės padarinys. Taika pirmiausia yra Dievo dovana. Mes, krikščionys, tikime, kad mūsų tikroji taika – Kristus: jame, per jo kryžių, Dievas sutaikino su savimi pasaulį ir nugriovė mus vieną nuo kito skyrusias sienas (plg. Ef 2, 14–18); jame gyvuoja vienintelė meilėje sutaikinta šeima.

Tačiau taika yra ne tik gaunama dovana, bet ir pastangų reikalaujantis darbas. Norėdami būti tikri taikos steigėjai, privalome išmokti atjautos, solidarumo, bendradarbiavimo ir broliškumo, būti veiklūs bendruomenėje ir budriai judinti sąžines nacionaliniais bei tarptautiniais klausimais ir akinti ieškoti tinkamų būdų, kaip perskirstyti turta, skatinti vystymąsi, bendradarbiauti puoselėjant plėtrą ir sprendžiant konfliktus. „Palaiminti taikdariai; jie bus vadinami Dievo vaikais“ (Mt 5, 9).

Taika visiems gimsta iš kiekvieno asmens teisingumo ir niekam nevalia vengti esminės pareigos skatinti teisingumą pagal savo kompetenciją bei atsakomybę. Ypač jaunimo, visada siekiančio idealų, prašau kantriai ir atkakliai ieškoti teisingumo ir taikos, lavinti teisingumo ir tiesos pojūtį, net jei dėl to galbūt tektų aukotis ir plaukti prieš srovę.

Kelti akis į Dievą

6. Sunkaus iššūkio žengti teisingumo ir taikos keliu akivaizdoje galime pajusti pagundą kartu su psalminku klausti: „Keliu akis į kalnus – iš kur ateis man pagalba?“ (Ps 121, 1).

Visiems, pirmiausia jaunuoliams, primygtinai norėčiau pasakyti: „Ne ideologijos gelbėja pasaulį, bet vien atsigrėžimas į gyvąjį Dievą, kuris yra mūsų Kūrėjas, mūsų laisvės laidas, tikrojo gėrio ir tikrosios tiesos laidas. Tikroji revoliucija yra tikrai radikalus atsigrėžimas į Dievą, kuris yra to, kas teisu, matas ir kartu amžinoji meilė. Ir kas dar galėtų mus išgelbėti, jei ne meilė?“ (9). Meilė džiaugiasi tiesa, ji yra jėga, įgalinanti stengtis dėl tiesos, teisingumo ir taikos, nes ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištvėria (plg. 1 Kor 13, 1–13).

Brangūs jaunieji bičiuliai, jūs esate brangi dovana visuomenei. Nenuleiskite rankų sunkumų akivaizdoje ir nepasiduokite klaidingiems sprendimams, besisiūlantiems kaip paprasčiausias problemų įveikimo būdas. Nesibaiminkite įsipareigoti, prisiimti vargus ir aukas, rinktis kelius, reikalaujančius ištikimybės ir pastovumo, nuolankumo ir atsidavimo. Kupini pasitikėjimo

gyvenkite savo jaunyste bei jos giliais laimės, tiesos, grožio ir meilės troškimais! Intensyviai išgyvenkite šį tokį užsidegimo turtingą ir pilną amžiaus tarpsnį.

Suvokite, kad patys esate suaugusiems pavyzdys ir paskata – ir juo labiau, juo daugiau stengiatės nugalėti neteisingumą ir korupciją, juo karščiau trokštate geresnės ateities ir dėl jos dedate pastangas. Suvokite savo galimybes ir niekada neužsisklęskite, bet žinokite, kad darbuojatės dėl visiems šviesesnės ateities. Jūs ne vieni. Bažnyčia pasitiki jums, lydi jus, drąsina ir norėtų pasiūlyti vertingiausią, ką turi, – galimybę pakelti akis į Dievą, sutikti Jėzų Kristų, tą, kuris pats yra teisingumas ir taika.

Jums visiems, vyrai ir moterys, kuriems rūpi taikos reikalas, noriu pasakyti: taika yra ne jau pasiektas gėris, bet tikslas, kurio visi ir kiekvienas privalome siekti. Viltینگiau žvelgime į ateitį, padrašininkime vieni kitus savo kelyje, stenkimės suteikti mūsų pasauliui žmogiškesnę ir broliškesnę veidą ir pajuskime bendrą atsakomybę už dabartines ir būsimąsias kartas, pirmiausia mokydami jas mylėti ir steigti taiką. Turėdamas tai prieš akis, siunčiu jums šiuos savo apmąstymus ir raginu: suvienykime savo dvasines, moralines ir materialias jėgas „mokyti jaunimą teisingumo ir taikos“.

Vatikanas, 2011 m. gruodžio 8 d.

BENEDICTUS PP. XVI

Nuorodos

- (1) Benediktas XVI. Kreipimasis į Lacijaus regiono, Romos miesto ir provincijos administratorius (2011 01 14): *L'Osservatore Romano* (2011 01 15), p. 7.
- (2) Jono evangelijos komentarai, 26.5.
- (3) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 11: AAS 101 (2009), 648; plg. Paulius VI. Enciklika *Populorum progressio* (1967 03 26), 14: AAS 59 (1967), 264.
- (4) Benediktas XVI. Kalba Romos šv. Jono Laterano bazilikoje pradedant Romos vyskupijos kongresą šeimos tema (2005 06 06): AAS 97 (2005), 816.
- (5) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 16.
- (6) Plg. Benediktas XVI. Kalba Bundestage (2011 09 22): *L'Osservatore Romano* (dt.), Nr. 39 (2011 09 30), p. 4–5.
- (7) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 6: AAS 101 (2009), 644–645.
- (8) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2304.
- (9) Plg. Benediktas XVI. Kalba per vigiliją su jaunimu Kelne (2005 08 20): AAS 97 (2005), 885–886.

Benediktas XVI

Religija ir taika pasaulyje

Kalba, pasakyta Asyžiuje 2011 m. spalio 27-ąją, Apmąstymo, dialogo ir maldos už taiką bei teisingumą pasaulyje dieną

Brangūs broliai ir seserys!

Gerbiami Bažnyčių, Bažnytinių bendruomenių ir pasaulio religijų vadovai ir atstovai!

Brangūs bičiuliai!

Prabėgo dvidešimt penkeri metai nuo to laiko, kai palaimintasis popiežius Jonas Paulius II pakvietė pasaulio religijų atstovus pasimelsti už taiką. Kas per tą laiką nutiko? Kokia dabar padėtis taikos pasaulyje atžvilgiu? Anuomet didžiulė grėsmė pasaulio taikai kilo dėl planetos pasidalijimo į du vienas kitam priešiškus blokus. Regimas to pasidalijimo simbolis buvo Berlyno siena, brėžusi ribą tarp dviejų pasaulių tiesiai per miesto vidurį. 1989-aisiais, praėjus vos trejiems metams po susitikimo Asyžiuje, siena, nepraliejus kraujo, griuvo. Staiga didžiuliai ginklų arsenalai, stovėję už sienos, neteko reikšmės. Jie jau nebaugino. Žmonių laisvės troškimas buvo stipresnis už smurto arsenalus. Klausimas, kas lėmė tokią dramatišką pervartą, sudėtingas, paprasta formule į tai atsakyti neįmanoma. Tačiau greta ekonominių ir politinių veiksnių giliausia tokio įvykio priežastis yra dvasinė: materialinės galios neberamstė jokie dvasiniai įsitikinimai. Laisvės troškimas galiausiai buvo stipresnis už dvasinio apvalkalo nebedengiamo smurto baimę. Nėgana to, tame kontekste rūpėjo ne tik – ir pirmiausia ne – laisvė tikėti, bet pati laisvė. Šiuo atžvilgiu visa tai tam tikru būdu galima susieti su malda už taiką.

Bet kas nutiko po to? Deja, negalime sakyti, kad nuo tada kiekvienai situacijai buvo būdinga laisvė ir taika. Net jei dabar neslegia didelio karo grėsmė, pasaulyje, deja, daug nesantaikos. Ne tik nuolatos išiplieskia sporadiški karai – smurtas, kaip toks, visada potencialiai gyvas ir būdingas mūsų pasaulio būviui. Laisvė yra didžiulis gėris. Tačiau paaiškėjo, kad laisvės pasaulis labai stokoja krypties, o kai kurie laisvę klaidingai suprato ir kaip laisvę smurtauti. Nesantaika įgavo naujų ir gąsdinančių pavidalų, tad turėtume naujaip įsipareigoti ginti taiką.

Pamėginkime konkrečiau nustatyti naujus smurto ir nesantaikos veidus. Man atrodo, jog bendrais bruožais galime skirti du naujų smurto formų tipus, diametriškai vienas kitam priešingų motyvacijų ir besireiškiančių įvairiais variantais. Pirmiausia tai – terorizmas, kai

vietoje didelio karo rengiami tikslingi išpuoliai, kuriais siekiama suduoti destruktivius smūgius priešininko svarbiems taškams, neatsižvelgiant į nekaltus žmones, kurie žiauriai nužudomi ar sužeidžiami. Už tai atsakingųjų akimis, didingas reikalas padaryti žalos priešui pateisina bet koki žiaurumą. Nekreipiama dėmesio į nieką, kas visų pripažinta ir sankcionuota tarptautinės teisės. Žinome, kad terorizmą dažnai motyvuoja religija ir kad būtent išpuolių religišku teisinamas beatodairiškas žiaurumas, manantis, jog turi teisę atmesti teisės taisyklės dėl siekiamo „gėrio“. Religija šiuo atveju tarnauja ne taikai, bet smurtui pateisinti.

Religijos kritika nuo Apšvietos amžiaus nekart tikino, kad religija yra smurto priežastis, šitaip kurstydamą priešišumą religijoms. Tai, kad mūsų aptariamam atveju religija tikrai motyvuoja smurtą, mus, kaip religingus asmenis, turėtų neraminti. Taip pat matome, kad religija subtilesniu, bet ne mažiau žiauriu būdu smurto priežastis yra ir tada, kai vienos religijos gynėjai smurtauja prieš kitus. Religijų delegatai, 1986 m. susirinkę Asyžiuje, norėjo pareikšti tą patį, ką ir mes dabar ryžtingai ir tvirtai kartojame: tai nėra tikroji religijos prigimtis. Tai – religijos priešingybė, prisidedanti prie jos griovimo. Atsakant į tai, metama priešara: iš kur žinai, kas yra tikroji religijos prigimtis? Ar tik šitaip nekalbi todėl, kad tavo religijos jėga išsikvėpė? Kiti prieštarauja taip: ar tikrai egzistuoja bendroji religijos prigimtis, pasireiškianti visose religijose ir todėl galiojanti visoms? Norėdami realistiškai ir įtikinamai stoti prieš religijos motyvuotą smurtą, turime šiuos klausimus kelti sau. Štai čia glūdi pamatinė dialogo tarp religijų užduotis – užduotis, kuri šiuo susitikimu iš naujo pabrėžiama. Kaip krikščionis, šiuo klausimu norėčiau pasakyti: taip, tiesa, istorijos tėkmėje krikščioniškojo tikėjimo vardu nekart griebtasi smurto. Bet visiškai akivaizdu, jog taip elgiantis krikščioniškuoju tikėjimu piktnaudžiauta, akivaizdžiai prieštaraujant jo tikrajai prigimčiai. Dievas, į kurį mes, krikščionys, tikime, yra visų žmonių Kūrėjas ir Tėvas, todėl visi asmenys tarp savęs yra broliai ir seserys ir sudaro vieną šeimą. Mums Kristaus kryžius – ženklas Dievo, kuris vietoje smurto teigia solidarų kentėjimą su kitu ir meilę kitam. Jo vardas yra „meilės ir ramybės Dievas“ (2 Kor 13, 11). Visi, kurie koku nors būdu atsako už krikščioniškąjį tikėjimą, privalo nuolatos gryninti krikščionių religiją remdamiesi jos vidine šerdimi, kad – nepaisant žmogaus trapumo – ji tikrai būtų Dievo taikos įrankis pasaulyje.

Taigi vieną smurto tipą šiandien motyvuoja religija, todėl religijos priverstos kelti klausimą dėl savo prigimties, o mes įpareigojami apsivalyti. Kitą daugialypį smurto tipą įkvepia kaip tik priešingas dalykas –

Dievo nebuvimo, jo neigimo ir ranka rankon su tuo einančio žmogiškumo netekties padarinys. Religijos priešai, kaip sakėme anksčiau, laiko religiją viena pagrindinių smurto versmių žmonijos istorijoje ir todėl siekia, kad ji išnyktų. Tačiau Dievo neigimas pagimdė besaikį žiaurumą bei smurtą, kurie tikrai tampa galimi, kai žmogus nebeprapažįsta jokio aukštesnio už save kriterijaus ar teisėjo, bet norma padaro patį save. Koncentracijų stovyklų siaubai akivaizdžiai parodo Dievo nebuvimo padarinius.

Čia neketinu ilgiau aptarinėti valstybinio ateizmo. Veikiausiai norėčiau pakalbėti apie žmogaus nuosmukį, dėl kurio tyliai ir dėl to juo pavojingiau keičiasi dvasinė aplinka. Pinigų, turto ir galios garbinimas yra kontrreligija, kurioje svarbus nebe žmogus, bet vien asmeninė nauda. Laimės troškimas, pavyzdžiui, iškrypsta į nevaržomą, nežmonišką geismą, koks būdingas įvairioms priklausomybės nuo narkotikų formoms. Yra galingųjų, prekiaujančių narkotikais, ir daugybė tų, kurie jų suvilioti, yra griaujami fiziškai ir psichologiškai. Smurtas virsta normaliu dalyku ir kai kur pasaulyje grasina sunaikinti mūsų jaunuolius. Kadangi smurtas tampa normaliu dalyku, taika sugriaunama, o be taikos žmogus griauja pats save.

Dievo nebuvimą lydi žmogaus ir humaniško nuosmukis. Bet kur Dievas? Ar pažįstame ir ar galime jį iš naujo parodyti žmonijai, kad padėtume pamatus tikrajai taikai? Glaustai apibendrinkime ligšiolinius apmąstymus. Sakiau, jog religiją galima suprasti ir ja naudotis taip, kad ji taptų smurto šaltiniu, nors teisingas žmogaus santykis su Dievu yra taikos jėga. Šiame kontekste minėjau dialogo poreikį ir kalbėjau apie nuolatinę gyvosios religijos apvalymo būtinybę. Antra vertus, sakiau, kad Dievo neigimas sugadina žmogų, atima iš jo kriterijus ir gundo smurtauti.

Greta šių dviejų religijos ir antireligijos reiškinių pasaulyje kaip dar viena pamatinė pakraipa plinta agnosticizmas: daugėja žmonių, kuriems neduota tikėjimo dovana, bet kurie vis dėlto ieško tiesos, ieško Dievo. Tokie žmonės neteigia tiesiog: „Dievo nėra.“ Jie kenčia nuo jo nebuvimo ir, ieškodami tiesos ir gėrio, viduje jau eina Jo link. Jie yra „tiesos piligrimai, taikos piligrimai“. Kelia klausimus ir vienai, ir kitai pusei. Sudaužo karingųjų ateistų klaidingą tikrumą, kuriuo vadovaudamiesi šie teigia žiną, kad Dievo nėra, bei kviečia juos mesti į šalį polemiką ir tapti ieškančiais, puoselėjančiais viltį, kad tiesa egzistuoja ir kad ja galima ir būtina gyventi. Tačiau jie akina ir religijų sekėjus nelaikyti Dievo savo nuosavybe, tarytum jis priklausytų jiems ir jie jaustųsi įgalinti smurtauti kitų atžvilgiu. Tokie žmonės ieško tiesos, ieško

tikrojo Dievo, kurio paveikslas religijose dažnai lieka paslėptas dėl būdų, kuriais jos neretai praktikuojamos. Dėl jų negebėjimo atrasti Dievą iš dalies kalti tikintieji, per siaurai ar iškreiptai įsivaizduojantys Dievą. Todėl jų vidinės grumtynės ir klausimai taip pat yra kvietimas tikintiesiems nuvalyti savo tikėjimą, kad Dievas, tikrasis Dievas, taptų prieinamas. Todėl sąmoningai pakviečiau šios trečios grupės delegatus į Asyžiaus

susitikimą, kuris suburia ne vien religijų institucijų atstovus. Veikiau turime išvien keliauti į tiesą, ryžtingai užsistoti žmogaus kilnumą ir bendrai įsipareigoti taikai priešindamiesi bet kuriai destruktinio smurto formai. Galiausiai noriu jus patikinti, kad Katalikų Bažnyčia, įsipareigojusi taikai pasaulyje, nepaliaus kovoti su smurtu. Mus įkvepia bendras troškimas būti „tiesos piligrimais, taikos piligrimais“. Dėkoju.

Benediktas XVI

Apie Viešpaties Torą (119-oji psalmė)

2011 m. lapkričio 9 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Ankstesnėse katechezėse apmąstėme kelias psalmes, kurios yra tipinių maldos temų – raudos, pasitikėjimo, šlovinimo – pavyzdžiai. Šiandienėje katechezėje norėčiau stabtelėti prie 119-osios psalmės pagal hebrajų tradiciją (118-osios pagal graikų ir lotynų tradiciją): tai labai ypatinga, savo pobūdžiu neįprasta psalmė. Pirmiausia dėl ilgio: ją sudaro 176 eilutės, suskirstytos į 22 posmus po aštuonias eilutes. Dar viena ypatybė – „abėcėlinis akrostichas“: psalmė parašyta remiantis hebrajų abėcėle, kurią sudaro 22 raidės. Kiekvienas posmas atitinka vieną abėcėlės raidę ir ta raide prasideda pirmasis kiekvieno aštuonių eilučių posmo žodis. Tokia originalia bei daug pastangų reikalaujančia literatūrine kompozicija psalmės autorius parodo visą savo meistriškumą.

Tačiau mums svarbiausia pagrindinė psalmės tema: tai įspūdinga ir iškilminga giesmė apie Viešpaties Torą, t. y. Įstatymą, kuris savo plačiausia ir apimliausia prasme suprantamas kaip mokymas, nurodymas, gyvenimo instrukcija; Tora yra apreiškimas, Dievo žodis, kreipiamas į žmogų ir akinantis atsiliepti pasitikėjimo kupinu klusnumu bei dosnia meile. Taigi ši psalmė visa persunkta meilės Dievo žodžiui, joje aukštinamas jo grožis, išganinga jėga ir gebėjimas dovanoti džiaugsmą ir gyvybę. Mat dieviškasis Įstatymas yra ne sunkus, slegiantis, pavergiantis jungas, bet mus išlaisvinanti ir laimės link vedanti malonės dovana. „Mėgaujuosi tavo įstatais; tavo žodžio paisysiu“ (16 eil.), – sako psalmininkas ir toliau: „Vesk mane savo įsakymų taku, nes tai man labai rūpi“ (35 eil.), ir dar: „O kaip aš branginu tavo Mokymą! Mąstau apie jį visą dieną“ (97 eil.). Viešpaties įstatymas, jo žodis, yra maldininko gyvenimo centras; jame jis atranda paguodos, jį apmąsto, sergi savo širdy-

je: „Branginu širdyje tavo žodį, kad tau nenusidėčiau“ (11 eil.), ir tai yra psalmininko laimės paslaptis. Paskui dar sako: „Įžūlieji šmeižia mane melais, aš visa širdimi laikausi įsakų tavo“ (69 eil.).

Psalmininko ištikimybė kyla iš priimto Dievo žodžio, jo sergėjimo savo viduje, jį apmąstant ir pamilstant taip, kaip Marija: jai adresuotus žodžius ir įstabius įvykius, kuriais Dievas jai save apreiškė, ji „dėmėjosi“ ir „svarstė savo širdyje“ (plg. *Lk 2, 19. 51*). Mūsų psalmės pirmosiose eilutėse „laimingi“ paskelbiami tie, „kurie gyvena pagal Viešpaties Mokymą“ (1b eil.) ir „kas laikosi jo įsakų“ (2a eil.), ir ši psalmininko nusakomą tobulo tikinčiojo idealą vėlgi atitinka Marija. Mat ji yra tikrai „laimingoji“, tokia paskelbiama Elzbietos, nes „įtikėjo, kad išsipildys, kas Viešpaties jai pasakyta“ (*Lk 1, 45*), o Jėzus pats paliudija jos tikėjimą, kai moteriai, sušukusiai: „Palaimintos iščios, kurios tave nešiojo“, atsako: „Dar labiau palaiminti tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi“ (*Lk 11, 27–28*). Žinoma, Marija palaiminta, nes jos kūnas pagimdė Išganytoją, tačiau pirmiausia todėl, kad priėmė Dievo žodį, rūpestingai ir kupina meilės sergėjo jo žodį.

Tad 119-oji psalmė visa persunkta šio gyvybę bei palaimą teikiančio Dievo žodžio. Pagrindinės temos yra Viešpaties „žodis“ ir „įstatymas“, bet šalia šių sąvokų beveik visose eilutėse pasitaiko sinonimų, kaip antai „priesakai“, „nutarimai“, „įsakymai“, „mokymai“, „pažadai“, „sprendimai“, bei daug juos lydinčių tokių veiksmažodžių kaip „laikytis“, „sergėti“, „suprasti“, „pažinti“, „mylėti“, „apmąstyti“, „gyventi“. Per 22 šios psalmės posmus išsiskleidžia visa abėcėlė bei tikinčiųjų pasitikėjimo kupino ryšio su Dievu žodynas. Atrandame šlovinimą, padėką, pasitikėjimą, taip pat maldavimą bei raudą, tačiau visada persmelktą tikrumo Dievo malone ir Dievo žodžio galia. Net ir eilutės, paženklintos skausmo ir tamsos, lieka atviros vilčiai ir persunktos tikėjimo. „Nublokštas guliu dulkėse; atgaivink mane, kaip esi pažadėjęs“ (25 eil.), – sklidinas pasitikėjimo meldžia psalmininkas; „Nors tapau panašus į sutrešusį vynmaišį, bet tavo įstatų nepamiršau“ (83 eil.), – sušunka tikintysis. Jo

ištikimybė net ir tada, kai bandoma, naujų jėgų semiasi iš Dievo žodžio, jis ryžtingai patvirtina: „Tuomet galėsiu atsakyti savo užgauliojams, nes tavo žodžiu pasitikiu“ (42 eil.). Ir net artinantis baimę keliančiai mirčiai Viešpaties įsakymai jam lieka atramos taškas ir pergalės viltis: „Nors jie kone pribaižė mane žemėje, aš neapleidau tavo įsakų“ (87 eil.).

Dieviškasis įstatymas, psalmininko ir kiekvieno tikinčiojo aistringos meilės objektas, yra gyvybės šaltinis. Troškimas jį suprasti, jo laikytis, orientuoti pagal jį visą savo būtį būdingas teisiam ir Viešpačiui ištikimam žmogui, apmąstančiam Dievo įstatymą „dieną ir naktį“, kaip sakoma 1-ojoje psalmėje (2 eil.); Dievo įstatymas turi būti „paimtas į širdį“, kaip teigiama gerai žinomame „Klausykis, Izraeli“ tekste iš Pakartoto įstatymo knygos:

„Klausykis, Izraeli! <...> Paimk į širdį šiuos žodžius, kuriuos tau šiandien įsakau. Įdiek juos savo vaikams. Kartok juos, kai esi namie ir kai keliauji, kai guliesi ir kai keliesi“ (Įst 6, 4. 6–7).

Dievo įstatymas, kaip egzistencijos centras, turi būti paimtas į širdį, priimtas ne vergišku, bet sūnišku, pasitikėjimo kupinu ir sąmoningu klusnumu. Dievo žodžio klausymasis yra asmeninis susitikimas su gyvybės Viešpačiu, susitikimas, turintis baigtis konkrečiais apsisprendimais ir virsti keliu bei sekimu. Paklaustas, ką daryti norint laimėti amžinąjį gyvenimą, Jėzus nurodo įstatymų paisymo kelią ir atkreipia dėmesį į tai, kaip Įstatymą įgyvendinti tobulai: „Vieno dalyko tau trūksta: eik, parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane“ (Mk 10, 21). Įgyvendinti Įstatymą reiškia sekti paskui Jėzų, eiti Jėzaus keliu drauge su Jėzumi.

Tad 119-oji psalmė veda mus į susitikimą su Viešpačiu ir kreipia į Evangeliją. Į vieną eilutę – 57-ąją – norėčiau pasigilinti išsamiau: „Viešpats mano dalis; aš pasiryžau laikytis tavo žodžių.“ Ir kitose psalmėse maldininkas sako, kad Viešpats yra jo „dalis“, jo paveldas: „Viešpatie, tu esi man skirtoji dalis ir mano taurė“, – teigiama 16-ojoje psalmėje (5a eil.). „Dievas yra mano širdies uola ir mano dalis per amžius“, – sako tikintysis 73-iojoje psalmėje (26b eil.), o 142-ojoje psalmėje psalmininkas taria Viešpačiui: „Tu mano užuovėja – visa, ką turiu gyvųjų šalyje“ (6b eil.).

Žodis „dalis“ primena laikus, kai Izraelio gentys pasidalijo Pažadėtąją žemę, ir levitai negavo jokios teritorijos, nes jų „dalis“ buvo pats Viešpats. Šiuo atžvilgiu labai nedviprasmiški du Penkiaknygės tekstai, kuriuose vartojamas aptariamas terminas: „Viešpats tarė Aaronui: *Neturėsi žemės paveldo jų krašte, tarp jų neturėsi*

dalies. Aš būsiu tavo dalis ir paveldas Izraelyje“ (Sk 18, 20), – rašoma Skaičių knygoje, o Pakartoto Įstatymo knygoje patvirtinama: „Todėl Levis neturi dalies ar paveldo su savo broliais. Pats Viešpats yra jo paveldas, kaip Viešpats, tavo Dievas, apie juos kalbėjo“ (Įst 10, 9; plg. Įst 18, 2; Joz 13, 33; Ez 44, 28).

Kunigai, priklausantys Levio genčiai, negali turėti dalies žemės, kurią Viešpats dovanojo savo tautai kaip paveldą, taip išpildydamas pažadą Abraomui (plg. Pr 12, 1–7). Žemės nuosavybė, pamatinis stabilumo ir galimybės išgyventi elementas, buvo palaiminimo ženklas, nes reiškė galimybę pasistatydinti namus, auginti vaikus, dirbti laukus ir pragyventi iš žemės vaisių. Levitai, šventybės ir dieviškojo palaiminimo tarpininkai, negalėjo, kaip kiti izraeliečiai, turėti tokios palaiminimo išorinės žymės, tokio egzistencijos pagrindo. Jie dovanoja Viešpačiui save pačius ir todėl turi gyventi vien Juo, patikėdami save brolių apvaizdingai meilei ir dosnumui bei neturėdami paveldo, nes jų paveldo dalis yra Dievas, jų žemė, teikianti pilnatvišką gyvenimą, yra Dievas.

Dabar 119-osios psalmės maldininkas šią tikrovę taiko sau: „Viešpats mano dalis.“ Jo meilė Dievui ir jo žodžiui skatina radikaliai apsispręsti kaip vienintelį gerį turėti Viešpatį, jo žodį sergėti kaip brangią dovaną, vertingesnę už bet kurį paveldą ir žemės turėjimą. Mūsų eilutę, tiesą sakant, galima išversti ir taip: „Mano dalis, Viešpatie, yra laikytis tavo žodžių.“ Abu vertimai vienas kitam neprieštarauja, bet vienas kitą papildo: psalmininkas pabrėžia, jog Viešpats yra jo dalis ir kad jo paveldas yra laikytis dieviškojo žodžio, kaip pakartojama 111 eilutėje: „Tavo įsakai yra man amžinas paveldas, nes jais gėrisi mano širdis.“ Štai kur psalmininko laimė – jam, kaip ir levitams, duota Dievo žodžio paveldo dalis.

Brangūs broliai ir seserys, šios eilutės ir šiandien mums labai svarbios. Pirmiausia kunigams, kurie pašaukti gyventi išskirtinai Dievu ir Dievo žodžiu be jokio kito saugumo, laikant Jį vieninteliu gėriu ir vienintele tikrojo gyvenimo versme. Turint tai prieš akis nesunku suprasti, ką reiškia dėl Dangaus karalystės laisvai rinktis celibatą, kurio grožį ir galią būtina atrasti. Tačiau šios eilutės svarbios ir visiems tikintiesiems, kurie kaip Dievo tauta priklauso Jam vienam, yra „karališkoji kunigystė“ Viešpačiui (plg. 1 Pt 2, 9; Apr 1, 6; 5, 10), pašaukta radikaliai gyventi Evangelija, gyvenimu liudyti Kristų, kuris, kad išgelbėtų pasaulį, paaukojo save kaip naujas ir galutinis „vyriausiasis kunigas“ (plg. Žyd 2, 17; 4, 14–16; 5, 5–10; 9, 11 ir t. t.). Viešpats ir jo žodis – štai mūsų „žemė“, kurioje kartu ir džiugiai gyvename.

Teįdiegia Viešpats šią meilę savo žodžiui į mūsų širdis ir tedovanoja mums gebėjimą visada savo gyvenimo

centru laikyti Jį ir Jo valią. Prašome, kad Dievo žodis apšviestų mūsų maldą ir visą gyvenimą, būtų žibintas mūsų kojoms ir šviesa mūsų takui, kaip primenama 119-ojoje psalmėje (plg. 105 eil.), kad žmonių pasaulyje vaikščiotume saugiais keliais. Tegu mus veda ir paguodžia Marija, priėmusi ir pagimdžiusi Žodį, kelią į laimę rodanti Šiaurės žvaigždė.

Tada savo maldoje, kaip ir 16-osios psalmės maldininkas, galėsime džiaugtis nelauktomis Viešpaties dovanomis ir mums tekusiu neužtarnautu paveldu:

„Viešpatie, tu esi man skirtoji dalis ir mano taurė, mano likimas tavo rankoje! <...> Iš tikrųjų nuostabus yra mano paveldas!“ (Ps 16, 5. 6).

Apie pergalingąjį Mesiją (110-oji psalmė)

2011 m. lapkričio 16 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiandien norėčiau užbaigti katechezes apie Psalmyno maldą apmąstydamas vieną iš garsiausių „karališkųjų psalmių“ – psalmę, kurią citavo pats Jėzus, o Naujojo Testamento autoriai daug kur prie jos grįždavo ir ją skaitydavo turėdami prieš akis Mesiją, Kristų. Tai 110-oji psalmė pagal hebrajų, 109-oji pagal graikų ir lotynų tradiciją, psalmė, labai mėgta senojoje Bažnyčioje ir visų laikų tikinčiųjų. Iš pradžių ji tikriausiai buvo susijusi su dovydiškojo karaliaus intronizacija; vis dėlto savo prasme pranoksta ypatingas istorinių faktų aplinkybes, atsiverdama platesniems matmenims ir tapdama pergalingo Mesijo, pasodinto Dievo dešinėje, šlovinimu.

Psalmė pradeda iškilmingu pranešimu: „Viešpaties žodis mano viešpačiui: *Sėskis mano dešinėje, kol padėsiu tavo priešus tau po kojomis*“ (1 eil.).

Pats Dievas šlovingai intronizuoja karalių pasodindamas jį savo dešinėje: tai didžiausios garbės ir absoliučios privilegijos ženklas. Karaliui taip leidžiama dalytis dieviškąja viešpatyste, kurios tarpininku jis tampa tautos atžvilgiu. Tą viešpatystę taip pat atspindi pergalė prieš priešus, kuriuos Dievas padeda jam po kojomis. Priešus nugalė Viešpats, tačiau karalius padaromas pergalės dalininku, o jo triumfas virsta dieviškosios galios liudijimu ir ženklu.

Karališkasis išaukštinimas psalmės pradžioje į Naująjį Testamentą buvo įtrauktas kaip mesijinė pranašystė,

todėl ši eilutė yra viena iš Naujojo Testamento autorių dažniausiai vartojamų – tiek kaip citata, tiek kaip aliuzija. Kalbėdamas apie Mesiją, pats Jėzus mini šią eilutę, kad parodytų, jog Mesijas yra daugiau už Dovydą, jog jis yra Dovydo Viešpats (plg. Mt 26, 41–45; Mk 12, 35–37; Lk 20, 41–44). O Petras ją pavartoja savo kalboje Sekminių dieną sakydamas, kad karaliaus pasodinimas į sostą įgyvendintas Kristaus prisikėlimu ir Kristus nuo dabar stovįs Tėvo dešinėje kaip Dievo viešpatavimo pasauliui dalininkas (plg. *Apd 2*, 29–35). Būtent Kristus iš tiesų yra į sostą pasodintas Viešpats, Dievo dešinėje sėdintis Žmogaus Sūnus, ateinantis dangaus debesyse, kaip pats Jėzus save apibūdina per teismo procesą sinedrione (plg. Mt 26, 63–64; Mk 14, 61–62; Lk 22, 66–69). Jis yra tikrasis karalius, kuris prisikeldamas įžengė į šlovę Tėvo dešinėje (plg. Rom 8, 34; Ef 2, 5; Kol 3, 1; Žyd 8, 1; 12, 2), buvo iškeltas aukščiau angelų, pasodintas danguje virš visų galybių; visi priešai paguldyti jam po kojomis, o galiausiai kaip paskutinis priešas bus sunaikinta mirtis (plg. 1 Kor 15, 24–26; Ef 1, 20–23; Žyd 1, 3–4. 13; 2, 5–8; 10, 12–13; 1 Pt 3, 22). Ir iškart suvokiame, kad šis karalius, sėdintis Dievo dešinėje ir esantis jo viešpatystės dalininkas, yra ne vienas iš Dovydo įpėdinių, bet veikiau naujasis Dovydas – Dievo Sūnus, nugalėjęs mirtį ir tikrai dalyvaujantis Dievo šlovėje. Ir jis yra mūsų karalius, dovanojantis mums amžinąjį gyvenimą.

Tarp mūsų psalmėje aukštinamo karaliaus ir Dievo yra nesuardomas ryšys. Abu taip valdo išvien, jog psalminkas gali pasakyti, kad pats Dievas išplės karaliaus skeptrą, duodamas jam užduotį valdyti savo priešus. Pasak 2-osios eilutės: „Viešpats išplės tavo galybės skeptrą iš Ziono: *Valdyk tave supančius priešus!*“

Galios vykdymas – karaliaus tiesiogiai iš Viešpaties gauta užduotis, atsakomybė, įgyvendintina pavaldumo ir klusnumo Dievui dvasia, idant taptų Dievo galingo bei apvaizdingo buvimo tautoje ženklu. Priešų valdymas, šlovė ir pergalė yra gautos dovanos, padarančios valdovą Dievo pergalės prieš blogį tarpininku. Jis valdo savo priešus juos perkeisdamas ir nugalėdamas savo meile.

Todėl tolesnėje eilutėje aukštinama karaliaus didybė. Tiesa, aiškinant 3-iąją eilutę, susiduriama su sunkumais. Originaliame hebrajiškame tekste kalbama apie kariuomenės sušaukimą, į tai žmonės noriai atsiliepia susiburdami apie karalių karūnavimo dieną. Septuagintos graikiškajame vertime, mus pasiekusiame iš III–II a. pr. Kr., priešingai, kalbama apie karaliaus dieviškąją sūnybę, apie gimimą ar kilmę iš Viešpaties. Pastarąjį aiškinimą pasirinko visa Bažnyčios tradicija, todėl toji eilutė skamba taip: „Tu buvai karališkai orus nuo savo gimimo dienos, šventoji garbė lydėjo nuo iščių, nuo tavo jaunystės aušros.“

Tad šia dievišką pranašystę patvirtinamas dieviškasis gimimas, apgaubtas spindesio ir slėpinio, slapta ir neperprantama pradžia, susijusi su slėpiniu aušros grožiu ir įstabia rasa, pirmuose saulės spinduliuose suspindinčia laukuose ir padarančia juos derlingus. Tad čia apmetamas – neatskiriamai su dangiška tikrove susijęs – tikrai iš Dievo kylančio karaliaus, dievišką gyvenimą savo tautai atnešančio Mesijo, šventumo ir išganymo Tarpininko pavidalas. Taip pat išvystame, kad visa tai įgyvendina ne dovydiškasis karalius, bet Viešpats Jėzus Kristus, tikrai kylantis iš Dievo; jis yra ta šviesa, kuri pasauliui atneša dievišką gyvenimą.

Šiuo įtaigiu ir mįslingu įvaizdžiu užbaigiamas pirmas psalmės posmas; po to pateikta kita pranašystė atveria naują perspektyvą – karališką matmenį papildo kunigiškuoju. 4-ojoje eilutėje sakoma: „Viešpats yra prisiekęs, ir jis nesigaili: *Tu esi kunigas amžinai, kaip Melchizedekas.*“

Melchizedekas buvo Salemo karalius kunigas, pašventinęs Abraomą ir atnašavęs duoną ir vyną po patriarcho pergalingos karinės kampanijos išgelbėjant savo sūnėną Lotą iš priešų rankų (plg. *Pr* 14). Melchizedeko figūroje susijungia karališkoji ir kunigiškoji galia, kuri dabar skelbiama Viešpaties ištara, žadančia amžinybę: karalius, aukštinamas psalmėje, bus kunigas amžinai ir dieviškojo buvimo tarp žmonių tarpininkas, Dievo palaiminimo ir žmogaus atsako į palaiminimą liturginiame vyksme perteikėjas.

Laiške žydams nedviprasmiškai remiamasi šia eilute (plg. 5, 5–6. 10; 6, 19–20), ji sudaro 7-ojo skyriaus, kuriame apmąstoma Kristaus kunigystė, šerdį. Jėzus, kaip sakoma Laiške žydams 110-osios psalmės šviesoje, yra tikrasis ir galutinis kunigas, atbaigiantis Melchizedeko kunigystės bruožus.

Melchizedekas, pasak Laiško žydams, buvo „be tėvo, be motinos, be kilmės sąrašo“ (7, 3a), vadinasi, kunigas ne pagal dinastines levitinės kunigystės tradicijas. Todėl jis „lieka kunigas per amžius“ (7, 3c), provaizdis Kristaus, tobulo Vyriausiojo kunigo, tapusio „kunigu ne kūniško įstatymo teise, bet nenykstanto gyvenimo galybe“ (7, 16). Prisikėlusiu ir į dangų, kuriame sėdi Tėvo dešinėje, įžengusiu Viešpačiu Jėzumi mūsų psalmės pranašystė įvykdoma ir Melchizedeko kunigystė atbaigiama, nes padaroma absoliučia bei amžina, tampa neatšaukiama tikrove (plg. 7, 24). O Abraomo laikais Melchizedeko atliktas duonos ir vyno atnašavimas atbaigiamas Jėzaus eucharistiniu aktu, jam duonos ir vyno pavidalu atnašaujant save patį ir, nugalėjus mirtį, atnešant gyvenimą visiems tikintiesiems. Būdamas amžinasis kunigas, „šventas, nekaltas, tyras“ (plg. 7, 26), jis, anot Laiško žydams, „per amžius gali išgelbėti

tuos, kurie per jį eina prie Dievo. Jis amžinai gyvas, kad juos užtartų“ (7, 25).

Po šios dieviškosios pranašystės 4-ojoje eilutėje psalmės scena pasikeičia, ir poetas, kreipdamasis tiesiai į karalių, paskelbia: „Viešpats yra prie tavo dešinės“ (5a). 1-ojoje eilutėje Dievo dešinėje, žyminčioje didžiausią prestižą ir garbę, sodinamas karalius, o dabar karaliaus dešinėje stoja pats Viešpats, kad skydu apgintų jį mūsų ir išgelbėtų nuo bet kurio pavojaus. Karalius lieka saugus, nes jį gina Dievas, ir išvien kovodami jie nugalį visą blogį.

Tad paskutinės psalmės eilutės pradedamos vaizduojant pergalingą karalių, kuris, palaikomas Viešpaties ir gavęs iš jo galią bei šlovę (plg. 2 eil.), sutriuškina savo priešus ir vykdo teismą tautoms. Scena tapoma ryškioomis spalvomis siekiant perteikti kovos dramą ir karaliaus pergalės pilnatvę. Karalius, ginamas Viešpaties, niekais paverčia kiekvieną kliūtį ir nenumaldomai žengia į pergalę. Jis sako mums: taip, pasaulyje daug blogio, vyksta amžina kova tarp gėrio ir blogio ir atrodo, kad blogis stipresnis. Ne, galingesnis yra Viešpats – Kristus, mūsų tikrasis karalius ir kunigas, nes jis kovoja su visa Dievo galia, ir, nors ir daug kas mus verčia abejoti istorijos teigiama baigtimi, nugalį Kristus, nugalį gėris, nugalį meilė, o ne neapykanta.

Mūsų psalmė užbaigiama įtaigiu įvaizdžiu, kuris sykiu yra mįslinga ištara: „Savo žygyje iš upelio gers ir pasistiprinęs pakels galvą“ (7 eil.).

Mūšio sukuryje išvystame karalių, kuris paliaubų ir poilsio akimirka numalšina troškulį upelio vandeniui, suteikiančiu jėgų ir stiprybės tęsti pergalingą žygį pakelta galva, galutinės pergalės ženklu. Akivaizdu, kad tokie mįslingi žodžiai dėl galimų skirtingų aiškinimų Bažnyčios tėvams kėlė iššūkį. Štai šv. Augustinas, pavyzdžiui, sako: tas upelis yra žmogaus būtis – žmogystė, ir iš to upelio atsigėręs Kristus tapo žmogumi; įžengęs į žmogaus žmogystę, jis pakėlė savo galvą ir dabar yra mistinio Kūno galva – mūsų galva; jis – galutinis nugalėtojas (plg. *Ennarratio in Psalmum CIX*, 20: PL 36, 1462).

Brangūs bičiuliai, laikydamasi Naujojo Testamento aiškinamosios linijos, Bažnyčios tradicija šią psalmę labai brangino kaip vieną iš reikšmingiausių mesijinių tekstų. Bažnyčios tėvai ja nuolatos iškiliai rėmėsi kaip kristologiniu raktu: psalmininko apgiedamas karalius yra Kristus, Mesijas, įsteigiantis Dievo Karalystę ir nugalintis pasaulio galybes. Jis yra Žodis, Tėvo pagimdytas prieš bet kokią kūriniją, prieš aušrą, Sūnus, tapęs kūnu, miręs, prisikėlęs ir įžengęs į dangų, amžinasis Kunigas, duonos ir vyno slėpinyje atleidžiantis nuodėmes ir sutaikantis su Dievu, Karalius, pakeliantis

savo galvą, prisikėlimu sutriuškinantis mirtį. Pakanka priminti ištrauką iš šv. Augustino komentarų apie šią psalmę. Jis rašo: „Buvo būtina pažinti vienatinį Dievo Sūnų, kuris turėjo ateiti tarp žmonių, prisiimti žmogystę ir tapti žmogumi per prisiimtą prigimtį: jis mirė, prisikėlė, įžengė į dangų ir buvo pasodintas Tėvo dešinėje, atlikęs tarp žmonių tai, ką buvo pažadėjęs... Tad visa tai turėjo būti išpranašauta, paskelbta iš anksto, parodyta, jog tai skirta nutikti, mat jei būtų įvykę netikėtai, būtų išgąsdinę, o iš anksto apie tai pranešus buvo galima tai sutikti su tikėjimu, džiaugsmu ir lūkesčiu. Ši psalmė yra vienas iš pažadų, taip patikimai ir atvirai pranašaujančių apie mūsų Viešpatį ir Išganytoją Jėzų Kristų, kad negalime nė kiek suabejoti, kad šioje psalmėje skelbiamas Kristus“ (plg. *Ennarratio in Psalmum CIX*, 3; *PL* 36, 1447).

Tad šia psalme esame kviečiami žvelgti į velykinį Kristaus įvykį, žvelgti į Kristų, kad suprastume tikrąjį karališkumą, įgyvendintą tarnaujant ir save atiduodant, žengiant klusnumo ir meilės „iki galo“ (plg. *Jn* 13, 1) keliu. Todėl, meldamiesi šia psalme, prašykime Vieš-

paties, kad suteiktų mums jėgų irgi žengti jo taku, sekti paskui Kristų, Karalių Mesiją, būti pasirengusiems kartu su juo kopti į Kryžiaus kalną, kad kartu su juo pasiektume šlovę ir kontempliuotume jį, Tėvo dešinėje pasodintą pergalingą Karalių ir gailęstingą Kunigą, teikiančią atleidimą ir išganymą visiems žmonėms. Mes, Dievo malone padaryti „išrinktąja gimine, karališkąja kunigyste, šventąja tauta“ (plg. *1 Pt* 2, 9), gebėkime džiugiai semti iš išganingų versmių (plg. *Iz* 12, 3) ir visam pasauliui skelbti įstabius darbus to, kuris mus pašaukė „iš tamsybių į savo nuostabią šviesą“ (*1 Pt* 2, 9).

Brangūs bičiuliai, šiose paskutinėse katechezėse norėjau supažindinti jus su keliomis psalmėmis, vertinomis Biblijoje atrandamomis maldomis, atspindinčiomis įvairias gyvenimo situacijas ir įvairius sielos būvius Dievo atžvilgiu. Todėl dar kartą kviečiu visus melstis psalmėmis, galbūt įprasti naudotis Bažnyčios Valandų liturgija – melstis Rytmetine rytą, Vakarine vakare ir Naktine prieš miegą. Kasdienė kelionė Dievo link tik praturtins mūsų santykį su Dievu džiaugsmu ir pasitikėjimu. Dėkoju.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos dekretas dėl Valandų liturgijos I t. lietuviškojo teksto

Nr. 1-189/11

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Liturgijos komisija pagal tipinį lotyniškąjį *Liturgia horarum* leidimą parengė *Valandų liturgijos* I tomo, skirto advento ir Kalėdų laikui, lietuviškąjį tekstą. Jį aprobavo Lietuvos Vyskupų Konferencija ir patvirtino Dievo kulto ir sakramentų kongregacija 2010 m. spalio 12 dieną (Prot. Nr. 362/10/L).

Šį leidinį skelbiame pavyzdiniu ir leidžiame juo naudotis nuo jo išspausdinimo dienos.

2011 m. gegužės 1 diena, Dievo Gailęstingumo šventė.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Kauno arkivyskupas metropolitas
Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas

Kardinolas A. J. Bačkis

Baigiant Dievo Gailęstingumo metus

Pamokslas Aušros Vartuose

2011 m. lapkričio 13 d.

Brangūs broliai ir seserys,

Šiandien Dievo gailęstingumo Motinos artumoje visų pirma norime padėkoti už malones, patirtas per Die-

vo Gailęstingumo metus, kurie buvo labai vaisingi. Jie mums buvo nuostabi proga prisiminti, kad dieviškasis gailęstingumas yra realus Dievo veikimas mūsų gyvenime, kad jis niekuomet nesibaigia ir neišsenka, bet pasilieka su tais, kurie tiki ir pasitiki dieviškojo gailęstingumo galia. Gailęstingoji Motina mus ragina ir maldauja pasitikėti Jos Sūnumi, dėmėtis savo širdyje visa (plg. *Lk* 2, 19), ką Jis daro mūsų gyvenime. „Darykite, ką tik jis jums lieps“ (*Jn* 2, 5), – sako Marija Evangelijoje. Šiais žodžiais ji byloja ir mums: darykite, ką tik Jis jums atskleidė per šiuos metus, ko išmokė, ko prašė. Atsiliepkite, ir jūsų gyvenimas bus pripildytas Dievo malonės, kaip malonėmis apdovanotosios Marijos.

Išganyto aušroje Dievo malonė pasibeldė į mergelės Marijos širdį ir, jos priimta, leido Dievui įsikūnyti, tapti žmogumi, ateiti mūsų gelbėti ir vaduoti. Po dviejų tūkstantmečių Dievas panorė priminti žmonijai savąjį gailėtingumą ir pasirinko Vilnių. Būtent čia, Aušros Vartų Gailėtingumo Motinos Marijos artume, 1935 m. buvo pirmą kartą viešai pagerbtas Gailėtingojo Jėzaus paveikslas, kurį nutapyti šv. Faustinos paprašė pats Jėzus, idant šis atvaizdas taptų regimu Gailėtingumo ženklų.

Šv. Faustinos dienoraštyje skaitome, kad, žvelgdama į Aušros Vartuose iškeltą Gailėtingojo Jėzaus atvaizdą, ji matė viziją – tamsos tinklais apraizgytą mūsų brangųjį miestą. Tuos tinklus sutraukė pakilusi Jėzaus ranka, kuri nubrėžė virš Vilniaus didelį kryžiaus ženklą. Šventoji seselė regėjo, kaip palaimintajam kunigui Mykolui Sopočkai šioje koplyčioje sakant pamokslą apie Dievo gailėtingumą, spinduliai iš Jėzaus širdies sklido ir skverbėsi į žmonių širdis (D 416–417).

Ši vizija mums patvirtina Evangelijoje atskleistą tikrovę – paklausiusieji Marijos padrašinimo daryti, ką liepia jos Sūnus, išvysta, kaip vanduo virsta vynu. Šis virsmas, šis pasikeitimas, tik kitu būdu, perteikiamas ir šv. Faustinos vizijoje: Gailėtingojo Jėzaus meilė sutrauko nuodėmės tinklus ir išskverbia į širdis tų žmonių, kurie ją priima.

Nukryžiuotojo Kristaus mums kaip Motina dovanota Jo Gimdytoja Marija yra neatskirama palydovė tų, kurie pasitiki ir priima Dievo gailėtingumą. Šių metų sausį Vilniaus arkikatedroje buvo pašventintos gailėtingojo Jėzaus paveikslo kopijos, kurios kunigų, vienuolių ir jaunimo rankų nešamos iškeliavo po visą Lietuvą. „Darykite, ką tik Jis jums lieps“ (Jn 2, 5), – šis Motinos Marijos raginimas lydėjo tuos, kurie snieguotais keliais išriedėjo į visas Lietuvos vyskupijas. „Darykite, ką tik Jis jums lieps“ (Jn 2, 5), – beldėsi Motinos žodžiai į širdis miestų ir kaimų žmonių, kurie atėjo į savo parapijų bažnyčias ar miestelių aikštes pasitikti Gailėtingojo Jėzaus; kurie drauge su atvykusiais giedojo Gailėtingumo litaniją: „Jėzau, pasitikiu tavimi“; kurie klausėsi liudijimų ir patys suvokė, atrado Dievo gailėtingumo darbus savo gyvenime.

Iš Žemaitijos sostinės Telšių mus pasiekė vienos merginos liudijimas: „Prasidėjus renginiui išvydau tiek gražių, besišypsantių veidų, kurių, manau, būčiau nepamačiusi, jei nebūčiau leidus Dievui „įdėti“ į mano akis meilės ir gailėtingumo žvilgsnio. Tiek daug geranoriškų žmonių, skubančių tau padėti, žvelgia į tavo akis, norėdami jose pamatyti Kristaus atvaizdą. Kai nuvažiavome į senelių namus, dar kartą galėjau įsitikinti, kad šypsena kitam žmogui atneša

laime, nes jis nebesijaučia toks vienišas. Nors trumpam... Bent tą akimirką... Nors daugeliui ir kėlė nerimą tą vakarą apledėjusios miesto gatvės, Telšiai iš tiesų buvo sklidini Šventosios Dvasios. Šviesūs žmonės, jaukus ir svetingas miestas, paprasti, nuoširdūs pokalbiai su vietiniais – štai kas man buvo Dievo gailėtingumas. Negavau nieko, ko tikėjausi, bet gavau viską, ko troškau. Ir visa tai prasidėjo nuo sąmoningai Dievui išstarto manojų „taip“, o tai padaryti buvo išties sunku.“

O argi buvo lengva išstarti savąjį *fiat – tebūnie – taip* Mergelei Marijai? O juk būtent šis *taip* pakeitė žmonijos istoriją išleisdamas Dievo gailėtingumą į pasaulį.

Manau, kad panašių liudijimų yra daugybė. Gailėtingojo Jėzaus atvaizdas keliavo ne tik pas mūsų brolius visoje tėvynėje – aukštaičius, žemaičius, dzūkus, sūduvius, lietuvius ir lenkus suvienydamas pasitikėjimu ir meile gailėtingajam Dievui. Gailėtingojo Jėzaus paveikslas iškeliavo toli už Lietuvos ribų. Jis lankėsi Buenos Airėse, Argentinoje, Montevidejuje, Urugvajuje, Klyvlende, Irkutske, Krasnojarske, San Paule, Romoje, Dubline, Vokietijos miestuose... Kas suskaičiuos Dievo malones, palietusias Jo vaikų širdis per geras, meile ir gailėtingumu spindinčias Jėzaus akis, ir malonės pluoštus, sklindančius iš Jo širdies? Gal ir nereikia skaičiuoti. Džiaukimės ir dėkokime, kad Dievas suranda būdų pasibelsti į žmogaus širdį, jei tik ji neapkurtusi nuo pasaulio triukšmo. Ir dabar nuolat gauname prašymų iš įvairiausių pasaulio vietų atsiųsti Gailėtingojo Jėzaus originalaus paveikslo kopiją šventovėms ir mažoms koplytėlėms. „Žmonija nerams ramybės, kol pasitikėdama neatsigręš į mano gailėtingumą“ (D 300), – sakė Jėzus šv. Faustina. Gal pagaliau žmonija ima suprasti, kur tikroji ramybė, kurios taip yra išsiilgusi?

Motina Marija, priėmusi į savo iščias įsikūnijusį Dievo gailėtingumą, meldėsi. Jos siela dėkojo ir garbino Viešpatį: „Jis ištiesė savo pagalbos ranką savo tarnui Izraeliui, kad minėtų jo gailėtingumą“ (Lk 1, 54). Jėzus, kuris išmokė apaštalus melstis *Tėve mūsų* malda, paprašė šv. Faustina išmokyti pasitikėjimo maldų, kurios leidžia Jo gailėtingumui šiandien įsikūnyti mūsų gyvenime, šeimose, tautoje ir pasaulyje. Trumputė knygelė „Jėzau, pasitikiu tavimi“, išleista Vilniuje jau ketvirtą kartą per penkerius metus ir išversta į penkias kalbas, vien šiais, Dievo Gailėtingumo metais, buvo išplatinta šimtu tūkstančių egzempliorių. Gilesnio įsiskaitymo norinčius šiomet lietuviškai pasiekė kard. Schönborna veikalas „Suradom gailėtingumą“. Apie pusę milijono įvairaus dydžio Gailėtingojo Jėzaus paveikslėlių su paaiškinimais įvairiomis kalbomis, kaip

melsti Dievo gailestingumo sau ir visam pasauliui, pasklido Lietuvoje ir kituose kraštuose. Gailestingą Jėzaus malda suskambo ligoninėse, kalėjimuose, vienuolijose, parapijose, šeimose.

Jėzus šv. Faustina ragino: „Pasakyk, mano dukra, kad esu pati meilė ir gailestingumas. Kai siela pasitikėdama artinasi prie manęs, pripildau ją tokios malonės gausos, kad ši malonė netelpa joje, bet spinduliuoja kitoms sieloms (D 1074). Tikiu ir raginu – nepaliaukime melsti Dievo gailestingumo pasauliui, kurį kamuoja vargas ir nerimas. Melskime pagalbos sau, šeimoms, mūsų Tėvynei, melskime taikos, teisingumo ir solidarumo visoms tautoms. Melskime Dievo gailestingumo kenčiantiems, prislėgtiems, netekusiems vilties, ligoniams ir apleistiesiems. Dievo gailestingumas visus priglobia, paguodžia, sustiprina, padrąsina.

Motina Marija, būdama nėščia Dievo gailestingumu, skubėjo tarnauti. Ji leidosi į ilgą varginančią kelionę pas savo giminaitę Elzbieta, kad padėtų jai gimdymo metu. Dieviškasis gailestingumas visuomet įsikūnija konkrečioje artimo meilėje. Dievo mažutėliai yra visi stokojantys – ar duonos, pastogės, drabužio; ar meilės, užuojautos, pagalbos, sustiprinimo dvasiniame kelyje. Gailestingumo esminė savybė yra dovana. Tėvas dovanuoja savo Sūnų, kad „kiekvienas, kuris jį tiki, nepa-

žūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą“ (Jn 3, 16). Marija dovanuoja savąjį gyvenimą, kad Sūnus turėtų žmogaus kūną ir šeimą.

Todėl būkime dosnūs! Pagalba artimui, geri darbai, atjauta ir gailestingumas yra išskirtiniai krikščionio bruožai. Meilė kuria naują civilizaciją, kurioje nėra vietos neapykantai ir smurtui. Tokia meilės civilizacija užsimezga šeimoje, bendruomenėje, parapijoje ir kaip šviesos spinduliai palengva plinta toliau sudarydama sąlygas augti, išsiskirti gerumui ir gailestingumui.

Noriu pasidžiaugti, kad šiais Dievo Gailestingumo metais Vilniuje atsirado labai konkretūs dieviškosios meilės židiniai. Paliatyviosios slaugos namai ir sunkiems ligoniams teikiama pagalba namie, katalikiškas vaikų darželis *Mažutėliams* ir Šv. Juozapo bendruomenės katalikiškoji mokykla, *Mažoji akademija*, kuri dalijasi gilesnio Dievo pažinimo dovanomis, yra Gailestingumo metų vaisiai, gražiausi liudijimai, kad ten, kur gailestis ir meilė, ten yra Dievo malonė ir gailestingumas.

„Darykite, ką tik Jis jums lieps“ (Jn 2, 5), – tegul šie Dievo Motinos žodžiai primena mums, kad Dievo gailestingumas tęsiasi, kad Viešpats yra tarp mūsų. Leiskime jam mūsų gyvenimą, maldą ir gerus darbus pavirsti dieviškosios meilės apsiareiškimu pasaulyje.

Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius

Ganytojiškasis laiškas arkivyskupijos tikintiesiems dėl nuolatinio diakonato tarnystės įvedimo

Brangūs broliai ir seserys,

šiuo laišku kreipiuosi į Jus, norėdamas paaiškinti savo sprendimą pradėti nuolatinį diakonų rengimą Kauno arkivyskupijoje.

1999 metais Lietuvos vyskupai vizito *ad limina* proga susitiko su popiežiumi Jonu Pauliumi II. Tada popiežius, apžvelgęs Lietuvoje vykdomus sielovados ir evangelizacijos darbus, daug dėmesio skyrė katechizacijai ir kunigų tarnystei. Ragindamas vyskopus rūpintis kunigų pašaukimais, jis taip pat atkreipė dėmesį į nuolatinį diakonų tarnystę. Jonas Paulius II vyskupams kalbėjo: „Nepamirškite, jog šalia kunigiškų pašaukimų dideles galimybes atveria nuolatinis diakonatas. Susirinkimas leido iš naujo surasti šią

tarnystę ir ją reikia ugdyti ne kaip šalutinę ar kokią nors pakaitalą, leidžiantį užkamšyti kunigų trūkumo spragas, bet dėl šios tarnystės vidinės vertės Dievo tautos tarnystėje, „liturgijos, žodžio ir meilės tarnystėje (*diakonia*)“ (*Lumen gentium*, 29).“

2003 metais Lietuvos Vyskupų Konferencija, vykdydama Vatikano II Susirinkimo nutarimus ir atsiliepdama į Šventojo Tėvo paskatinimą bei suvokdama naujosios evangelizacijos svarbą pokomunistinėje visuomenėje, nutarė įvesti Lietuvoje nuolatinio diakonato tarnystę. Siekiant įgyvendinti šį Vyskupų Konferencijos nutarimą, buvo parengtos Nuolatinį diakonų Lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairės, kurias patvirtino Katalikiškojo ugdymo kongregacija.

Nuolatinis diakonas išventinamas „ne kunigauti, bet tarnauti“. Diakonatas nėra kunigystės dalis ir neapima kunigiškų funkcijų. Vis dėlto diakonas priklauso hierarchijai ir savitu būdu dalyvauja hierarchinei kunigystei būdingoje veikloje. Jis skirtas padėti vyskupui ir kunigams bei tarnauti visai Bažnyčios bendruomenei.

Diakonas išpaudžia žymę ir suteikia ypatingą sakramentinę malonę tarnauti Dievo tautai. Diakonato dvasingumas yra tarnavimo dvasingumas. Šventimų sakramentu diakonas tampa panašus į Kristų, kuris tapo visų tarnu (diakonu). Jis tampa gyvu Kristaus Tarno atvaizdu Bažnyčioje.

Diakonata ženklinama trijų pareigų, būdingų šventimų tarnybai, vykdymas, atsižvelgiant į diakono tarnystės pobūdį – šventinti, mokyti ir valdyti. Diakonas yra įpareigotas skelbti ir aiškinti Dievo žodį, jam skiriamas svarbus vaidmuo vykdant tikinčiųjų katechezę ir naująją evangelizaciją. Diakonui taip pat priklauso pareiga krikštyti, sergėti ir dalyti Eucharistiją, Bažnyčios vardu laiminti Santuoką, vadovauti gedulo bei laidojimo apeigoms, tikinčiųjų maldai bei teikti sakramentalijas.

Diakonas gaivina tikinčiųjų bendruomenę artimo meilės darbais. Svarbi jo užduotis – padėti ugdyti gyvas, solidarias bendruomenes Bažnyčioje, rūpinantis ligoniais, nusivylusiais, stokojančiais, skriaudžiamais, niekinamais, visuomenės ir Bažnyčios paribyje gyvenančiais žmonėmis. Hierarchijos pavedimu diakonas vykdo pareigas, susijusias su gailestingumu ir administravimo tarnyste. Diakonas taip pat rūpinasi pasauliečių apaštalavimo skatinimu ir ugdymu. Kadangi jis, labiau nei kunigas, yra ištraukęs į pasaulietinę terpe, privalo aiškiai suvokti savo vaidmenį bendrajame Dievo karalystės kūrime bei ryšį tarp tarnystės, vykdomos šventimų galia, ir tikinčių pasauliečių veiklos.

Diakonui taip pat būdinga misijinė funkcija, kai jis vyskupo ar klebono vardu gali vadovauti išsisklaidžiusiems krikščioniškoms bendruomenėms. Ši funkcija vykdoma ten, kur nėra kunigo arba kur jį sunku surasti. Tokiose vietovėse diakonas gali surinkti bendruomenę ir vadovauti Dievo žodžio liturgijai bei dalyti Eucharistiją.

Vyskupijos vyskupo kompetencijai priklauso sprendimas dėl nuolatinio diakonato įvedimo savo vyskupijoje. Nuolatinį diakonų tarnystę esu pristatęs arkivyskupijos kunigams ir gavęs Kunigų tarybos pritarimą šiam sumanymui. Esu įsitikinęs, kad siekiant bendro vietinės Bažnyčios gėrio Kauno arkivyskupijoje turi būti įvesta nuolatinis diakonų tarnystė.

Nuolatiniais diakonais gali tapti vyrai: nesusituokusieji, susituokusieji ir našliai. Jie privalo pasižymėti tam tikromis žmogiškomis ir dvasinėmis savybėmis, visapusiška branda ir pusiausvyra, grynu tikėjimu, vadovautis gera intencija, turėti aukštąjį išsilavinimą ir pasižymėti doru krikščionišku gyvenimu. Kandidatai į diakonata turi būti gyvai įsitraukę į krikščionių bendruomenę ir su pagirtinu atsidavimu jau atlikę apaštalavimo darbų. Sprendimą tapti diakonu turi palaikyti arba inicijuoti tikinčiųjų bendruomenė. Susituokusio kandidato į diakonus apsisprendimui būtinas jo žmonos pritarimas. Raginu tikinčius vyrus, gyvenančius Kauno arkivyskupijoje, maldoje apsvarstyti, ar Dievas nekviečia jų į naują, labai svarbią tarnystę.

Būsimieji nuolatiniai diakonai galės tiesiogiai tarnauti bažnytinėje bendruomenėje arba, vykdydami savo diakono tarnystę, užsiimti profesine veikla, darbo vietoje liudyti Evangelijos vertę ir grožį.

Arkivyskupijos kunigus, vienuolius bei visus tikinčiuosius kviečiu malda bei geranorišku supratimu remti nuolatinį diakonų pasirengimą, o vėliau priimti juos kaip brolius, atliekančius svarbią tarnystę.

Kaunas, 2011 metų spalio mėnesio 13 diena

Su ganytojiškuoju palaiminimu
† Sigitas TAMKEVIČIUS SJ
Kauno arkivyskupas metropolitas

IŠMINČIAI IŠ RYTŲ

Kristaus Apsireiškimas (Trys Karaliai)
Iz 60, 1–6; Ef 3, 2–3a. 5–6; Mt 2, 1–12

Per Viešpaties Apsireiškimo iškilnę Bažnyčia toliau kontempliuoja ir švenčia Jėzaus, mūsų Išganytojo, gimimą. Ypač šiandien švente pabrėžiama šio gimimo visuotinė paskirtis ir reikšmė. Tapdamas žmogumi Marijos iščiose, Dievo Sūnus ateina ne tik pas Izraelio tautą, atstovaujama Betliejaus piemenų, bet ir pas visą žmoniją, kuriai atstovauja išminčiai. Tertulijonas († 230) yra pirmasis krikščionių autorius, pavadinęs Rytų išminčius karaliais. Galbūt jis turėjo mintyje 72 psalmę: „Taršišo ir Salų karaliai mokės duoklę, o Arabijos ir Sebos karaliai neš dovanas. Visi karaliai reikš jam pagarbą, jam tarnaus visos tautos“ (Ps 72, 10–11).

Krikščioniškojoje ikonografijoje iki X a. išminčiai niekuomet nebuvo vaizduojami karališkais apdarais. Katakombų freskose jie su persiškais drabužiais. Įdomu, kad musulmonai iš Persijos, užėmę Betliejų 664 metais, norėjo sugriauti Kristaus Gimimo baziliką, tačiau persigalvojo, nes pamatė ant bažnyčios fasadinės sienos freską, kurioje pavaizduoti trys karaliai su tokiais pat persiškais rūbais kaip ir jie patys. Nuo V a. nusistovėjo tradicija išskirti tris karalius pagal Evangelijoje minimas tris auksas – auksą, smilkalus ir mirą, – kurios simbolizuoja Jėzaus karališkumą, dieviškumą ir žmogiškąjį laikinumą. Jiems tradicija suteikė ir vardus: Kasparas, Melchioras ir Baltazaras. Būtent šią dieną daugelis krikščionių brėžia kreida ant savo durų tris simbolines raides: +K+M+B. Evangelijos pasakojime išskyla ne tik trys karaliai, bet ir trys skirtingos reakcijos į Jėzaus gimimo pranešimą.

Erodas kūdikiu, apie kurį kalbėjo Rytų išminčiai, buvo suinteresuotas, tačiau ne kad jį garbintų, kaip bandė apsimesti, bet kad sunaikintų (plg. Mt 2, 16–18). Erodas yra galios žmogus, kitą tematantis kaip varžovą, su kuriuo reikia grumtis. Gerai apmąščius, jam varžovas atrodo galiausiai ir Dievas, itin pavojingas varžovas, norintis atimti iš žmonių gyvybinę erdvę, autonomiją ir galią, nurodinėjantis, kokių gyvenimo kelių sukurti, ir neleidžiantis daryti visko, ko nori. Todėl būtina užtemdyti patį Dievą, o žmones sumenkinti iki paprastų figūrų, kurias galima stumdyti kaip tik nori. Ar ir mes nesame kažkiek panašūs į Eroda manydami, kad Dievas susiaurina mūsų gyvenimą ir neleidžia disponuoti savo egzistencija kaip patinka? Jei taip žvelgiame į Dievą, galiausiai būsime nepatenkinti ir nelaimingi, nes nesileidžiame būti vedami To, kuris yra visų daiktų pagrindas. Turime atsiverti tikrybei, kad Dievas yra visagalė meilė, kuri nieko neatima, niekam negrasina,

priešingai – vienintelė suteikia galimybę pilnatviškai gyventi ir patirti tikrąjį džiaugsmą.

Išminčiai paskui sutinka žydų dvasininkiją – mokslininkus, teologus, žinovus, puikiai išmanančius Šventąjį Raštą, susipažinusius su įvairiais aiškinimais, galinčius iš atminties cituoti visas ištraukas, taigi naudingus kiekvienam, norinčiam eiti Dievo keliais. Tačiau, pasak šv. Augustino († 430), norėdami kitus vesti, rodyti kitiems kelią, jie patys nekeliauja, neišsijudina. Ir čia turėtume vėl paklausti: ar ir mes, ypač Bažnyčios dvasininkija, nejučiam pagundos laikyti Šventąjį Raštą, tą turtingą ir gyvą Bažnyčios tikėjimo lobį, veikiau specialistų studijų ir diskusijų objektu? Popiežius Benediktas XVI apaštališkajame laiške *Verbum Domini* mini, kad vis iš naujo turėtume būti uoliai pasirengę Biblijos žodį Bažnyčios gyvosios tradicijos šviesoje laikyti tiesa, pasakančia mums, kas yra žmogus ir kaip jis gali visapusiškai išsiskleisti, tiesa, kuri yra kelias, kuriuo kartu su kitais kasdien turime eiti, jei savo gyvenimą norime statydinti ant uolos, o ne ant smėlio.

Trys karaliai ieškojo naujojo karaliaus rūmuose, tačiau nustebę turėjo konstatuoti, jog jo toje galios ir kultūros vietoje nėra, nors ir buvo aprūpinti puikiausia informacija apie jį. Jiems teko pripažinti, kad žmogiška galia – taip pat ir žinojimo – kartais gali užtvirti kelią susitikti su ieškamu kūdikiu. Dievo kriterijai kitokie negu žmonių. Jis šiame pasaulyje rodosi ne galia, bet nusižeminusia meile, prašančia mūsų laisvės atsiverti ir įsileisti, kad galėtų mus perkeisti ir padaryti gebančius pasiekti tą, kuris yra Meilė. Tačiau ir mūsų padėtis ne kitokia negu ano meto išminčių. Į klausimą, kaip Dievas turėtų išgelbėti pasaulį, tikriausiai atsakytume: parodydamas savo galią ir suteikdamas pasauliui teisingesnę ekonomikos sistemą, kur kiekvienas turėtų tai, ko nori! Tačiau iš tikrųjų toks elgesys žmogų prievartautų – atimtų iš jo pamatinius jam būdingus elementus. Juk tada nebūtų atsiklausta nei mūsų laisvės, nei meilės.

Taip istorijoje apie išminčius aiškiai išskyla paskutinis svarbus elementas: stebint gamtą nueinama geroka atkarpa Dievo link, tačiau kūrinijos kalba nesuteikia galutinės šviesos. Galiausiai išminčiams prireikė išgirsti Dievo žodį – tik jis jiems galėjo parodyti kelią. Dievo žodis yra tikroji žvaigždė, nepatikimos žmogaus kalbos verpetuose siūlantis dieviškosios tiesos šviesą. Žvelgdami ta kryptimi išvysime, kad tas, kuris sukūrė pasaulį, ir tas, kuris gimė Betliejuje ėdžiose ir pasiliko tarp mūsų Eucharistijoje, yra vienas ir tas pats mus kviečiantis, mus mylintis ir mus į amžinąjį gyvenimą nuvesti trokštantis Dievas.

ATEIKITE IR PAMATYSITE

2 eilinis sekmadienis (B)

1 Sam 3, 3b–10. 19; 1 Kor 6, 13c–15a. 17–20; Jn 1, 35–42

Po Kalėdų prasideda eilinis Bažnyčios liturginis laikas, atskleidžiantis Jėzaus viešosios tarnystės prasmę. Šiandien Evangelijoje skaitome apie Jėzaus artimiausių mokinių pašaukimą. Skirtingai nuo kitų Evangelijų (Morkaus, Mato ir Luko), Evangelijoje pagal Joną mokiniai pašaukiami ne tiesiogiai susitikę su Jėzumi. Čia pabrėžiamas tarpininkavimas: Jonas Krikštytojas savo dviem mokiniams nurodo Jėzų; po to vienas iš jų, Andriejus, taip pat tarpininkauja, pakviesdamas savo brolių Simoną. Pirmieji Jėzaus mokiniai čia nėra pavaizduoti kaip Galilėjos žvejai, kurie, palikę savo valtis, nusekė Jėzų, bet kaip tie, kurie ieško, kurie panorą laukti Išganytojo Jono Krikštytojo mokykloje. Jonas yra Dievo siųstasis (plg. Jn 1, 6). Tačiau dabar galiausiai Dievas duoda savo Sūnų pirmiesiems jo mokiniams. Vėliau, maldoje, pats Jėzus aiškiai apie tai pasakys: „Kuriuos man davei“ (Jn 17, 6).

Ketvirtoji Evangelija pagilina kitų trijų Evangelijų tradiciją apie mokinių pašaukimą: šio pašaukimo pradžia kyla iš Tėvo ir išreiškiamą Jėzaus kvietimu „ateikite“ (Jn 1, 39) arba „sek paskui mane“ (Jn 1, 43). Atkreipkime dėmesį į teksto sakinį: „Išvydęs ateinantį Jėzų.“ Jono Krikštytojo nukreiptas žvilgsnis į Jėzų yra daugiau negu „žiūrėti“. Prieš tai rašoma, kad Jonas mato ateinantį Jėzų (plg. Jn 1, 29), o štai čia sakoma „išvydęs“. Pabrėžiamas žiūrėjimo intensyvumas (gr. *ide orao*). Tai žvilgsnis, kuris neapsiriboja paviršutiniškumu, bet bando prasiskverbti į priešais esantį slėpinį.

Arba pristatymas: „Štai Dievo Avinėlis!“ Avinėlio simbolis žydams primena didįjį jų tikėjimo įvykį – išėjimą iš Egipto, išsilaisvinant iš bet kokios vergijos, kad galima būtų tarnauti vieninteliam gyvajam Dievui. Ir šis įvykis švenčiamas kasmet per Paschą valgant avinėlių. Tačiau tas pats avinėlis vaizduoja ir kenčiantį Viešpaties tarną Izaijo pranašystėje: „Nors buvo žiauriai kankinamas, jis pakluso ir burnos nepravėrė. Kaip tyli ėriukas, vedamas pjauti, kaip tyli avis kerpama, taip jis nepratarė nė žodžio“ (Iz 53, 7). Jau ankstyvieji krikščionys Paschos avinėlių laiką Jėzaus provaizdžiu; jo pasiaukojama mirtis ant kryžiaus davė pradžią krikščioniškai Paschos (liet. „Velykų“), perėjimo iš mirties į gyvenimą, šventei.

Toliau nurodoma, jog du mokiniai pradeda sekti Jėzų, nes išgirdo Krikštytojo skelbimą, kad Jėzus yra Dievo avinėlis. O ir pats Jonas Krikštytojas pirmiausia pasitraukia į dykumą norėdamas išgirsti ir įsiklausyti, po to ir atpažinti tą, kuris krikštija Šventąją Dvasią. Jėzus imasi iniciatyvos, atsigręždamas į mokinius. Jis tai padaro užduodamas jiems klausimą: „Ko ieškote?“ Tai pirmieji Jėzaus ištarti žodžiai Evangelijoje pagal Joną.

Įdomu tai, kad ir pirmieji Prisikėlusiojo žodžiai yra tie patys: „Ko ieškai?“ (Jn 20, 15). Šis klausimas užduodamas Marijai Magdalietai. O ir tų abiejų pokalbių tęsinys yra gana panašus. Čia mokiniai į klausimą atsako klausimu: „Rabbi, kur gyveni?“, o Velykų rytą Marija savo ruožtu atsako teiraudamasi, kur yra tasai, kurio ji neranda kape. Abiem atvejais klausimas yra susijęs su vieta šiame pasaulyje: gyvenamąją Jėzaus vietą arba vietą, kurioje guli jo kūnas.

Taigi šis tekstas pabrėžia žodį „gyventi“. Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad kalbama apie konkrečią žemišką Jėzaus buvimo vietą, tačiau, skaitydami toliau Jono evangeliją, pamatome, jog ši gyvenamoji Jėzaus vieta yra Dieve. Klausdamas „ko ieškote?“, Jėzus bando kilstelėti ieškojimo kryptį, kad mokinys galėtų dalyvauti šioje Sūnaus ir Tėvo bendrystėje. Todėl Jėzus atsako Marijai Magdalietai, jog jis žengia „pas savo Tėvą“ (Jn 20, 17). „Ateikite ir pamatysite“ – tai du žodžiai, kuriais išreiškiamas tikėjimo kelias. Kvietimas ateiti Evangelijoje pagal Joną yra tikėjimo sinonimas. Šis kvietimas yra sustiprintas žodžiu „matyti“, kuriuo dažniausiai Biblijoje yra nusakoma vidinė (tik)ėjimo patirtis.

Taigi vieta yra Jis, pats Jėzaus asmuo – vieta nėra namas ar palapinė. „Pas jį“ mokiniai apsistoja. Bendrystėje, artumoje, draugystėje su juo randasi poilsis, kurio buvo ieškoma. Dabar jau galima apsistoti. Ketvirtosios Evangelijos autorius pastebi, kad „tai buvo apie dešimtą valandą“. Ši nuoroda greičiausiai neturi tikslo mus informuoti apie laiką (dešimtą valandą nuo saulėtekio pagal romėnų dienos padalas, t. y. ketvirtą valandą po vidurdienio), kurio liko dar daug (ilgas vakaras) išgyventi bendrystę; bet, kaip sako šv. Augustinas († 430), „šis skaičius reiškia Įstatymą, nes Įstatymas buvo duotas dešimčia įsakymų, o dabar atėjo laikas, kada Įstatymas išpildomas per meilę“.

ERDVĖS IR LAIKO PERKEITIMAS

3 eilinis sekmadienis (B)

Jon 3, 1–5. 10; 1 Kor 7, 29–31; Mk 1, 14–20

Šiame Evangelijos tekste, kaip ir praeitą sekmadienį, toliau gvildinama mokinystės tema. Morkaus evangelijoje, beje, kaip ir paralelinėje Mato evangelijos vietoje (plg. *Mt 4, 18–22*), Jėzaus kvietimas keturiems žvejams yra radikalus. Į radikalų Jėzaus kvietimą taip pat radikaliai ir be išlygų atsiliepė ir pakviestieji: palikę viską, nusekė paskui Mokytoją. Evangelistas Lukas mokinių apsisprendimą sieja su ypatingu įvykiu – stebuklinga žvejyba (plg. *Lk 5, 1–11*). Po tokio išpūdingo ženklo Simonas paskiriamas būti žmonių žveju. Jis su bendrininkais viską paliko ir nuėjo paskui Jėzų. Jono evangelijoje nuskambėjusį kvietimą (plg. *Jn 1, 35–42*) parengia prieš keletą dienų, o gal ir savaičių, įvykęs pokalbis su Jonu Krikštytoju prie Jordano upės. Evangelistas Jonas, aprašydamas mokinių pašaukimą, palieka laiko apmąstymui. Nors evangelistai, vaizduodami mokinių pašaukimą, akcentuoja skirtingus momentus, tačiau bet kuriuo atveju šis vyksmas reiškia naujo gyvenimo pradžią.

Ir vis dėlto, žvelgdami toliau į jų gyvenimą su Jėzumi, pastebime, kad šis radikalus posūkis neatskyrė jų nuo gyvenimo tikrovės. Petras išlaiko ryšį su savo namais: Jėzus apsistojo jo namuose ir išgydė jo uošvę (plg. *Mt 8, 14–15; Mk 1, 29–31; Lk 4, 38–39*). Zebediejaus sūnūs Jonas ir Jokūbas atvedė pas Jėzų savo motiną, nesiliovusią rūpintis sūnų karjera (plg. *Mt 20, 20–23*). Išlieka ne tik šeimos ryšiai, bet ir daiktų nuosavybė, pavyzdžiui, valtys – Petras duoda savo valtį Jėzui pasinaudoti (plg. *Mt 8, 23; Lk 5, 3*). O ir po Viešpaties prisikėlimo šis apaštalas parodo, kad nėra pamiršęs žvejybos amato (plg. *Jn 21, 3*). Profesinė patirtis praverčia mokiniams besidarbuojant dėl Dievo Karalystės.

Tad naujo gyvenimo pradžią arba atsivertimą reikia suprasti ne kaip beatodairišką ankstesnių ryšių nutraukimą, o greičiau kaip tarnystę dėl kilnesnio tikslo. Daug svarbiau ne tai, jog kažkas kažką paliko, bet, kad kažkas buvo atrasta. Buvo atrastas Dievas, gyvenimas jo akivaizdoje. Jėzus nenori išdraskyti mūsų

gyvenimo, jis nori įnešti darnos, prasmės į visa, ką darome, kas esame. Kažko atsisakymas yra tik tiek prasmingas, kiek toje atsiradusioje erdvėje yra vietos kitiems ir Kitam. O jeigu ir tenka kartais dėl Dievo meilės nuo kažko, kas mums brangu, nutolti, tai gal tam, kad paskui sugrįžtume dar labiau mylėdami ir brangindami. To mus moko ir išminčiai iš Rytų: jie, susitikę ir pagarbinę Jėzų Betliejuje, „kitu keliu pasuko į savo kraštą“ (*Mt 2, 12*). Keičiant gyvenimą, keičiasi ir kelias, tačiau jis veda ne kažkur, bet į mūsų kasdieninę aplinką.

Šios bendrystės su Jėzumi pradžia ženklina paties Jėzaus ištarti žodžiai: „Atėjo metas ir prisiartinio Dievo Karalystė.“ Tai Gerosios Naujienos esmė. Čia galime stabtelėti ir atkreipti dėmesį į įdomų graikišką žodį, nusakantį „laiką“ arba „metą“. Bendresnis graikiškas žodis, reiškiantis laiką, yra *chrónos*. Iš čia kilo žodžiai „chronologija“, „chronometras“, „kronika“, „chronografas“ ir kt. Jis apibrėžia kiekybiškai išmatuojamą laiką, padalytą pagal metų laikus, Saulės ir Mėnulio judėjimą ar svarbiausius istorinius įvykius.

Tačiau yra ir kitas žodis – *kairós*. Kaip tik jį ir vartoja evangelistas Morkus, kai užrašo Jėzaus ištartus žodžius „atėjo metas.“ *Kairós* nurodo laiko turinį, tai, kas tuo metu vyksta, asmeninę laiko patirtį. Pavyzdžiui, puikiai žinome, kad pusvalandis nuobodaus pamokslu ir pusvalandis pokalbio su mylimu žmogumi yra „chronologiškai“ tapatūs, tačiau asmeninio potyrio prasme labai skirtingi. Pirmasis atrodo begalinis, antrasis pralekia akimirksniu. Tapatus yra *chrónos*, skirtingas – *kairós*. Kristus skelbia, kad jo buvimas yra ne vien „chronologinė“ istorijos data, bet ir žmogaus gyvenimo pilnatvė. Veiksmažodis, išverstas kaip „atėjo metas“, originale reiškia būtent „pilnatvę“. Jėzus Kristus praturtina žmonijos istoriją, suteikia jai pilnatvę, prasmę ir vertę. Būtent todėl apaštalas Paulius Pirmajame laiške korintiečiams (7, 29) rašo, jog, atėjus Kristui, „laikas (*kairós*) trumpas“, esminis, lemiamas. Išties, žmogaus gyvenimas – trumpesnė arba ilgesnė akimirka, kurią turėtume įprasminti su gyvuoju Dievu ir vertinti ne nugyventų metų kiekiu (*chrónos*), bet kokybe (*kairós*).

DEMONOLOGIJOS ĮVADAS

4 eilinis sekmadienis (B)

Įst 18, 15–20; 1 Kor 7, 32–35; Mk 1, 21–28

Vienas iš pirmųjų veiksnių, kuriuos Jėzus atlieka po mokinių pašaukimo, yra piktosios dvasios išvaymas iš žmogaus Kafarnaumo sinagogoje. Žvelgdami į Evangelijos visumą, matome, kad Jėzus darė aiškų skirtumą tarp apsidėmimo ir ligos. Tad būtų neišmintinga manyti, jog Jėzus vadovavosi tuometiniam mąstymui būdingu klaidingu tikėjimu demonų egzistavimu. Jėzaus laikysena tuometinio judaizmo atžvilgiu buvo gana lanksti. Jis drąsiai atmetė arba pranoko kai kurias mokymo vietas, ne kartą ir labai svarbias. Pavyzdžiui: hebrajų monoteizmą atskleidė ne kaip vienumą, o kaip bendrystę; pabrėžė žmogaus viršenybę prieš įstatymą; peržengė izraelietiškojo išskirtinumo suabsoliutinimą. Tokios laisvės kontekste galime aiškiai tarti: jei kiekvieną kartą Jėzus nebūtų įsitikinęs demonologijos (gr. „mokymas apie demonus“) tikrumu ir svarba, tai, be abejo, būtų pašalinęs šį tikėjimo svetimkūnį.

Kokia yra piktųjų dvasių kilmė? Šėtonas ir kiti demonai, apie kuriuos kalbama Biblijoje ir Bažnyčios tradicijoje, Dievo buvo sukurti kaip gerieji angelai, tačiau pavirto blogaisiais savo laisvu ir neatšaukiamu pasirinkimu atmetę Dievą bei jo Karalystę ir šitaip davę pradžia pragarui. Šv. Jonas Damaskietis (+ 749) sako: „Nebėra jiems atgailos po nuopuolio, kaip žmogui jos nebėra po mirties.“ Žinoma, ne todėl, kad trūktų begalinio Dievo gailestingumo, bet būtent dėl jų pačių neatšaukiamo apsisprendimo.

Tai buvo geros ir nuostabios būtybės, išėjusios iš Kūrėjo rankų, bet laisvos, todėl galinčios atmesti Dievo meilę. Blogis kilo iš jų blogo pasirinkimo, kuris po to apsunkino ir mūsų pirmųjų tėvų – Adomo ir Ievos – pasirinkimą. Žmogaus nuodėmė be angelų nuodėmės nėra pakankama blogio pasaulyje pradžios priežastis. Jeigu žmogus būtų blogio priežastis, jis galėtų tą blogį nugalėti, bet vien tik savo jėgomis jis to padaryti negali. Kodėl? Nes blogio kilmė yra anapus žmogaus. Blogio šaltinis yra būtent šiuose dvasiniuose Dievo kūriniuose, kurie yra aukštesnio būties lygmens negu žmonės.

Kokia buvo jų nuodėmė? Dėl kokios kaltės iš gerų tapo piktais, pradėdami nuo savęs griauti tobulą Dievo tvarką kūrinijoje? Katalikų Bažnyčia nurodo puikybės ir maišto prieš Dievą nuodėmę. Ji remiasi dviem pranašų tekstais: Izaijo knyga 14, 10–14 ir Ezekielio knyga 28, 11–19, kur sakoma, kad, pakerėtas savo grožio ir dvasinio didingumo, Liuciferis įsivaizdavo, jog pats gali stoti į dangaus ir

žemės Viešpaties vietą bei nebebūti paklusnus jam. Jis nepriėmė savo kaip riboto kūrinio padėties ir pasipriešino Dievo visagalybei. Ir su savimi, kaip žinome, jis nusitempė daugybę sekėjų. Jie visi tapo demonais, blogio būtybėmis. Puikybė veda į savo tapatybės praradimą ir pasipriešinimą Dievui. Iš čia kyla netvarka, kuri sąlygoja visas kitas blogybes – fizines ir moralines – pasaulyje.

Šėtonas nepriima savo vietos kūrinijoje, visatos kosminėje hierarchijoje. Jis nepriima savo būties tiesos, o sykiu nepriima ir kitų. Neprarasdamas savo būties, jis laisvu pasirinkimu tapo blogas ir pakeitė savo prigimtį – pasirinko būti tuo, kuo nėra. Todėl, kaip Dievo sukurta būtybė, jis yra geras ir Dievas negali jo sunaikinti. Tačiau būdamas ribotas kūrinys, jis niekada negali būti prilygintas Dievo visagalybei ir visažinystei.

Kaip įveikiamas velnias? Yra trys ribos, kurių niekaip negali peržengti šėtonas ir jo demonai. Pirmoji riba – Dievo galybė. Demonai negali eiti toliau, negu Dievas yra numatęs ir kartais jiems leidžia. Antroji – žmogaus laisvas apsisprendimas. Šv. Augustinas (+ 430) sako, kad šėtonas yra priirištas prie trumpos grandinės, tačiau žmogus savo laisvu apsisprendimu ją gali pailginti. Nuo pat sukūrimo pradžios Dievas suteikė žmogui laisvę. Todėl žmogus, Viešpaties padedamas, visada gali atremti šėtono atakas. Kai žmogus išmoksta būti budrus ir nuolat atmesti tai, kas yra priešinga Dievo valiai, jis artinasi prie Dievo, ir sykiu darosi vis silpnesnis velnio veikimas (plg. *Jok 4, 7–8*). Trečioji riba – Jėzaus Kristaus pergalė. Viešpaties Jėzaus atliktas atpirkimo veiksmas – mirtis ir prisikėlimas – svarbiausias pergalės prieš šėtoną įvykis. Kryžius yra Kristaus pergalės ir šėtono pralaimėjimo ženklas. Blogis – fizinis ir moralinis – gali tapti išganymo įvykiu, jeigu tai išgyvename kartu su Išganytoju. Pagaliau net pati didžiausia padaryta nuodėmė, jei tik po to gailimės ir prašome Dievo atleidimo, persikeičia į apsi-valymą, nuolankumą ir atsidavimą Dievui. Blogiausia nėra nuodėmė, bet pasilikimas nuodėmėje.

Šios dienos Evangelijoje pastebime, kad, dar prieš pradėdamas Jėzui tą dieną kalbėti Kafarnaumo sinagogoje, piktoji dvasia pajuto esanti demaskuota ir buvo priversta pasirodyti. Ji ėmė šaukti: „Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!“ Jėzaus šventumas jai buvo nepakeičiamas. Krikščionis, gyvenantis vienybėje su Kristumi (pašvenčiamojoje malonėje), yra Šventosios Dvasios šventykla, turinti dalį Kristaus šventumo. Būtent šis šventumas kasdienėje aplinkoje, kurioje krikščionis gyvena, atlieka tylų ir veiksmingą egzorcizmą.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Joseph Ratzinger / Benediktas XVI

Šventasis laikas

Maloniai leidus leidyklai „Katalikų pasaulio leidiniai“, pateikiame ištrauką iš šios leidyklos spaudai rengiamos popiežiaus Benedikto XVI knygos „Liturgijos dvasia“. Knyga turėtų pasirodyti 2012 m. pavasarį.

Klausdami, kokia šventųjų laikų reikšmė krikščioniškosios liturgijos struktūroje, jau suponuojame visa, kas apie laiko ir erdvės reikšmę apmąstyta pirmoje šios knygos dalyje. Visas laikas yra Dievo laikas. Amžinasis Žodis įsikūnydamas kartu su žmogiškąja egzistencija prisiėmė ir laikiškumą, įtraukė laiką į amžinybės erdvę. Jei iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tarp amžinybės „visada“ ir tekančio laiko negali būti jokio santykio, tai dabar pats Amžinasis patraukė laiką prie savęs; Sūnuje laikas koegzistuoja su amžinybe. Dievo amžinybė nėra tiesiog belaikiškumas, laiko neigimas, bet galia laikui, tikrove tampanti kaip bendrabūvis su laiku ir buvimas laike. Įsikūnijusiam, kuris visada lieka žmogumi, šis bendrabūvis kūniškas ir konkretus.

Visas laikas yra Dievo laikas. Bet vėlgi ypatinga Bažnyčios laiko struktūra, kurią pažinome kaip „tarp“ – tarp šešėlio ir grynos tikrovės, – reikalauja ženklo, ypač atrinkto ir išskirtinio laiko, kuris visą laiką įkeltų į Dievo rankas. Juk biblinis universalizmas išsiskiria kaip tik tuo, kad nesiremia visuotine transcendentine žmogaus sąranga, bet visuotinis nori tapti per atranką. Tačiau dabar kyla ir klausimas: kas iš tikrųjų yra laikas? Šio klausimo, nedavusio ramybės didiesiems mąstytojams visais istorijos laikotarpiais, čia, kaip tokio, žinoma, negalime išgvildinti. Tačiau, kad liturgijos santykis su laiku taptų suprantamas, kelios trumpos pastabos vis dėlto tikriausiai būtinos. Laikas pirmiausia yra kosminė tikrovė: Žemės sukimasis aplink Saulę (arba, kaip manyta senovėje, Saulės aplink Žemę) suteikia būčiai ritmą, kurį vadiname laiku – nuo vienos valandos prie kitos, nuo ryto prie vakaro ir nuo vakaro prie ryto, nuo pavasario per vasarą ir rudenį prie žiemos. Greta šio Saulės ritmo egzistuoja trumpėlesnis Mėnulio ritmas – jis iš lėto pilnėja, po to dyla, kol tampa nematomas, paskui ciklas kartojasi iš naujo. Abu ritmai sukūrė du matus, kultūros istorijoje pasirodančius įvairiais junginiais. Abiem išreiškiamas žmogaus jautumas į visatą: laikas pirmiausia yra kosminis reiškiny. Žmogus gyvena su dangaus šviesuliais; jo gyvenimą ženklina Saulės ir Mėnulio kelias.

Bet greta ir žemiau šių kitose būties pakopose irgi yra savitų ritmų: savo laiką turi augalai; medžių rievės, pavyzdžiui, rodo vidinį, savą medžio laiką, neatskiria-

mai susipynusį su kosminiu laiku. Žmogui, žengiančiam savu brendimo ir vytimo keliu, taip pat būdingas savas laikas; galima sakyti, kad jo širdies plakimas yra tartum jo paties laiko vidinis ritmas – laiko, kuriame slėpingai susilydo to, kas organiška, ir to, kas sieliška bei dvasiška, sluoksniai, savo ruožtu įsiterpantys ir į didingą visatą, ir į bendrąją istoriją. Savitas laiko būdas yra žmonijos kelias, mūsų vadinamas istorija.

Visa tai atspindi liturgija ir jos pačios savito santykio su laiku būdas. Pati krikščioniškosios dievogarbos šventoji erdvė jau atvira laikui: juk žvelgimas į rytus reiškia, kad meldžiamasi atsigręžus į tekančią saulę, dabar turinčią ir istorinę reikšmę. Ji kreipia į Jėzaus Kristaus Paschos slėpinį, į mirtį ir naują aušrą, į pasaulio ateitį ir visos istorijos atbaigimą galutiniu Atpirkėjo atėjimu. Tad krikščioniškai meldžiantis laikas ir erdvė susipina; pati erdvė tampa laiku, o laikas, taip sakant, virsta erdviniu, įžengia į erdvę. Kaip susipina erdvė ir laikas, lygiai taip ir istorija bei kosmosas. Kosminiu laiku, nulemtu saulės, nusakomas žmogaus ir istorijos laikas, riedantis Dievo ir žmogaus, istorijos ir visatos, materijos ir dvasios suvienijimo link, vienu žodžiu, link „naujojo“ miesto, apšviečiamo paties Dievo taip, kad laikas virsta amžinybe, o amžinybė persmelkia laiką.

Senajo Testamento pamaldume laikas skirstomas dvejopai: remiantis, pirma, savaitės ritmu, kryptančiu į šabą, ir, antra, šventėmis, nulemtomis iš dalies kūrinių tematikos – sėjos ir derliaus, be to, nomadinių švenčių tradicijos, iš dalies Dievo veikimo istorijoje atminimo; šios abi ištakos dažnai susijungia. Toks pagrindinis pavidalas toliau gyvuoja krikščionybėje, kurią ir laiko tvarkos matmeniu gilus vidinis ryšys sieja su žydų paveldu, o jame savo ruožtu glūdi iš pasaulio religijų perimtas, Dievui paskirtas ir jo apvalytas bei apšviestas paveldas.

Pradėkime nuo savaitės ritmo. Matėme, kad šabas į laiką įkelia Sandoros ženklą, sujungia kūrinių ir Sandorą. Ši pamatinė tvarka, įėjusi ir į Dekalogą, kaip tokia, savaime suprantama liko ir krikščionybėje. Bet įsikūnijimas, kryžius ir prisikėlimas Sandorą kilstelėjo į naują pakopą – tokia, kad dabar reikia kalbėti apie „Naująją Sandorą“. Dievas dar kartą įsikišo, kad Sandorai suteiktų visuotinę platybę ir galutinę formą. Bet šis Dievo įsikišimas susijęs su savaitės ritmu: jo viršūnė, į kurią visa nukreipta, buvo Jėzaus prisikėlimas „trečią dieną“. Apmąstydami Paskutinę vakarienę, matėme, kad Paskutinė vakarienė, kryžius ir prisikėlimas vienas nuo kito neatsiejami – Jėzaus savęs atidavimas iki pat mirties suteikia Paskutinės vakarienės žodžiams realumo, bet tas savęs atidavimas būtų buvęs beprasmiškas, jei mirtis būtų tarusi paskutinį žodį. Tad Naujoji Sandora iki galo atbaigiama

tik prisikėlimu: dabar žmogus visam laikui suvienytas su Dievu. Dabar jie abu tikrai vienas su kitu neatskiriamai sujungti. Tad Prisikėlimo diena yra naujasis šabas, diena, kai Viešpats įžengia tarp savųjų, pakviečia juos į savo „liturgiją“, į savą Dievo pašlovinimą ir jiems save išdalija. „Trečios dienos“ rytas tampa krikščioniškosios liturgijos valanda. Augustinas, remdamasis sąsaja tarp Paskutinės vakarienes, kryžiaus ir prisikėlimo, parodė, kaip dėl jų vidinės vienybės Paskutinė vakariene visiškai savaime suprantamai tapo ryto auka ir kaip tik per tai išpildoma Paskutinės vakarienes valandos užduotis. Perėjimas iš Senosios Sandoros į Naująją jusliškai kaip tik reiškiasi perėjimu nuo šabo prie prisikėlimo dienos kaip naujo Sandoros ženkle; sekmadienis savaime įima šabo prasminį turinį. Ta diena vadinama trejopai: remiantis kryžiumi, tai – trečioji diena; Senajame Testamente trečioji diena laikyta teofanijos diena, Dievo įžengimo į pasaulį po lūkesčių meto diena. Remiantis savaitės schema, tai – pirmoji savaitės diena; galiausiai Bažnyčios tėvai dar pridūrė mintį, kad, turint prieš akis visą praėjusią savaitę, tai – aštuntoji diena.

Tad visi trys simboliai tarp savęs susiję, o iš jų svarbiausias yra tos dienos kaip savaitės pirmosios dienos apibrėžimas. Viduržemio jūros regione, kur susiformavo krikščionybė, pirmoji savaitė diena laikyta Saulės diena, o likusios dienos buvo priskirtos įvairioms tuo metu žinomoms planetoms. Krikščionių liturgijos diena buvo nustatyta remiantis Dievo veikimo, Jėzaus prisikėlimo datos atminimu. Tačiau savaime susiklostė, kad šioje datoje glūdėjo ta pati kosminė simbolika, kuri žymėjo ir krikščionių meldimosi kryptį. Saulė skelbia Kristų, apie jį išvien kalba kosmosas ir istorija. Prie to prisidėjo dar kai kas: pirmoji diena yra kūrinių pradžia diena. Naujoji kūrinija įima senąją kūriniją. Krikščionių sekmadienis yra ir kūrinių šventė – padėka už sukūrimą, už „Tebūnie“, kuriuo Dievas įsteigė pasaulio būtį, padėka už tai, kad Dievas neleidžia sugriauti kūrinių, bet atkuria ją po visų žmogaus sugriovimų. Pirmosios dienos data apima ir Pauliaus mintį, jog kūrinija laukia Dievo vaikų apreiškimo (*Rom 8, 19*): kaip nuodėmė trypia kūriniją (tai regime!), taip ji tampa sveika, kai pasirodo „Dievo vaikai“. Sekmadieniu šitaip aiškinama pasakojimo apie sukūrimą užduotis: „Valdykite žemę!“ (plg. *Pr 1, 28*). Tai nereiškia: paverkite ją! Išnaudokite ją! Darykite su ja, ką norite! Priešingai, tai reiškia: suvokite ją kaip Dievo dovaną! Sergėkite ir puoselėkite, kaip sūnūs puoselėja tėvo paveldą. Puoselėkite ją, kad ji taptų tikru Dievo sodu ir išpildytą jos vidinė prasmė, kad ir jos atžvilgiu galėtų, jog Dievas yra „viskas visame kame“. Kaip tik tokią orientaciją Bažnyčios tėvai troško išreikšti Prisikėlimo dieną pavadindami ir aštuntąją dieną. Sekmadienis gręžia ne tik atgal, bet ir į priekį. Žvelgti į prisikėlimą

reiškia žvelgti į atbaigimą. Su Prisikėlimo diena dieną po šabo Kristus tartum peržengė laiką ir iškėlė jį aukščiau jo paties. Bažnyčios tėvai su tai siejo idėją, jog visa pasaulio istorija laikytina savotiška didžiąja septynių dienų savaitė pagal žmogaus gyvenimo amžius. Tad aštuntoji diena reiškia naują laiką, prasidėjusį su prisikėlimu. Tas laikas jau dabar tarsi teka kartu su istorija. Liturgijoje tą laiką jau palytime. Tačiau sykiu jo dar laukiame, tenkindamiesi galutinio pasaulio ženklais, kai šešėlis ir paveikslas užleis vietą galutiniam Dievo bendrabūviui su savo kūrinių. Turint prieš akis aštuntosios dienos simboliką, baptesterijos – krikšto koplyčios – noriai statytos kaip aštuonkampiai, krikštą šitaip aiškinant kaip gimimą aštuntą dieną, Kristaus prisikėlimu pradėtu naujuoju laiku.

Tad sekmadienis krikščioniui yra tikrasis laiko matas, jo gyvenimo ritmas. Jis nesiremia panorus keičiamu susitarimu, bet yra nepakartojama istorinio atminimo, atožvalgos į kūriniją ir vilties teologijos sintezė. Tai krikščionių kas savaitę pasikartojanti Prisikėlimo šventė, tačiau Jėzaus Paschos ypatingas atminimas dėl to netampa nereikalingas. Pats Naujasis Testamentas aiškiai rodo, kad Jėzus sąmoningai žengė į savo „valandą“. Žinoma, Jono evangelijos pabrėžiamais žodžiams apie „Jėzaus valandą“ būdinga daugiasluoksnė reikšmė. Bet pirmučiausia jie kreipia į datą: Jėzus nenorėjo mirti bet kada. Jo mirtis buvo reikšminga istorijai, žmonijai, pasauliui. Todėl ji turėjo būti įtausta ir visiškai apibrėžta kosminę ir istorinę valandą. Ji neatsiejama nuo Išėjimo knygos 12 skyriuje pavaizduotos ir reglamentuotos žydų Paschos. Daugiausia Jono evangelija ir Laiškas žydams atskleidžia, kad ji apima ir kitų švenčių, pirmiausia Susitaikinimo dienos, turinį, tačiau jos tikroji data yra Pascha: Jėzaus mirtis yra ne koks nors nelaimingas atsitikimas, bet „šventė“ – ji užbaigia tai, kas Paschoje pradėta simboliškai. Ji nuveda – kaip jau matėme – nuo pakaitalo prie tikrovės, prie atstovavimo atiduodant save.

„Jėzaus valanda“ yra Pascha. Kaip tik sąsaja su šia data aiškiai iškelia Jėzaus mirties reikšmę visuotinei istorijai. Pascha iš pradžių buvo nomadų šventė; nuo Abelio iki Apreiškimo knygos aukojamas avinėlis yra Atpirkėjo, visiško savęs atidavimo pirmavaizdis. Mums čia nebūtina toliau gilintis į to, kas nomadiška, reikšmę biblinės religijos pradžia. Monoteizmo atsiradimui reikšminga štai kas: jis negalėjo atsirasti didmiesčiuose ir derlingose žemėse prie didžiųjų upių. Jis galėjo išaugti tik dykumoje, kur vienas priešais kitą plyti vien dangus ir žemė ir klajoja benamis keliautojas, nesudievinantis jokios vietos, bet visados priverstas kliautis kartu su juo traukiančiu Dievu. Neseniai dėmesys atkreiptas ir į tai, kad Paschos šventė datos požiūriu yra

Avino – avinėlio – žvaigždyne. Nustatant Velykų datą, apie tai, žinoma, žinota menkai, jei apskritai toks dalykas laikytas reikšmingu. Esminė buvo Jėzaus mirties ir prisikėlimo data, savaime susijusi su žydų švenčių kalendoriumi. Tiesa, kaip tik dėl šios sąsajos, užkliudžiusios Senojo ir Naujojo Testamento sąryšį bei krikščioniškąją naujybę, II amžiuje, nustatant Velykų šventės datą, išplieskė ginčas, kurį bent didžiojoje Bažnyčioje numaldė tik Nikėjos Susirinkimas (325 m.). Mat, viena vertus, Mažojoje Azijoje egzistavo paprotys krikščioniškasis Velykas, tikriausiai vadovaujantis žydų kalendoriumi, visada švęsti nisanu 14-ąją, per „žydų Paschą“. O ypač Romoje išsirutuliojo paprotys akcentuoti sekmadienį, nes tą dieną įvyko prisikėlimas; todėl krikščioniškosios Velykos turėjo būti visados švenčiamos sekmadienį po pirmosios pavasario mėnulio pilnaties. Nikėjos Susirinkimas tokį sprendimą įtvirtino. Tokiu nutarimu buvo sujungti saulės ir mėnulio kalendoriai, remiantis Izraelio istorija ir Jėzaus likimu tapo susietos dvi didžiosios laiko kosminės tvarkos formos. Bet dabar dar kartą grįžkime prie avinėlio (avino) įvaizdžio. V a. tarp Romos ir Aleksandrijos kilo nesutarimas dėl to, kuri data laikytina paskutiniu galimu Velykų terminu. Anot Aleksandrijos tradicijos, tai balandžio 25-oji. Popiežius Leonas Didysis (440–461) kritikavo tokią vėlyvą datą nurodydamas, kad, pasak Biblijos, Velykos pasitaiko pirmą mėnesį. Galvoje čia turimas ne balandis, bet laikotarpis, per kurį Saulė pereina pirmą Zodiako atkarpą – Avino žvaigždyną. Atrodė, kad žvaigždynas danguje nuo pradžių ir visiems laikams kalbą apie „Dievo Avinėlį“, naikinantį pasaulio nuodėmę (*Jn 1, 29*), apie tą, kuris suglėbia ir įprasmina visas nekaltųjų aukas. Slėpingas pasakojimas apie aviną, išipainiojusį į krūmus ir paties Dievo paskiriamą auką vietoj Izaoko, dabar suprantamas kaip Kristaus priešistorė, krūmas, kuriame jis įstrigo, – kaip Zodiako avino paveikslas, o šis vėlgi kaip dangiškasis nukryžiuoto Kristaus provaizdis. Sykiu atkreiptinas dėmesys, kad žydų tradicija Abraomo auką datuoja kovo 25-ąją. Bet ši diena – tai netrukus apmąstysime išsamiau – laikyta ir pasaulio sukūrimo diena, kai Dievas tarė: „Tebūna šviesa!“ Ji gan anksti imta traktuoti ir kaip Kristaus mirties diena bei galiausiai kaip jo pradėjimo diena. Užuoamina į tokius sąryšius tikriausiai galima laikyti pasakymą iš Petro pirmojo laiško, kur Kristus vadinamas Išėjimo knygoje (12, 5) reikalaujamu avinėliu be kliaudos ir dėmės, numatytu „dar prieš pasaulio sukūrimą“ (1, 19–20); tuo remiantis galbūt galima suprasti ir slėpingus *Apr 13, 8* žodžius apie „Avinėlį, žudomą nuo pasaulio sukūrimo“ – nors čia galimi ir kiti vertimo variantai, kuriuose paradoksas sušvelninamas. Aišku, tokie kosminiai įvaizdžiai krikščionims negirdėtu būdu atskleisdavo pasaulinę Kristaus reikšmę ir padarydavo suprantamą tikėjimo teikiamos vil-

ties didybę. Mano akimis, akivaizdu, kad tokį kosminį žvilgsnį turime susigražinti, jei vėl norime suprasti visą krikščionybės platybę ir tokia ja gyventi.

Norėčiau pridurti dar dvi pastabas apie Velykų šventę. Ligšioliniuose svarstymuose matėme, kad krikščionybė labai paženklinta saulės simbolikos. Velykų datą galutinai nustatęs Nikėjos Susirinkimas šventę įterpė į Saulės kalendorių, tačiau kartu nenukirto ryšio ir su Mėnulio kalendoriumi. Pasaulio religijose mėnulis ir jo kintančios fazės dažnai simbolizuoja moteriškumą, bet pirmiausia praeinamybę. Tad kosminė mėnulio simbolika atitinka krikščioniškojoje Paschoje švenčiamą mirties ir prisikėlimo slėpinį. Velykų data tapus sekmadieniui po pirmosios pavasario Mėnulio pilnaties, saulės ir mėnulio simbolika susijungia: praeinamybė įsiterpia į nepraeinamybę. Mirtis tampa prisikėlimu ir baigiasi amžinuoju gyvenimu.

Bet sykiu turime atsižvelgti dar ir į tai, kad jau Izraeliui Pascha reiškia ne tiesiog kosminę šventę, bet yra iš esmės susieta su istoriniu atminimu: tai išėjimo iš Egipto šventė, Izraelio išlaisvinimo šventė, kuria istorijoje prasideda jo kaip Dievo tautos savas kelias. Izraelio Pascha primena Dievo veikimą, kuris išlaisvino ir įsteigė bendrystę. Šis tvirtas turinys irgi įsiliejo į krikščionybę ir padėjo suvokti gilią Kristaus prisikėlimo reikšmę. Jėzus sąmoningai savo paskutinius kelius sujungė su Izraelio Pascha, nustatė ją kaip savo „valandą“. Tad tarp Izraelio atminimo ir naujo krikščionijos trijų šventų dienų įvykio turi būti vidinis ryšys. Paskutinė grėsmė žmogui yra mirtis. Žmogus iki galo bus išlaisvintas tik tada, kai bus išlaisvintas iš mirties. Izraelio priespauda Egipte buvo tam tikra mirties, turėjusios ir norėjusios sugriauti tautą kaip tokią, forma. Mirtis grėse visiems vyriškos lyties palikuonims. Bet dabar mirties angelas, priešingai, Paschos naktį pereina per Egiptą, užmušdamas visus pirmagimius. Išlaisvinimas yra išlaisvinimas gyventi. Kristus, kūrinių pirmagimis, prisiima mirtį ir prisikeldamas sutrypia mirties galią: ne mirčiai priklausoma paskutinis žodis. Sūnaus meilė pasirodo stipresnė už mirtį, nes žmogų suvienija su Dievu, kuris yra pati būtis, meile. Tad Kristaus prisikėlimu primenamas ne tik individualus likimas. Dabar jis čia pasilieka, nes yra gyvas. Suburia mus, kad gyventume: „Aš gyvenu ir jūs gyvensite“ (*Jn 14, 19*). Turėdami prieš akis Velykas, krikščionys laiko save „gyvaisiais“, tais, kurie išsiropštė iš egzistencijos, labiau panašios į mirtį negu į gyvenimą, tais, kurie atrado tikrąjį gyvenimą: „O amžinasis gyvenimas – tai pažinti tave, vienintelį tikrąjį Dievą, ir tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją“ (*Jn 17, 3*). Išlaisvinimas iš mirties kartu yra išlaisvinimas iš individualizmo vergijos, iš „aš“ kalėjimo, iš negebėjimo mylėti ir dalytis. Tad Velykos tampa didžia Krikšto švente, kai žmogus

tartum pereina Raudonąją jūrą, iš savo senosios egzistencijos žengia į bendrystę su Kristumi, Prisišėlusiuoju, ir per tai į bendrystę su visais, kurie jam priklauso. Prisišėlimas sukuria bendrystę, sukuria naują Dievo tautą. Numiręs kviečio grūdas vienas nepasilieka, bet atneša daug vaisių. Prisišėlusysis nelieka vienas, jis patraukia aukštyn prie savęs žmoniją ir taip sukuria naują, visuotinę žmonių bendruomenę. Krikščioniškosiose Velykose sudabartinamas visas žydų Paschos prasminis turinys. Sykiu tai ne kaip tokio praėjusio ir nepakartojamo įvykio prisiminimas, bet – kaip jau matėme – „vienąkart“ virtimas „visada“: Prisišėlusysis gyvas ir teikia gyvybę, gyvas ir kuria bendrystę, gyvas ir atveria ateitį, gyvas ir rodo kelią. Bet taip pat neužmirškime, kad ši į ateitį atvira išganymo istorijos šventė šaknijasi kosminiame vyksme ir šių šaknų neatsisako: sudylantis ir iš naujo pilnėjantis mėnulis tampa kosminiu mirties ir prisikėlimo ženklu, o pirmosios dienos saulė – Kristaus šaukle, kuri „lyg nuotaka išsėina iš po savo jungtvių užuolaidos ir lyg galiūnė džiugiai bėga savo keliu“ ligi tolimiausių erdvės ir laiko pakraščių (*Ps 19, 6* ir t.). Todėl krikščioniškųjų švenčių nevalia chronologiškai bet kaip kilnoti; Jėzaus „valanda“ mums irgi rodosi kosminio ir istorinio laiko vienybėje. Per šventę įsiliejame į kūrinių ritmą ir Dievo santykio su žmogumi istorijos tvarką.

Čia peršasi klausimas, kurį norėčiau trumpai pagvilteni prieš pereidamas prie Kalėdų švenčių ciklo. Nusakyta kosminė simbolika tiksliai tik Viduržemio jūros ir Artimųjų Rytų erdvėje, kur gimė žydų ir krikščionių religija. Ji galioja apskritai visame šiauriniame Žemės pusrutulyje. Tačiau pietiniame pusrutulyje viskas priešinga: krikščioniškosios Velykos švenčiamos ne pavasarį, bet rudenį, Kalėdos yra ne žiemos saulėgrąža, bet sutampa su vidurvasariu. Čia primygtinai siūlosi liturginio „įkultūrinimo“ klausimas: jei kosminė simbolika tokia svarbi, ar nereikėtų ten pakeisti ir švenčių kalendoriaus? G. Vossas atsakydamas pagrįstai atkreipė dėmesį, kad tada Kristaus slėpinį gražintume į vien kosminės religijos pakopą, tai, kas istoriška, pajungtume tam, kas kosmiška. Bet juk ne tai, kas istoriška, tarnauja tam, kas kosmiška, bet tai, kas kosmiška, – tam, kas istoriška, kas dovanoja kosmosui centrą ir tikslą. Įsikūnijimas reiškia kaip tik ir sąsają su pradžia, jos vienkartiškumu ir – žmogiškai kalbant – atsitiktinumu. Kaip tik šitai laiduoja, jog nesivaikome mitų, bet žinome, kad Dievas tikrai veikė tarp mūsų, suėmė mūsų laiką į savo rankas ir kad tik šio „vienąkart“ tiltu galime patekti į jo gailėtingumą „visada“. Veikia reikėtų išmatuoti simbolio ir Dievo istorinio veikimo platybę. Vossas labai gražiai atkreipė dėmesį į Velykų slėpinio „rudeningumą“ aspektus, galinčius pagilinti bei praplėsti šventės supratimą ir suteikti jai ypatingą veidą kitame Žemės pusrutulyje. Apskritai į vidinę simbolių sampyną kreipia pats Raštas

ir liturgija. Jau minėjau, kad Jono evangelijoje ir Laiške žydams Jėzaus kančiai aiškinti pasitelkiama ne tik Paschos šventė, datos požiūriu tiesioginė jo „valanda“, bet ir Susitaikinimo dienos, kuri švenčiama „septinto mėnesio“ (rugsėjis–spalis) dešimtąją dieną, apeigos: Jėzaus Paschoje tartum susipina Velykos (pavasaris) ir Susitaikinimo diena (ruduo). Sujungiami pasaulio pavasaris ir ruduo: nykstančio laiko ruduo tampa nauja pradžia, bet ir pavasaris kaip jo mirties valanda kreipia į laikų pabaigą, į pasaulio rudenį – metų laiką, kuriuo, pasak Bažnyčios tėvų, į pasaulį atėjo Kristus. Iki posusirinkiminės reformos liturginiam kalendoriui buvo būdinga savita laikų sampyna, tiesa, jau seniai nebesuprantama ir traktuojama per daug išoriškai. Priklausomai nuo to, kada išpuldavo Velykų data, laikas po Kristaus Apsireiškimio būdavo sutrumpinamas arba prailginamas. Iškritę sekmadieniai būdavo perkeliama į liturginių metų pabaigą. Atidžiai pasigilinusieji į anuometinius tų sekmadienių skaitinius pamatys, kad tie tekstai daugiausia skirti sėjai, kuri yra Evangelijos išbertinos sėklos įvaizdis. Kaip tik todėl šie tekstai bei atitinkami sekmadieniai galėjo rasti vietas ir pavasarį, ir rudenį: abiejuose kalbama apie sėjos metą. Pavasarį sėjama rudeniu, rudenį – ateinantiems metams. Sėja visada kreipia į priekį, susijusi ir su prasidedančiais, ir su besibaigiančiais metais, nes kaip tik ir besibaigiantys metai rodo į naują ateitį. Abu kartus reiškiasi vilties slėpinys, kuriam gelmė kaip tik suteikia besibaigiantys metai, per pražūtį vedantys į naują pradžia. Šiuos pradmenis išryškinti ir išpausti į krikščionių abiejuose Žemės pusrutuliuose sąmonę būtų didis tikro įkultūrinimo darbas – pietiečiai tada galėtų padėti mums, šiauriečiams, atversti naujus plataus ir gilaus slėpinio puslapius, o tai ir vieniems, ir kitiems leistų iš naujo patirti jo turtingumą.

Pereikime dabar – žinoma, gana trumpai – prie antrojo liturginių metų akcento – Kalėdų švenčių ciklo, kuris remiantis Velykomis ir žvelgiant į Velykas išsikristalizavo šiek tiek vėliau. Sekmadienis – panašiai kaip krikščionių meldimasis atsigręžus į rytus – yra pirmapradė krikščionijos data, nuo pradžios nepajudinama ir taip sąlygojanti krikščioniškosios egzistencijos pavidalą, kad Ignatas Antiochietis pasakė: „Gyvename nebe pagal šabą, bet esame sekmadienio...“ (Mag 9, 1). Tačiau jau Naujajame Testamente krikščionių žvilgsnis nuo Velykų įvykio grįžta prie Kristaus įsikūnijimo ir gimimo iš Mergelės Marijos. Įsikūnijimo teologija Jono evangelijoje kaip Naujojo Testamento tikėjimo baigiamoji sintezė stovi greta Velykų teologijos, nenusileisdama pastarajai rangui, arba tiksliau: įsikūnijimo ir Velykų teologija stovi ne viena greta kitos, bet aiškiai išskyla kaip du vienas nuo kito neatskiriami vieno tikėjimo į Jėzų Kristų, žmogumi tapusį Dievo Sūnų ir Atpirkėją, centrai. Kryžius ir prisikėlimas suponuoja

įsikūnijimą. Tik todėl, kad Sūnus ir jame pats Dievas tikrai „nužengė“ ir „priėmė kūną iš Mergelės Marijos“, Jėzaus mirtis ir prisikėlimas yra įvykiai, kurie mums visiems yra vienalaikiai ir mus visus palyti, ištraukia iš mirties paženklintos praeities ir atveria dabartį bei ateitį. Įsikūnijimas, priešingai, taikosi į tai, kad tas „kūnas“, žemiška ir praeinanti egzistencija, įgytų nenykstantį pavidalą, t. y. būtų Velykomis perkeista. Suvokus, kad įsikūnijimas yra tikėjimo į Kristų centras, šitai turėjo pasireikšti ir liturginiame šventime, iširikiuoti į šventojo laiko ritmą. Kaip toli siekia Kalėdų šventės šaknys, nustatyti sunku. Galutinį pavidalą ši šventė įgijo III a. Maždaug vienu metu Rytuose pradėta švęsti Kristaus Apsireiškimo šventė sausio 6-ąją, o Vakaruose – Kalėdų šventė gruodžio 25-ąją. Skirtingas religinis ir kultūrinis kontekstas, kuriame atsirado abi šventės, sąlygojo skirtingus akcentus, bet abi jas galiausiai vienija bendra prasmė – švęsti Kristaus gimimą kaip naujos šviesos, istorijos tikrosios Saulės patekėjimą. Šioje nedidelėje knygelėje neįmanoma leisti į sudėtingas ir iš dalies ginčytinas abiejų švenčių formavimosi smulkmenas. Čia norėčiau tik nurodyti, kas, mano akimis, padėtų geriau suprasti abi dienas. Stebėtina, bet išeities taškas nustatant Kristaus gimimo dieną yra kovo 25-oji. Kiek man žinoma, seniausia žinia apie tai aptinkama Afrikos Bažnyčios rašytojo Tertulijono (apie 150–apie 207 m.) raštuose. Kaip žinomą tradiciją jis aiškiai supponuoja tai, kad Kristus ant kryžiaus mirė kovo 25-ąją. Galijoje ši diena kaip nepajudinama Velykų data išliko iki VI amžiaus. 243 m. irgi Afrikoje atsiradusiame rašinyje apie Velykų datos nustatymą toje vietoje, kur kovo 25-oji aiškinama kaip pasaulio sukūrimo diena, aptinkame visiškai savitą Kristaus gimimo dienos apskaičiavimą: pasak pasakojimo apie sukūrimą, saulė buvo sukurta ketvirtą kūrimo dieną, t. y. kovo 28-ąją. Tad ši diena ir laikytina Kristaus gimimo kaip istorijos tikrosios Saulės patekėjimo diena. Ši mintis dar III a. varijuota ta kryptimi, kad kančios diena sutapatinta su Kristaus pradėjimo diena, ir todėl kovo 25-ąją minėtas Angelo Apreiškimas ir Viešpaties Pradėjimas Šventosios Dvasios veikimu mergelės iščiose. Kristaus gimimo šventė gruodžio 25-ąją – praėjus devyniems mėnesiams po kovos 25-osios – Vakaruose atsirado III a., o Rytuose – tikriausiai dėl skirtingų kalendorių – Kristaus gimimo diena švęsta sausio 6-ąją, taip veikiausiai sykiu atsakant į mitinę dievų gimimo šventę, tą dieną švęstą Aleksandrijoje. Senosios teorijos, teigusios, kad gruodžio 25-oji susiformavo Romoje kaip priešprieša Mitros mitui ar kaip atsakas į nugalėtos Saulės kultą, III a. skatintą Romos imperatorių, kurie mėgino suteikti imperijai naują religiją, šiandien kritikos nebeišlaiko. Pasirinkti gruodžio 25-ąją veikiausiai nulėmė sukūrimo ir kryžiaus, sukūrimo ir Kristaus pradėjimo sąryšis; šios „Jėzaus valanda“ grįstos datos, tiesa,

įtraukė ir kosmosą, aiškino kosmosą kaip išankstinį Kristaus, kūrinijos pirmgimio (*Kol 1, 15*), skelbimą, to pirmgimio, apie kurį kalba kūrinija ir per kurį iššifruojama jos nebyli kalba. Kūrinijos pirmgimimis, dabar įžengęs į istoriją, suteikia kosmosui jo tikrąją prasmę: jis laiduoja, kad kūrinijos, nuo Dievo skirtingos savarankiškos ir laisvos pasaulio būties, nuotykis nepasibaigs absurdu ir tragedija, bet, nepaisant visų sukrėtimų ir sugriovimų, yra teigiamas dalykas. Dievo pasakymas septintą dieną, kad visa yra gera, yra tikras ir galutinai patvirtintas. Remiantis šiuo pirmą pradžiu kosminiu pradėjimo ir gimimo datos turiniu, buvo galima imtis Saulės kulto iššūkio ir pozityviai įtraukti jį į šventės teologiją. Bažnyčios tėvai paliko didingų šią sintezę atskleidžiančių tekstų. Pavyzdžiui, Jeronimas viename Kalėdų pamoksle sako: „Net kūrinija patvirtina mūsų pamokslą, kosmosas liudija mūsų žodžių tiesą. Iki šios dienos auga tamsios dienos, o nuo šios dienos tamsa ima trauktis... Auga šviesa, naktis užleidžia jai vietą.“ Augustinas savo tikintiesiems Hipone taip pamokslauja: „Ir mes džiaukimės, broliai. Kad ir kaip džiūgautų pagonys, šią dieną mums pašventina ne regima saulė, bet neregimas Kūrėjas.“ Bažnyčios tėvai vis pasitelkia prieš tai cituotus žodžius apie saulę iš 19-osios psalmės, kuri senajai Bažnyčiai tapo tikra Kalėdų psalme: „Lyg nuotaka ji [saulė, t. y. Kristus] išeina iš po savo jungtųjų užuolaidos.“ Šioje psalmėje, aiškintoje kaip Kristaus pranašystė, išgirstas ir Marijos slėpinys. Tarp kovo 25-osios ir gruodžio 25-osios įsiterpia pirmtako Jono šventė birželio 24-ąją, vasaros saulėgražos diena. Datų sąryšis dabar tartum liturgiškai ir kosmiškai išreiškia Krikštytojo žodžius: „Jis [Kristus] turi augti, o aš mažėti.“ Jono gimimo šventė švenčiama tą dieną, nuo kurios dienos ima trumpėti, lygiai kaip Kristaus gimimo šventė yra naujo patekėjimo pradžia. Šios šventės audinys grynai krikščioniškas, neturintis tiesioginio pavyzdžio Senajame Testamente, tačiau pratęsiantis kosmoso ir istorijos, atminimo ir vilties sintezę, būdingą jau Senojo Testamento šventėms ir naujaip įsitvirtinusią krikščioniškajame švenčių kalendoriuje. Vidinis įsikūnijimo ir prisikėlimo ryšys kaip tik ir išryškėja kiekvieną atskirai ir abu drauge susiejant su saulės ritmu ir jo simbolika.

Labai glaustai dar norėčiau paminėti sausio 6-ąją, Kristaus Apsireiškimo šventę, artimai susijusią su Kalėdomis. Visas istorines smulkmenas ir daugybę Bažnyčios tėvų puikių tekstų apie tai palikime nuošaly. Pamėginame suprasti šventę vien iš pavidalo, jos įgyto Vakaruose. *Logos* įsikūnijimą ji aiškina remdamasi antikine „epifanijos“ kategorija, t. y. Dievo, pasirodančio kūriniai, apsireiškimu, ir šiuo aspektu susieja įvairias epifanijas: išminčių pagarbinimą kaip Bažnyčios iš pagonių pradžia, tautų procesiją pas Izraelio Dievą pagal *Iz 60*,

Jėzaus krikštą Jordane, kai balsas iš viršaus Jėzų viešai paskelbė Dievo Sūnumi, Kanos vestuves, kuriose apsieiškia jo šlovė. Pasakojimas apie išminčių pagarbinimą krikščioniškajam mąstymui tapo svarbus todėl, kad atskleidžia vidinį ryšį tarp tautų išminties ir Rašto pažado žodžio, parodo, kaip kosmoso kalba ir tiesos ieškantis žmogaus mąstymas veda prie Kristaus. Slėpinga žvaigždė galėjo šiuos sąryšius simbolizuoti ir dar kartą pabrėžti, jog kosmoso kalba ir žmogaus širdies kalba abi kyla iš Tėvo Žodžio, Betliejuje išžengusio iš Dievo tylos ir mūsų žmogiškojo pažinimo fragmentus sujungusio į visumą.

Didžiosios šventės, teikiančios tikėjimo metams struktūrą, yra Kristaus šventės, ir kaip tik šitaip jos yra susietos su vienatiniu Dievu, apsieiškusiu Mozei degančiame krūme ir išsirinkusiu Izraelį nešti jo vienatiniškumo išpažinimą. Greta saulės kaip Kristaus įvaiz-

džio stovi mėnulis, pats nešviečiantis, bet atspindintis saulės šviesą, šitaip sykiu nurodoma, kas mums, žmonėms, nuolat teikia „nedidelių“ šviesulių, kurių pasiskolinta šviesa mums tik ir padeda pažinti bei pamilti kuriančiąją šviesą, trivienį Dievą. Todėl nuo ankstyviausių laikų krikščioniškiesiems liturginiams metams būdingos šventųjų šventės. Anksčiau jau minėjome Mariją, taip artimai susijusią su Kristaus slėpiniu, kad formuojantis Kalėdų ciklui liturginiuose metuose neišvengiamai atsirado marijiškoji gaida: tapo regimas kristologinių švenčių marijiškasis matmuo. Prie to šliejasi apaštaly, kankinių ir galiausiai visų šimtmečių šventųjų atminimas. Veikiausiai taip pat galima sakyti, kad šventieji yra nauji krikščioniškieji žvaigždynai, kuriuose atsispindi Dievo gerumo apstybė. Jų iš Dievo ateinanti šviesa leidžia mums geriau pažinti Dievo didžiosios šviesos vidinį turtingumą, kurio jo grynos šlovės spindesyje vieni neįstengiamo suvokti.

Kun. doc. dr. Rimas Skinkaitis

Dievo gailestingumas Senajame Testamente

Ne tik praeityje, bet ir šiandien daugelis žmonių vis dar mąsto stereotipiškai, jog Senojo Testamento Dievas yra griežtas ir rūstus, reiklus ir teisingas Viešpats, tobulas, visagalis Absoliutas, kuriam nebūdingas jautrumas ir gailestingumas. Šiomis savybėmis pasižymi tik Jėzus Kristus. Taigi susidaro įspūdis, jog Dievas Tėvas ir Dievo Sūnus yra du skirtingi „dievai“, kuriems būdingi visiškai skirtingi bruožai ir savybės. Norisi paneigti šį klaidingą manymą.

Dievo gailestingumas yra viena iš esminių judėjų-krikščionių tikėjimo tiesų, kurią atskleidžia dieviškasis Apreiškimas. Dieviškasis gailestingumas nėra tik jausmas ar abstraktybė, tai labai konkreti Dievo savybė, atsiskleidžianti ir pasireiškianti visoje išganymo istorijos tėkmėje, pradedant sukūrimu ir baigiant žmonijos atpirkimu Velykiniu Kristaus įvykiu. Visoje Biblijoje nuo pirmos iki paskutinės eilutės Dievas atsiskleidžia kaip jautrus ir maloningas, kantrus ir supratingas, atlaidus ir gailestingas. Senajame Testamente nerasime posakio: „gailestingoji meilė“, tačiau Dievo gailestingumas nusakomas ir išreiškiamas keletu terminų. Jie visi kartu leidžia suprasti, kas yra ir koks yra Dievo gailestingumas. Šie terminai tai: *hesed*, *emet*, *rahamim*.

1. *Hesed* išreiškia pirmąją gerumą, tyrą ir besąlygišką meilę. Tai tėviška meilė ta prasme, kad Dievas, būda-

mas meilė (1 Jn 4, 8. 16), mus pirmasis pamilo (1 Jn 4, 19). Tai gailestį, atjautą ir atleidimą talpinanti meilė, kurią Dievas mums nuolat dovanoja. Ši meilė ypatingu būdu pasireiškia Sandoroje su Izraeliu ir pasiekia kulminaciją naujojoje ir galutinėje Sandoroje per Jėzų Kristų. Šią meilę gražiai nusako pranašo Ozėjo tekstas: „Kai Izraelis buvo vaikas, aš jį pamilau ir iš Egipto pašaukiau savo sūnų... Aš pats mokiau Efraimą vaikščioti, savo rankomis juos nešiojau... Buvau jiems kaip tie, kurie glaudžia kūdikius prie skruosto. Nusileidau ligi jų, kad juos pamaitinčiau“ (Oz 11, 2–4).

2. *Emet* – išreiškia absoliučią ištikimybę nepriklausomai nuo partnerio laikysenos ar net jo neištikimybės. Sujungtas kartu su *hesed* akivaizdžiai parodo, jog tėviška Dievo meilė yra ištikima net ir tuo atveju, kai iš žmogaus sulaukia neigiamos reakcijos ar net atmetimo. Nepaisant žmogaus abejingumo, tai meilė, kuri myli 77 kartus (Mt 18, 22), t. y. neišsenkamai atlaidi, kantri ir gailestinga meilė, kurią apdainuoja psalmistas: „...tavo ištikimoji meilė amžina, tavo ištikimybė tvirta kaip dangaus skliautas“ (Ps 89, 3). „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikimąja meile“ (Jer 31, 3).

3. *Rehamim* – tai giluminė motinos meilė (*reham* – motinos iššios). Iš gilaus ir intymaus santykio su motina kyla švelnumo ir supratimo ryšys. Vaikas motinos viduje palieka neišdildomą pėdsaką, taip sužadindamas gailestingumą. „Ar gali moteris užmiršti savo mažylį, būti nešvelni savo iščių sūnui? Net jeigu ji ir užmirštų, aš tavęs niekada neužmiršiu“ (Iz 49, 15). „Nors kalnai

imtų kilnotis ir kalvos svirduliuoti, mano meilė niekada nuo tavęs nesitrauks, mano ramybės sandora nesusvyruos, – sako Viešpats, tas, kuris tavęs pagailėjo“ (Iz 54, 10).

Nors dieviškojo gailestingumo terminas vartojamas palyginti retai, tačiau visame Senajame Testamente gausu Dievo gailestingumą liudijančių pasakojimų ir istorijų. Kalbant apie Dievo gailestingumą Senajame Testamente galima konstatuoti, kad jis apima šiuos lygmenis:

1. Gailestingumas *konkretaus žmogaus atžvilgiu*. Kaino, Loto, Dovydo, Jonos ir t. t. Pirmasis Senojo Testamento epizodas, atskleidžiantis Dievo gailestingumą, yra Jahvės reakcija į Kaino nusikaltimą. Nors ir „brolio kraujas šaukiasi manęs iš po žemės“ (Pr 4, 10), ir Kainas gyvena baime, kad dabar bet kas keršydamas galės jį nužudyti, Viešpats ne tik kad nesunaikina Kaino, bet net pažada jam apsaugą: „kas užmuštų Kainą, už Kainą bus atkeršyta septyneriopai“ (Pr 4, 15). Ir „paženklino Kainą žyme, kad kas nors jį užtikęs, neužmuštų“ (Pr 4, 16). Taigi Dievas, nepaisant Kaino kaltės, jo nesunaikina, bet išsaugo jo gyvybę. Teisingumui įgyvendinti Dievas nenaudoja keršto, sunaikinimo ir mirties. Išsaugodamas Kaino gyvybę jis suteikia žmogžudžiui galimybę atsiversti ir pasitaisyti. Suteikia galimybę pasikeisti ir sugrįžti į normalius santykius tiek su Dievu, tiek su kitais žmonėmis. „Dievas gyvasties neatims; jis ras būdą nelaikyti tremtinio amžinai ištremto nuo savo Artumo“ (2 Sam 14, 14). Taigi Dievo teisingumas kurį laiką atitolinti nuo savo artumo nusidėjėlių yra ne kas kita, kaip siekis turėti įtakos jo atsivertimui ir laimėti jo išgelbėjimą.

Kitas žmogus, kuriam Viešpats buvo gailestingas, – Lotas. Jį Dievas saugiai išveda iš Sodomos ir leidžia jam išsigelbėti (Pr 19, 16). Vėliau Dievas parodo savo gailestingumą Jonai, kuris, bėgdamas nuo Viešpaties valios vykdymo, atsiduria bangžuvės pilve. Nepaisant Jonos pasipriešinimo ir nepaklusnumo, Dievas išlaisvindamas Joną parodo savo gailestingumą.

Gailestingas Dievas pasirodo ir nusidėjusiam karaliui Dovydui. Kai Dovydas padaro svetimavimo nuodėmę, Viešpats neskuba jo bausti, bet siunčia pranašą Nataną, kuris pasakojimu apie turtuolį ir vargšo avelę padeda karaliui suprasti, ką jis padarė, ir paskatina jį atgailauti (2 Sam 12, 1–12). Kai supratęs savo kaltę Dovydas pradeda atgailauti, Natanas jį nuramina: „Viešpats atleidžia tavo nuodėmę. Tu nemirsi“ (2 Sam 12, 13). Ši istorija liudija, jog Dievas netrokšta nusidėjėlio mirties, ieško būdų, kaip padėti žmogui suprasti savo kaltę, gailėtis ir keisti gyvenimą: „...jei nedorėlis atgailauja dėl visų savo nuodėmių, kurias buvo padaręs,

laikosi mano įstatymų ir daro, kas teisinga ir teisu, jis tikrai bus gyvas – nemirs. Nė vienas jo nusikaltimų, kuriuos jis bus padaręs, nebus atsimintas; jis bus gyvas... Argi aš trokštu nedorėlio mirties... o ne kad jis grįžtų iš savo nedoro kelio ir gyventų?“ (Ez 18, 21–23). Tokiu būdu Dievas vykdo žmogaus išgelbėjimą. Todėl pranašas Joelis kviečia: „Grižkite pas Viešpatį, savo Dievą, nes jis maloningas ir gailestingas, kantrus ir kupinas gerumo, pasirengęs atleisti, o ne bausti“ (Jl 2, 13). Pranašas Michėjas jam antrina pabrėždamas, kad Dievo „pyktis netveria amžinai, nes jam malonu būti gailestingam“ (Mch 7, 18). Būtent šia savybe Dievas skiriasi nuo žmonių ir juos pranoksta: „Žmogus gali būti gailestingas savo artimui, bet Viešpaties gailestingumas – visiems žmonėms“ (Sir 18, 13). „Užtat Viešpats yra kantrus su žmonėmis ir apipila juos savo gailestingumu“ (Sir 18, 11).

2. Gailestingumas *išrinktosios tautos atžvilgiu*. Tokį gailestingumą liudija du ypač svarbūs įvykiai: likiminis išėjimo iš Egipto įvykis, kuomet Viešpats išgirdęs savosios tautos raudą ir skundus jos pasigaili ir išveda iš vergijos į Pažado žemę, bei pranašo Izaijo knygoje atskleistas Jahvės gailestingumas Babilono tremtyje esančios savo tautos atžvilgiu. Viešpats kalbėjo Mozei: „Aš mačiau savo tautos kančią Egipte, girdėjau jų skundo prieš savo engėjus šauksmus. Iš tikrųjų aš gerai žinau, ką jie kenčia, nužengiau išgelbėti juos iš egiptiečių rankų ir nuvesti iš to krašto į gerą ir erdvų kraštą“ (Iš 3, 7–8). Dievas pasirodo kaip be galo supratingas ir jautrus, jam skauda širdį matant savosios tautos vargą ir kančias. Gailestingumas pasireiškia ne vien tik sentimentalio užuojauta, bet ir konkrečiu apsisprendimu stoti silpnųjų ir engiamųjų pusėn ir jiems pagelbėti, išvedant juos iš vergijos į Pažado žemę.

Išėjus iš Egipto atnaujindamas Sandoros plokštes Viešpats pristato save: „Viešpats, Viešpats, esu gailestingas ir maloningas Dievas, lėtas pykti, gausus gerumo ir ištikimybės, lydintis gerumu lig tūkstantosios kartos, atleidžiantis kaltę, nusižengimą ir nuodėmę“ (Iš 34, 6–7). Todėl, nepaisydamas per dykumą keliaujančios išrinktosios tautos murmėjimo, stabmeldystės, kai izraelitai pasidirbdina aukso veršį ir jį garbina, Viešpats atsiliepia į Mozės maldavimą pasigailėti ir pažada: „Padarysiu ir tai, ko prašai, nes tu iš tikrųjų radai gailestingumą mano akyse“ (Iš 33, 17). Taip pasireiškia nuostabi Dievo tėviškumo pedagogika. Jis leidžia savo tautai, tarsi vaikui, patirti neištikimybės ir nuodėmingo gyvenimo padarinius, tačiau kartu šiam neklusniam savo vaikui duoda naujų galimybių. Tai patyręs Mozė liudijo visai tautai: „Viešpats, tavo Dievas, yra gailestingas Dievas, jis tavęs nepaliks ir nesunaikins, neužmirš Sandoros“ (Ist 4, 31). Tai ypač akivaizdu tremties Babilone atveju,

kai Dievas pagaili vergijoje esančios savosios tautos ir pažada: „Sugražinsiu jų tremtinius ir būsiu jiems gailėstingas“ (*Jer 33, 25*). „Nebijokite Babilono karaliaus... nes aš esu su jumis, kad jus išgelbėčiau ir išvaduočiau iš jo nagų. Kadangi aš esu jums gailėstingas...“ (*Jer 42, 11–12*). Šio džiugaus pažado pagautas pranašas Izaijas kviečia džiūgauti visą tremtinių tautą: „Tegul plyšta kalnai nuo džiaugsmo giesmės! Nes Viešpats paguodė savo tautą, pasigailėjo savo varguolių“ (*Iz 49, 13*).

Tėviškai motinišką Dievo jautrumą, gailėstingumą ir rūpestį gražiausiai nusako pats Viešpats pranašo Izaijo lūpomis: „Zionas sako: *Paliko mane Viešpats, užmiršo mane Dievas*. Ar gali moteris užmiršti savo mažylį, būti nešvelni savo iščių sūnui? Net jei ji ir užmirštų, aš tavęs niekada neužmiršiu“ (*Iz 49, 14–15*). Tai ir yra tautą atnaujinantis, auginantis ir brandinantis gailėstingumas.

3. Gailėstingumas *kitataučių ir kitatikių atžvilgiu*. Tai liudija Viešpaties elgsena su Ninevės, pagonių sostinės, gyventojais, kai jis siunčia Joną, kad šis ragintų nineviečius atsiversti. Jona nesupranta tokios Dievo elgsenos. Tada Viešpats išaugina moliūgą, kuris tuojau nudžiūva. Nustebusiam Jonai Dievas paaiškina: „Tu gailiesi moliūgo, dėl kurio nevalgai ir kurio neaugina... Argi neturėčiau aš gailėtis Ninevės, to didžiojo miesto, kuriame yra daugiau negu šimtas dvidešimt tūkstančių žmonių, nemokančių atskirti savo kairės nuo savo dešinės?..“ (*Jon 4, 10–11*). Ši istorija liudija, jog Dievas yra tasai, kuriam gaila kiekvienos tautos ir kiekvieno žmogaus. Jis išgyvena dėl kiekvieno žmogaus likimo bei trokšta kiekvieno išganymo. Todėl Viešpats ir siunčia pranašą Joną (hebr. *Jonah* – balandis), kuris tarsis Nojaus arkos balandis turi nunešti Dievo meilę ir gailėstingumą liudijančią išgelbėjimo žinią.

4. Gailėstingumas *visos kitos kūrinių atžvilgiu* – Viešpaties nurodymas švęsti šabą, kurio metu ne tik žmogus, bet ir gyvuliai turi ilsėtis. Jubiliejinių (Šabo) metų šventimas, kuomet negalima dirbti žemės, atskleidžia Dievo gailėstingumą bei jautrumą kūrinių atžvilgiu. Išėjimo knygoje Viešpats labai aiškiai kalba: „Per šešerius metus sėsi savo žemę ir imsi jos derlių, bet septintais metais leisi jai pailsėti ir pūdyauti... Per šešias dienas dirbsi savo darbus, bet septintą dieną turi ilsėtis, idant tavo jautis bei asilas turėtų poilsio ir tavo vergas bei ateivis galėtų atsigauti“ (*Iš 23, 10–12*). Tai akivaizdžiai liudija, jog Dievas jautrus ne tik žmogui, bet ir visai kūrinių: žemei, jos augmenijai ir gyvūnijai.

5. *Istatymų davimas* kaip viena iš dieviškojo gailėstingumo pasireiškimo formų. Išėjimo knygoje Viešpats

aiškiai stoja varguolio pusėn: „Jei paimtumei savo kaimyno apdarą kaip užstatą, turi jį sugražinti jam prieš saulei nusileidžiant, nes šis apdaras yra jo vienintelė atklodė apsikloti. Kuo gi jis užsiklos eidamas miegoti? Todėl kai jis manęs šauksis, išgirsiu, nes esu gailėstingas“ (*Iš 22, 25–26*). Kartu kas 50 metų skelbiami jubiliejiniai metai, kai dovanojamos skolos, atgaunamas užstatytas turtas, paleidžiami vergai. „Švęsite penkiasdešimtuosius metus ir paskelbsite laisvę krašte visiems jo gyventojams. Tai bus jums jubiliejaus metai: sugrįšite kiekvienas jūsų prie savo nuosavybės ir kiekvienas jūsų į savo šeimą“ (*Kun 25, 10*). „Jei kas nors iš tavo giminių patektų į skurdą ir taptų tavo išlaikytiniu, turėsi jį paremti... neišnaudok... Leisk jam gyventi savo namuose kaip broliui...“ (*Kun 25, 35–36*). „...jei būtų tarp jūsų elgeta, vienas iš giminaičių, bet kuriame tavo miestų tame krašte, kurį Viešpats, tavo Dievas, duoda tau, nebūk kietaširdis ar šykštus savo beturčiui artimui. Verčiau ištiesk ranką ir noriai jam skolink, ko tik jis stokoja“ (*Ist 15, 7–8*).

Tai socialinio pobūdžio nuostata, Viešpačiui rūpi skolininkų ir šiaip sunkiai gyvenančiųjų ateitis. Dievas nenori, kad šie žmonės visiškai nuskurstų ir jų gyvenimas taptų beviltiškas. Kitaip tariant, Dievas, parodydamas gailėstingumą, duoda galimybę ir vargšui atsistoti ant kojų. Visų šių nuostatų pagrindas – Dievo jautrumas ir gailėstingumas Egipto vergijoje esantiems izraelitams: „Aš esu Viešpats, jūsų Dievas, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės duoti jums Kanaano žemę“ (*Kun 25, 38*).

6. Todėl išrinktoji tauta, patyrusi Dievo gailėstingumą, jį paliudijo savo raštijoje: „Užjaučiaš ir gailėstingas yra Viešpats; jis atleidžia nuodėmes, jis padeda nelaimėje“ (*Sir 2, 11*). Šią patirtį daugybę kartų liudija psalmininkas: „...tu, Viešpatie, esi gailėstingas ir malonus, visad kantrus, visad geras ir ištikimas...“ (*Ps 86, 15*); „kaip aukštai nuo žemės yra dangūs, taip didi yra jo ištikima meilė... kaip toli yra Rytai nuo Vakarų, taip toli nuo mūsų jis išsklaido mūsų nuodėmes“ (*Ps 103, 11–12*). Išminties knygos autorius Dievo gailėstingumui paskiria net pusę 11-ojo skyriaus (*Išm 11, 15–26*), kuriame nuostabiai atskleidžia Dievo gailėstingumo priežastį. Tai Jo tėviškumas. Būdamas mylintis ir rūpestingas Tėvas: „Tu pasigaili visų, nes jie tavo, Viešpatie, – tavo, kuris myli visa, kas gyva“ (*Išm 11, 26*), – daro išvadą įkvėptasis autorius.

Visa tai liudija, jog gailėstingumas yra viena iš esminių Dievo savybių, kuria nuo pat pasaulio sukūrimo alsuoja išganymo istorija ir kuri visuomet buvo tai, kas realiai ir reikšmingai turi įtakos tiek išrinktosios tautos, tiek visos žmonijos raidai, jos ekonominiams ir socialiniams procesams.

Kun. prof. dr. Romualdas Dulskis

Taizé bendruomenės pašaukimo aspektai ir jos krikščionių vienybės vizija

Įvadas

Jonas Paulius II Taizé bendruomenės pašaukimą pavadino ne tik unikaliu, bet ir pranokusiu laiką pašaukimu.¹ Bendruomenės nariai, išsąmoninę ekumeninį savo pašaukimo matmenį, tapo regimu susitaikymo ženklu visoms krikščionių konfesijoms. Viena iš esminių bendruomenės tarnysčių – vykdyti vadinajamą *pasitikėjimo piligrimystę*, kurios tikslas – ugdyti tikėjimą ir maldos bendrystę tarp įvairių konfesijų jaunimo.

Taizé yra palyginti naujas ir labai savitas vienuolynas to paties pavadinimo kaimelyje Pietų Burgundijoje, Prancūzijoje. Jį įkūrė reformatų teologas Roger Schutz-Marsauche (1915–2005), kuris tapęs vienuoliu imtas vadinti tiesiog broliu Roger. Jis gimė Šveicarijoje, šveicaro reformatų pastoriaus ir prancūzės protestantės šeimoje. Studijavo teologiją Strasbūre ir Lozanoje. Jaunystėje Roger susirgo plaučių tuberkulioze. Ilgą gydymosi laiką jis išnaudojo skaitydamas ir apmąstydamas dvasinę literatūrą. Pamažu subrendo jo pašaukimas įkurti religinę bendruomenę.

1949 m. Velykų sekmadienį Roger Schutzas ir šeši jo bičiuliai: Maxas Thurianas, Pierre'as Souvairanas, Danielis de Montmollinas, Robert'as Giscard'as, Axelis Lochenas bei Albert'as Lacouras, sudėjo vienuoliškus įžadus, pasiryždami sekti Kristų ir gyventi bendruomenės gyvenimą. Šiandien Taizé bendruomenei priklauso apie šimtas brolių iš beveik trisdešimties pasaulio šalių. Unikalu tai, kad bendruomenės nariai yra įvairių konfesijų krikščionys. Tikėjimo skirtumai netrukdo brolijai gyventi bendru ritmu ir būti tikra vienuoline bendruomene. Nors Taizé yra pirmoji protestantizmo terpėje kilusi vienuolinė brolija ir savo egzistencija tampa tam tikru iššūkiu visai iš Reformacijos kilusiai krikščionybei, brolis Roger niekada neturėjo tikslo mesti iššūkį savo tikėjimo tradicijai. Taip pat jis nesiekė atkurti vienuoliškojo pašaukimo protestantizme, bet tik jautėsi pašauktas įsteigti broliją, kuri įgyvendintų ekumeninę vienybę ir ją liudytų. Ši skirtingų konfesijų krikščionių vienybės idėja buvo nuo pat jaunystės užvaldžiusi visą jo asmenybę. Todėl šiandien Taizé bendruomenė yra tapusi *bendrystės parabolė* – susiskaldžiusių krikščionių ir nesutariančių tautų susitaikinimo paradigma.

1. Ekumeninio Taizé bendruomenės pašaukimo sampratos naujumas

Nuo pat jaunystės brolis Roger jautė pašaukimą tarnauti krikščionių susitaikinimui. Ekumenizmas jam visų pirma reiškė ne tiek svarstymus apie krikščionių vienijimosi galimybes, kiek bandymus ir pastangas praktikuoti įvairių konfesijų tikinčiųjų vienybę. Jis troško gyventi pagal Evangeliją ir šiuo gyvenimu dalytis su kitais. Tad jo vizijoje ekumeninis kelias susiliejo su bendruomenės keliu. Gyvenimas bendruomenėje turėjo tapti skirtingų konfesijų krikščionių susitaikymo simboliu, regimu vienybės ženklu.

Ekumeninės vienybės troškimą Roger perėmė iš savo senelės iš motinos pusės M. L. Marsauche-Delachaux gyvenimo liudijimo. Kilusi iš senos protestantų šeimos, ji krikščionių vienybės ženklu buvo pradėjusi lankyti katalikų bažnyčią. Išgyventi Pirmojo pasaulinio karo baisumai, paskatino ją troškinti krikščionių vienybės. Anot brolio Roger, jo senelė intuityviai atrado ekumeninio pašaukimo raktą ir pradėjo žengti keliu, kuriuo vėliau su savo bendruomenės broliais ėjo jis pats. Ji troško Europos krikščionių susitaikinimo, kad žemyno tautos gyventų taikoje ir santarvėje. Be to, ji nenorėjo laukti kada nors ateityje įvyksiančio susitaikinimo, bet jį pradėjo įgyvendinti čia ir dabar savo gyvenimu.² Senelės požiūris ir gyvenimo pavyzdys turėjo didelę įtaką brolio Roger pašaukimui: jis taip pat užsidegė siekiu ne laukti krikščionių susitaikinimo, bet jį įgyvendinti. Įkvėptas senelės pavyzdžio, brolis Roger atrado savo pašaukimą – išsaugoti protestantišką tapatybę ir drauge atsiverti dvasiniam lobynui, esančiam Katalikų Bažnyčioje. Tad visų pirma jį jaudino iš Reformacijos kilusių krikščioniškųjų konfesijų tikinčiųjų ir katalikų susitaikinimas. Kiek vėliau į jo akiratį pateko ir Rytų krikščionys.

Roger laikėsi nuomonės, kad krikščionių susitaikinimas negali būti atidėliojamas, bet įgyvendintinas jau dabar, idant neštų pasauliui viltį. Ekumeninis dialogas yra Dievo dovana ir susitaikinimo pradžia, tačiau jis turi vesti į konkrečią tikinčiųjų bendrystę. Krikščionių susiskaldymas yra tapęs kliūtimi pasauliui pažinti Kristaus malonę. Krikščionijai reikia pranašų ir šventųjų, kurie atgręžtų skirtingų konfesijų krikščionis vienus į kitus ir mokytų dalytis dvasinėmis dovanomis. Mums reikia *šventumo ekumenizmo*, nes tik toks ekumenizmas yra pajėgus vesti į tikrą tikinčiųjų vienybę.³

Brolis Roger tvirtino, jog šiandien būtina padaryti visa, ką galime, kad susiskaldę krikščionys vėl pasijustų esantys viena Dievo tauta. Bažnyčia turėtų tapti atvira visų konfesijų tikintiesiems ir tokiu būdu leisti jiems

išgyventi visuotinę bendrystę. Ta bendrystė, kurios trokšta daugybė žmonių ir kuri jau dabar išgyvenama kai kuriose pasaulio vietose, turėtų būti palaikoma bei toliau skatinama. Neteisinga ekumeninio proceso raidą remti vien rašytiniais dokumentais, nes negalime laukti ir delsti, kol jie bus parašyti. Turime ryžtis vadovautis Evangelija ir leisti skleisti krikščioniškam savo pašaukimui, kurio vienas esminių matmenų – bendrystės siekis.

Ekumeninis Bažnyčios pašaukimas turi būti iš esmės atnaujintas. Jis turėtų būti visiškai perkeistas, patirti atgimimą. Idant tai galėtų įvykti, būtinas kiekvieno krikščionio atgimimas. Roger manė, kad ekumeniniam procesui labai svarbios tokios tikinčiųjų savybės kaip širdies ramybė, džiaugsmas, paprastumas, gailėstingumas. Be to, svarbu suvokti savo trapumą, jį priimti ir leisti, kad Dievas juo pasinaudotų: „Kai mes suvokiame savo ribotumą, trapumą ir skurdą, Dievas per Šventąją Dvasią suteikia mums naujo ryžto gyventi.“⁴

Visų krikščionių susitaikinimo viltis turėtų remtis nuoširdžiu bendrystės troškimu, slypinčiu daugelio tikinčiųjų širdyse. Jiems nėra taip svarbu, kas ir kiek yra kaltas dėl krikščionių susiskaldymo, kas ir kiek yra teisingas. Jie tiesiog nori susitaikinimo ir vienybės. Brolis Roger remiasi popiežiaus Pauliaus VI žodžiais, pasakytais Vatikano II Susirinkimo uždarymo kalbos metu, kad Bažnyčia nė vieno žmogaus nelaiko svetimu ar atstumtu.⁵

Pažintis su popiežiumi Jonu XXIII paskatino brolių Roger mąstyti apie vieną ekumeninį visų krikščionių ganytoją. Šią funkciją galėtų prisiimti popiežius, drauge priimdamas atnaujinto, tarnaujančio, visų krikščionių bendrystę skatinančio savo kaip aukščiausiojo ganytojo pašaukimo sampratą. Kaip kiekviena vietinė krikščionių bendruomenė neapsieina be savo pastoriaus ar kunigo, taip ir visa krikščionija turėtų turėti vieną ganytoją. Tačiau šis ganytojas turėtų stovėti ne piramidės viršūnėje, bet būti jos viduryje. Jis neturėtų turėti pretenzijos būti Bažnyčios galva, nes jos galva yra Kristus. Tai turėtų būti paprastas, neturtingas vyskupas, kuris rūpintųsi perteikti Evangeliją šiandienos žmonių kalba, kviestų kovoti prieš neteisybę ir pajėgtų pateikti aktualių krikščioniškojo gyvenimo išvalgų.⁶

2. Pašaukti į taiką ir bendrystę

Kokie vidiniai motyvai skatino brolių Roger siekti krikščionių vienybės? Visų pirma jam atrodė, kad, išpažindami mylintį Dievą, krikščionys neturi teisės būti susipriešinę. Dievo meilė skatina mylėti artimą ir susitaikinti. Pirmiausia siektinas įvairių konfesijų krikščionių, po to ir visų pasaulio žmonių susitaikinimas:

„krikščionių susitaikinimas gali tapti taikos fermentu visiems, tikintiesiems ir netikintiesiems“.⁷ Roger pabrėžia, kad, nepaisant konfesinio susiskaldymo, šiandien esama krikščionių, kurie jau dabar gyvena labai paprastoje, labai nuolankioje vienybėje vieni su kitais. Jie pateikia nuostabų liudijimą pasauliui, nes savo gyvenimu parodo vienijančią Kristaus meilę ir gyvą Bažnyčią. „Komunija yra vienas gražiausių Bažnyčios vardų. Joje negali būti jokio atšiaurumo vienas kitam, bet vien tik skaidrumas, širdingas gerumas, užuojauta.“⁸

Roger ypač akcentavo krikščionių ir visų žmonių pašaukimą į bendrystę: „Jei tik mes visuomet atmintume, kad Kristus yra komunija... Jis atėjo į žemę ne dar vienos religijos įkurti, bet visiems pasiūlyti komuniją Dieve. Jo mokiniai yra pašaukti būti nuolankiomis pasitikėjimo ir taikos mielėmis žmonijoje.“⁹ Dievo Sūnus tapo žmogumi, kad atvestų žmones į bendrystę su Dievu ir tarpusavyje. Kristaus išpažinėjams privalu įsisąmoninti šį pašaukimą. Jie turi tapti Evangelijos raugu, skleidžiančiu taiką ir pasitikėjimą. Taizė bendruomenė siekia peržengti ne tik religinius barjerus, skiriančius skirtingų konfesijų krikščionis, bet ir ekonominius bei politinius. Broliui Roger visuomet rūpėjo lengvinti skurstančiųjų vargą ir solidarizuotis su visais, kurie kenčia nepriteklių. Ši Roger nuostata atsiskleidė tiek bendruomenės misijų veikloje, tiek ir daugelyje jo kelionių į trečiojo pasaulio kraštus. Septintajame XX amžiaus dešimtmetyje bendruomenės broliai pradėjo megzti bendrystės ryšius su „už geležinės uždangos“ gyvenančiais krikščionimis. Kontaktai buvo drąsiai, nors ir su deramu atsargumu, puoselėjami ligi pat Sovietų Sąjungos subyrėjimo, kai Rytų Europos žmonėms atsivėrė galimybės be kliūčių aplankyti Taizę.

Akivaizdu, kad Roger bendrystės siekis nėra savitiksli. Jis pasižymi tam tikromis kokybėmis ir būtent dėl jų yra vertingas. Visų pirma ši bendrystė remiasi taikiu sambūviu, solidarumu ir atjauta. Taizė bendruomenė yra įsitikinusi esanti pašaukta solidarizuotis su visais, kuriems reikia pagalbos. Brolių gyvensenos paprastumas sudaro sąlygas nuoširdžiam kontaktui su kitais žmonėmis. Dėmesingumas kiekvienam žmogui ir geranoriškumas, ženklinę visą Roger gyvenimą, yra kiti esminiai jo propaguojamos žmonių bendrystės aspektai. Be to, autentiškai bendrystei plėtoti yra būtina pažinti bei įsisąmoninti kontempliacijos, tylos ir susikaupimo teikiamą dvasinio gyvenimo gėrį. Be jo bendrystė nustotų savo tikrumo ir kokybės. Pagaliau visos bendrystės pastangos turi būti gaivinamos evangelinių palaiminimų dvasios, kylančios iš Kristaus asmens ir misijos asmeninio pažinimo. Tokia bendrystė ne tik teikia džiaugsmo, bet ir yra pajėgi išspręsti daugelį žmonijos problemų.¹⁰

3. Šokantis Dievas

Taizé bendruomenės dvasingumas ir sielovada neakcentuoja nuodėmės ir nuodėmingumo. Kas patraukia kiekvieno apsilankančio Taizé dėmesį – tai džiugus paprastumas, krikščioniško tikėjimo dvasia, ekumeninė tolerancija, maldos uolumas. Šias nuostatas patvirtina ir pagrindžia Roger įsitikinimas, kad „Dievas tegali mylėti.“¹¹ Atrodytų, kad toks teiginys neteisėtai suabsoliutina Dievo meilę, paneigdamas kitas Dievo veikas *ad extra*. Tvirtinimas, jog Dievas tegali mylėti, atrodo, prieštarauja kitoms Dievo savybėms, pvz., šventumui, reiklumui etc. Biblijos Dievas nėra tik mylintis, bet ir reiklus, auklėjantis, mokantis, baudžiantis, pavydus, galop, jis yra „ryjanti ugnis“ (*Žyd 12, 29*).¹²

Gali susidaryti įspūdis, kad Taizé dvasingumas pabrėžia tas Dievo savybes ir krikščioniškojo pašaukimo aspektus, kurie yra patrauklesni šiandienos žmogui. Taizé sielovada, atrodo, linkusi išryškinti malonius krikščioniškosios doktrinos dalykus ir nutylėti tuos, kurie galėtų pasirodyti antipatiški. Bendruomenė savo lankytojų anaipol negąsdina pragaro bausmėmis, nekaltina nuodėmėmis, nepabrėžia žmogaus atsakomybės stojant priešais būsimą Dievo teismą, nebaugina amžinos sielos pražūties galimybe. Brolio Roger Dievas supratingas, mylintis ir kviečiantis. Krikščioniškasis pašaukimas Taizé sampratoje pirmiausia yra pašaukimas į bendrystę su Kristumi, atsiliepiamas į Dievo kvietimą, geranoriškumas kitų žmonių atžvilgiu.

Pagrįstai kyla klausimas apie Taizé mokymo visavertiškumą. Ar žmogaus santykis su Dievu, kokį jį prista- to Taizé, yra objektyvus ir tikras? Ar tokia krikščioniškojo pašaukimo samprata, kokią ją pateikia Taizé, yra visiškai priimtina?

Ieškodamas atsakymo į šiuos klausimus Taizé dvasingumo žinovas Paryžiaus Šv. Sergijaus stačiatikių teologijos instituto profesorius Olivier Clément'as pabrėžia: „Krikščionybė nėra moralizmas. Ji yra energija, ji – ugnis!“¹³ O. Clément'as primena šokiruojantį F. Nietzsche' s posakį, jog jis galėtų tikėti tik į *šokantį Dievą*. Betgi Kristus, anot Clément'o, ir yra tasai šokantis Dievas. Teologas prisimena Konstantinopolio Choros Išganytojo bažnyčios *Anastasis* freską, kurioje Kristus pavaizduotas tarsi šokio judesyje sulaužantis pragarų vartus ir prikeliantis Adomą ir Ievą. Šia prasme Kristus gali būti mąstomas kaip šokantis Dievas. Jo šokis – tai prisikėlimo ir dieviškojo gyvenimo šokis. Dievo šokis turi galią perkeisti ne tik mirusiųjų likimą, prikeldamas juos amžinajam gyvenimui, bet ir gyvųjų – įvesdamas juos į gyvenimo šviesą: „Aš – pasaulio šviesa. Kas seka manimi, nebevaikščios tamsybėse, bet turės

gyvenimo šviesą“ (*Jn 8, 12*). Todėl ir kiekvienas dvasiniam gyvenimui atgimęs krikščionis yra „šokantis“. Jis šoka prisikėlimo šoki, nes visa savo būtimi garbina Dievą.¹⁴ Taip šoko šv. Pranciškus Asyžietis, kai mazgo- jo raupsuotųjų žaizdas; taip šoko Albertas Schweizeris, kai palikęs komfortabilų europietišką gyvenimą išvyko į misijas Afrikoje; taip šoko brolis Roger, kai, išpėtas dėl jam gresiančio mirtino pavojaus, vis dėlto apsisprendė gelbėti karo pabėgėlius žydus. Kiekvienas krikščionis, įžengęs į Kristaus šviesą, pradeda savo liturginį Dievo garbinimo šoki, kurio sukuryje tiesiog nebelineka vietos bet kokio pavidalo egoizmui ir nuodėmės tamsai. Krikščionis ima (bent iš dalies) gyventi toje savanau- diškumui ir moraliniam blogiui neprieinamoje šviesoje (*1 Tim 6, 16*), kurioje gyvena Kristus.

Roger ir jo įkurtoji bendruomenė liudija gyvenimą Kristaus šviesoje. Nors Roger akcentuoja Dievo meilę, tačiau tai nėra vienos Dievo savybės pabrėžimas nutylint kitas. Tai Dievo meilė, kuri apima visus krikščioniškojo pašaukimo matmenis: „Juk visas įstatymas telpa viename sakinyje: *Mylėk savo artimą kaip save patį*“ (*Gal 5, 14*). Greta meilės Taizé bendruomenės išpažįstamos, praktikuojamos ir liudijamos kitos vertybės turi tą patį visuminį aspektą. Jos „pro savo vartus“ įveda į visuminę krikščionybę. *Paprastumas*, kurį Roger tapatina su neturto dvasia, išlaisvina nuo savęs sureikšminimo pagundų ir suteikia vidinę laisvę, būtiną kiekvieno krikščioniškojo pašaukimo ugdymui. *Svetingumas* liudija krikščioniškąją antropologiją, kiekviename žmoguje išvelgiančią Dievo paveikslą ir todėl besidžiaugiančią kiekvienu žmogumi kaip unikalium Dievo kūrinium. *Tolerancija ir gailestingumas* moko priimti kitų savitumus, rūpintis jais ir pagal išgales padėti jiems dvasiniuose ir materialiniuose reikaluose. Taizé bendruomenės *mal- dingumo dvasia* atveria Dievo slėpinį ir leidžia prisiliesti prie gyvojo Dievo, kuris stiprina, įkvepia, guodžia, skatina, perkeičia.

Vis dėlto reikia rasti atsakymą ir į paskutinį šios temos klausimą. Ar Taizé bendruomenė savo mokyme ir sielovadoje nepraleidžia esminių krikščioniškojo mokymo elementų? Nors krikščioniškojo pašaukimo samprata Taizé visų pirma pateikiama per tam tikras, raktines temas, bendruomenė nevengia gvildenti ir kitų svarbių krikščioniškosios gyvensenos klausimų: krikšto, Eucharistijos, veiklios artimo meilės, deka- logo, nuodėmės, atleidimo, pasitikėjimo, krikščionio laisvės, kančios problemos, Bažnyčios ir valstybės santykių, krikščionio požiūrio į visuomeninį ir politinį gyvenimą, tarpreliginio dialogo, evangelizavimo.

Kai kuriuose brolio Roger ar kitų Taizé autorių tekstuose galima būtų išvelgti nuolaidžiavimą nuodėmingai

žmogaus prigimčiai, per didelį nepamatuotą atlaidumą ir „minkštą“ gerumą. Vis dėlto, atidžiau įsigilinus į tekstų turinį, išryškėja, kad greta atlaidumo visuomet atskleidžiamas ryžtingo atsiliepimo į Kristaus kvietimą žavesys; greta tariamai „minkšto“ gerumo parodomas didžiadvasiško išpareigojimo gėris. Jėzaus beribio ir padrašinančio atlaidumo nusidėjėliams apmąstymas pateikiamas begalinio Juo pasitikėjimo, įgalinančio žmogų absoliučiai perkeisti savo gyvenimą, kontekste. Todėl nevengiama svarstyti tokių didžiųjų ir maksimaliai krikščioniškąjį pašaukimą realizavusių asmenybių kaip Jonas Auksaburnis, Dorotėjas Gazietis, Dietrichas Bonhoefferis, Kalkutos Teresė.

Taizė bendruomenės pamėgta ugnies simbolika žymi tikinčiųjų gyvenimus perkeičiančią Šventosios Dvasios malonę. Balta brolių abitų spalva išreiškia gyvenimą Kristaus šviesoje. Apsivilkę Kristumi (*Rom 13, 14*), broliai visų pirma atvykusiesiems prabyla apie gyvenimą Kristuje ir šviesos darbus. Jie kalba iš savo nušvitusios širdies ir stipriai Dievo malonės paliestos kasdienybės. Broliai kalba apie tai, kas jiems brangu, kuo jie gyvena. Todėl į Taizė atvykę maldininkai pirmiausia išgirsta šviesias ir padrašinančias krikščionybės tiesas, kad Dievas yra meilė ir jis priima kiekvieną iš mūsų. Mes savo ruožtu turime būti geranoriški vieni kitiems ir patikėti, jog esame pašaukti tapti nuoširdžiais Kristaus mokiniais arba atnaujinti savo mokinybę, gyvendami palaiminimų dvasia.

Tikėjimas žmogaus prigimties gelmėje slypinčiu gėriu ir Krikšto malonės galia atsiskleidžia daugelyje brolio Roger maldu:

*Šventoji Dvasia, padėk mums
Grežtis į tave kiekvienu metu.
Mes taip dažnai užmirštame, kad tu alsuoji mumyse,
Kad tu meldiesi mumyse, kad tu myli mumyse.
Tavo buvimas mumyse – tai pasitikėjimas
Ir nuolatinis atleidimas.¹⁵*

4. „Ah, Taizė, ce petit printemps!“ („Ak, Taizė, šis mažasis pavasaris!“)

Lijono arkivyskupas kardinolas Pierre-Marie Gerlier, kuris buvo tapęs Taizė bendruomenės bičiuliu ir savotišku dvasios tėvu, 1958 m. pristatė brolių Roger popiežiui Jonui XXIII. Šis susitikimas padarė neišdildomą įspūdį ir, anot paties Roger liudijimo, tapo nauju įkvėpimu bendruomenei: „Buvom įsitikinę, kad esame mylimi ir suprasti. [...] Per jį mūsų bendruomenėje prasidėjo pavasaris. Tai buvo tarsi nauja pradžia.“¹⁶ Be to, susitikimas su popiežiumi padėjo brolijai suvokti visuotinio Bažnyčios ganytojo tarnystės reikšmę vi-

sai krikščionijai. Jonas XXIII, pats įsisąmoninęs savo pašaukimo ekumeninį matmenį, vėliau ne kartą privačiose audiencijose priėmė Taizė brolius ir išreiškė džiaugsmą dėl jų pasirinkto pašaukimo kelio. „Kai mes prašnekdavome apie [krikščionių] susitaikymą, jis imdavo ploti rankomis ir šaukdavo *Bravo!* Jis buvo atviras žmogus, kupinas džiaugsmo ir spontaniškumo“, – vėliau prisimindavo brolis Roger.¹⁷ Paskutiniame susitikime prieš savo mirtį popiežius aiškiai leido suprasti, jog mano, kad protestantiška Taizė brolija turi teisę save laikyti Katalikų Bažnyčios nare. Tai buvo didžiulis padrašinimas broliams žengti toliau jų pasirinkto pašaukimo keliu.

Karolį Wojtylą, tuometį Krokuvos vyskupą pagalbininką, brolis Roger pirmą kartą susitiko dar 1962 m. Vatikano II Susirinkimo metu, į jį Roger buvo gavęs pakvietimą. Po poros metų, 1964-aisiais, jau tapęs Krokuvos arkivyskupu, K. Wojtyła apsilankė Taizė, o 1968 m. atliko pakartotinį vizitą į įžymų Pietų Burgundijos kaimelį. Tad būsimą popiežiaus pažintis su Taizė bendruomene ir specifiniu jos pašaukimu prasidėjo gerokai prieš jam tampant aukščiausiuoju Katalikų Bažnyčios ganytoju. Išrinktas popiežiumi, Jonas Paulius II, tęsdamas Jono XXIII ir Pauliaus VI draugiškus ryšius su Taizė bendruomene, kasmet broliui Roger skirdavo privačią audienciją. Šių audiencijų metu jie dažniausiai kalbėdavosi apie jaunimą, o Roger savo ruožtu patikindavo popiežių, kuris „buvo apimtas meilės Bažnyčiai ir žmonijos šeimai ugnies ir darė viską, idant tą ugnį perduotų kitiems“,¹⁸ dėl Taizė bendruomenėje esančio pasitikėjimo šv. Petro įpėdiniu. Ypatingu širdingumu paženklinti kasmetiniai šių dviejų asmenybių susitikimai liudija tiek ypatingą jų pagarbą vienas kito pašaukimui, tiek ir nuoširdžią draugystę. Piligriminės kelionės į Prancūziją metu 1986 m. spalį popiežius priėmė brolio Roger kvietimą ir trečią kartą aplankė Taizė.

Per susitikimą Taizė pasakyoje trumpoje kalboje,¹⁹ skirtoje tiek brolijai, tiek tuo metu į Taizė atvykusiam jaunimui, Jonas Paulius II pabrėžė ugdomąją Taizė bendruomenės misiją, palygindamas ją su šaltiniu, prie kurio stabtelėjama atsigaivinti ir kuris stiprina „kiekvieną krikščioniškąjį pašaukimą“. Anot Jono Pauliaus II, Taizė yra šaltinis, teikiantis Jėzaus pažadėto gyvojo vandens, mokantis patirti Dievo artumą, atsiliepti į jo kvietimą ir pažinti evangelinį džiaugsmą. Popiežius akino Taizė susirinkusius jaunos žmones, kad, atgaivinę ir sustiprinę savo tikėjimą bei krikščioniškąjį uolumą maldingu svečiavimusi brolių bendruomenėje, grįžę namo – į savo parapijas, mokyklas, universitetus – ten veikliai įsitrauktų į bendruomeninį gyvenimą ir Evangelijos liudijimą. Visa popiežiaus kalba išreiškė įsitikinimą palaiminga ir ugdančia Taizė bendruomenės įtaka jaunimui.

Savo sveikinime, skirtame vien tik Taizé bendruomenei, Jonas Paulius II išsakė tiek žavėjimąsi ir pasitikėjimą brolija, tiek būtinybę išlaikyti evangelinį paprastumą ir, išiklausant į konstruktyvią kritiką, tobulinti savo pašaukimą: „Mieli broliai, šiame trumpame, šeimyniškai jaukiame susitikime savo žavėjimąsi ir pasitikėjimą jums norėčiau išsakyti šiais paprastais, taip jus mylėjusio popiežiaus Jono XXIII žodžiais, kuriais jis kartą pasveikino brolių Roger: *Ak, Taizé, šis mažasis pavasaris!*“²⁰ Jonas Paulius II paakino broliją dėkingai išiklausyti į įvairių krikščionių Bažnyčių ir bendruomenių palinkėjimus bei kritiką ir toliau tobulinti savo pašaukimo kelią. Jis drąsino brolius palaikyti dialogą su visais krikščionimis ir taip prisidėti prie pastangų atkurti regimąją Kristaus Bažnyčios vienybę. Popiežius išreiškė savo pritarimą Taizé bendruomenės nuostatai visiems atvykstantiems jaunuoliams leisti pasilikti ištikimiams savo Bažnyčioms, kurioms jie priklauso dėl auklėjimo ar laisvo apsisprendimo. Kartu jis patvirtino savo įsitikinimą, kad bendruomenė padeda piligrimams giliau pažinti krikščionių bendrystės slėpinį ir stiprina kiekvieno tikinčiojo pasiryžimą gyventi artimo meile.

Išvados

1. Roger Schutzo įkurtoji bendruomenė turi savitą pašaukimą, skirtingą nuo kitų krikščioniškų bendruomenių, tačiau nestokojantį esminių visaverčio krikščioniškojo pašaukimo aspektų. Bendruomenės narių amžinieji vienuoliškieji įžadai liudija krikščioniškojo pašaukimo, kaip ryžtingo atsidavimo Dievui ir uolios tarnystės žmonėms, sampratą.

2. Nors bendruomenė pirmiausia akcentuoja šviesiąsias (Dievo meilė, palaiminimai, džiaugsmas, bendrystė) krikščioniškosios doktrinos temas, ji nevengia ir kitų, skausmingesnių (nuodėmės, kaltės, nevilties ir pan.) klausimų. Taigi Taizé bendruomenės mokymas pateikia autentišką krikščioniškojo pašaukimą sampratą.

3. Vienas pagrindinių Taizé bendruomenės pašaukimo matmenų – dvasinis ekumenizmas. Roger ir jo brolija siūlo Katalikų Bažnyčiai pripažinti savo nariais protestantus tokius, kokie jie yra, nereikalaujant, kad jie priimtų katalikiškosios doktrinos visumą. Tai vienijimosi kelias, kuris nepaneigia konfesinių tikėjimo skirtumų, bet pabrėžia fundamentalias krikščioniškojo tikėjimo tiesas ir jomis remiasi: šių tiesų fundamentalumą traktuojant pagal Taizé bendruomenės išplėtotą požiūrį.

4. Roger Schutzas, būdamas reformatų teologas ir juo išlikdamas, savo teologinėmis pažiūromis priartėjo prie katalikybės. Vis dėlto neteisinga būtų teigti, kad jis grįžo prie kai kurių katalikų mokymo tiesų. Bro-

lis Roger ne grįžo, bet, ieškodamas savo tapatybės ir pašaukimo kelio, *naujai atrado* kai kurias vertybes, išsaugotas katalikybėje. Tos vertybės nėra vien tik katalikiškos, jos savos ir stačiatikiams (popiežiaus primatą stačiatikiai šiandien atmeta, tačiau jį pripažino pirmajame tūkstantmetyje ligi 1054 m. schizmos, o šiuo metu, kai stačiatikybėje vyrauja įsitikinimas, kad Konstantinopolio patriarchas yra pirmasis tarp lygių, Stačiatikių Bažnyčia iš esmės pripažįsta vieno vyriausiojo ir Bažnyčią vienijančio ganytojo reikalingumą), o kai kurios iš jų – ir anglikonams bei kai kurioms protestantų konfesijoms ar atskiriems jų nariams.

5. Vienuoliškojo Roger ir jo įkurtos bendruomenės pašaukimo realizavimas yra unikalus protestantizmo istorijoje. Reformatai laikosi anaipol ne palankios nuomonės apie vienuoliškąjį pašaukimą: „Helvetiškasis išpažinimas apie vienuolystės luomą moko gana santūriai, tiesiogiai nesmerkia, bet nurodo, kad nei Jėzus, nei apaštalai neįvedė vienuolystės. Taip pat abejojama vienuolijos nauda Bažnyčiai. Manoma, kad įvairios vienuolijos su savo „neaišku kokiais“ įstatais gali atnešti Bažnyčiai greičiau žalą nei naudą.“²¹ Anaipol ne norėdami sugrįžti atgal į katalikybę, bet ieškodami tobulesnio atsidavimo Kristui ir Evangelijai kelio Roger ir jo draugai apsisprendė vienuolių įžadams. Jų pasirinkimas skatina protestantus dar kartą permąstyti, ar teisinga vienuoliškąjį pašaukimą vertinti kaip tam tikrą žmonių pasirinktą gyvenimo būdą, ar vienuolystė, nors išlikdama palyginti retu, nedaugelį paliečiančiu pašaukimu, kyla iš pačios krikščionybės šerdies.

6. Popiežiaus tarnystė, kaip apie ją kalbėjo brolis Roger, yra ganėtina atitolusi nuo katalikiškos popiežiaus primato sampratos. Taizé ikūrėjas nesilūpė protestantams paklusti popiežiui taip, kaip jam paklūsta katalikai. Jis kvietė apmąstyti vieno ganytojo, atstovaujančio visiems krikščionims, reikalingumą, ir reikė nuomonę, kad tas asmuo galėtų būti Romos vyskupas. Ne diktuojantis ir valdantis, bet mylintis ir globojantis.

Nuorodos

¹ Plg. Jean-Paul II. *Discours du Saint-Père à la Communauté Œcuménique*. Taizé. 5 10 1986 // http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1986/october/documents/hf_jp-ii_spe_19861005_comunita-ecumenica-taize-francia_fr.html

² Plg. *Choose to Love. Brother Roger of Taizé 1915-2005*. Ateliers et Presses de Taizé. 2007, p. 24.

³ Plg. John Paul II. *Address to the Greek Orthodox Delegation Sent by H. B. Christodoulos*, 11 03 2002.

⁴ Frère Roger, Taizé. *Einfach vertrauen. Gedanken und Begegnungen*. Freiburg/Basel/Wien: Herder, p. 46.

⁵ "Per la Chiesa cattolica nessuno è estraneo, nessuno è escluso, nessuno è lontano." Paolo VI. *Epilogo del Concilio Eumenico Vaticano II. Omelia. Solennità dell'Immacolata Concezione della Beata Vergine Maria*. Piazza San Pietro. 8 12 1965.

⁶ Plg. Feldmann, Ch. *Frère Roger, Taizé. Gelebtes Vertrauen*. Freiburg/Basel/Wien: Herder. 2006, p. 69.

⁷ *Choose to Love. Brother Roger of Taizé 1915-2005*, p. 68.

⁸ *Choose to Love. Brother Roger of Taizé 1915-2005*, p. 69.

⁹ Brother Roger of Taizé. *A Path of Hope. Last Writings of Brother Roger*. Ateliers et Presses de Taizé. 2006, p. 39.

¹⁰ Plg. Brother Roger of Taizé. *A Path of Hope. Last Writings of Brother Roger*, p. 39-46.

¹¹ Plg. Brolis Roger iš Taizé. *Dievas tegali mylėti*. Katalikų pasaulio leidiniai. 2004.

¹² Plg. Lahayne, H. *Ar šventas Dievas miręs?* 2007 09 17 // <http://www.lksb.lt/straipsniai/straipsnis-477.htm>

¹³ Clément, O. *Taizé. A Meaning to Life*. Chicago: GIA Publi-

cations. 1997, p. 26.

¹⁴ Plg. Clément, O. *Taizé. A Meaning to Life*, p. 24-26.

¹⁵ Brother Roger of Taizé. *A Path of Hope. Last Writings of Brother Roger*, p. 16.

¹⁶ *Choose to Love. Brother Roger of Taizé 1915-2005*, p. 77.

¹⁷ Frère Roger, Taizé. *Einfach vertrauen. Gedanken und Begegnungen*, p. 10.

¹⁸ Frère Roger. *Taizé. Ein Bildband*. Freiburg/Basel/Wien: Herder, p. 53.

¹⁹ Plg. Jean-Paul II. *Discours du Saint-Père à la Communauté de Taizé*. Taizé. 5 10 1986 // http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/travels/sub_index1986/trav_francia_fr.htm

²⁰ Jean-Paul II. *Discours du Saint-Père à la Communauté Œcuménique*.

²¹ Šernas, T. *Ką reiškia Taizé fenomenas evangelikui reformatui?* 2009 02 20 // <http://www.ref.lt/index.php/naujienos/naujaisios/280-k-reikia-taize-fenomenas-evangelikui-reformatui>

▼ Klebonas – privatus ar viešas asmuo?

Klebonas, kaip atstovaujantis parapijai, kuri yra viešas juridinis asmuo, traktuotinas kaip viešas asmuo. Todėl tam tikros klebono privataus gyvenimo detalės gali būti viešinamos ir tai gali būti reikšminga ir svarbu visuomenei. Lieka apibrėžti, kokia informacija sudaro asmens privatų gyvenimą.

Privatus gyvenimas – tai individo asmeninis gyvenimas: gyvenimo būdas, šeimyninė padėtis, gyvenamoji aplinka, santykiai su kitais žmonėmis, individo pažiūros, įsitikinimai, įpročiai, jo fizinė bei psichinė būklė, sveikata, garbė, orumas ir kt. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnio nuostatos įtvirtina žmogaus teisę į privatumą. Paprastai ši teisė apima asmeninį, šeimos ir namų gyvenimą, žmogaus fizinę ir psichinę neliečiamybę, garbę ir reputaciją, asmeninių faktų slaptumą, draudimą skelbti gautą ar surinktą konfidencialią informaciją ir kt.

Ar kunigas, neinantis klebono pareigų, yra viešas asmuo?

Kunigas, kuris nors ir neužima vadovaujamo pareigų Bažnyčios institucijose, laikytinas privačiu asmeniu, kuriam yra taikomi aukštesni moralės ir gero elgesio standartai.

Tačiau kunigo, kaip ir bet kurio kito žmogaus, teisė į privatumą nėra absoliuti. Pagal Konstituciją riboti

konstitucines žmogaus teises ir laisves, tarp jų ir teisę į privatumą, galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. Be to, tam tikrais atvejais, ypač kai yra būtina vieša diskusija, gali būti pateisinamas privataus gyvenimo viešinimas.

Ar privalo kunigas įsileisti žurnalistą į savo privačius namus?

Kunigo, kaip ir bet kurio viešo ar privataus asmens, asmeninė nuosavybė yra ginama ir jai garantuojama įstatymo apsauga. Be to, žurnalisto teisė rinkti informaciją negali būti traktuojama kaip aukštesnė nei asmens teisė į privačią nuosavybę. Taigi žurnalistui, norinčiam patekti į privatų būstą, būtina gauti jo savininko sutikimą. Dėl šių priežasčių rekomenduotinas mandagus elgesys su žurnalistais, ypač kai tai liečia atstovavimą Bažnyčiai, parapijai ar kitam religiniam centrai.

Ar galima uždrausti filmuoti ir fotografuoti religinių apeigų metu?

Bažnyčia ir tikintieji turi teisę į apeigų sakralumo gerbimą bei netrikdymą. Todėl visais atvejais, kai vyksta apeigos, bažnyčios administratoriai turi teisę uždrausti filmuoti ar fotografuoti. Bažnyčios kaip pastatai yra viešo naudojimo, taip pat pripažinti kultūrinio paveldo

objektai, todėl negali būti taikomi kriterijai, pagal kuriuos yra ginamas privatumas bei privati erdvė. Tačiau tai netrukdo, kad klebonas ar kitas kompetentingas asmuo nustatytų filmavimo ir fotografavimo tvarką, kurios būtų privaloma laikytis visiems bažnyčios lankytojams, bei imtusi priemonių įsitikinti, jog vaizdo ir/ar garso įrašai bus naudojami tinkamai (pvz.: objektyviam žinių pateikimui visuomenei ir pan.), o ne turint komercinius ar kitus netinkamus tikslus (pvz.: siekiant pakenkti Bažnyčiai ar pan.).

Toks draudimas ar ribojimai gali būti pateisinami dėl viešojo intereso apsaugos vadovaujantis objektyviais kriterijais: jeigu bažnyčioje saugomi ypatingos kultūrinės vertės dirbiniai ar paveiksai, būtina užtikrinti rimtį bei tvarką.

Pabrėžtina, kad veiksmai, kuriais yra trikdomos pamaldos ar kitos apeigos arba iškilmės, užtraukia baudžiamąją atsakomybę.

Dėl ligoninių kapelionų. Teoriškai ligoninės gali įdarbinti kunigus kapelionais, o pasauliečius – dvasiniais asistentais. Kaip šia galimybe gali pasinaudoti parapijos, kurių teritorijoje yra ligoninė?

Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir LR Sveikatos apsaugos ministerijos susitarime nustatyta, kad susitarimą dėl sielovados teikimo sveikatos priežiūros įstaigoje su konkrečios ligoninės vadovais pasirašo vietos vyskupas ir ligoninės kapelionas atsižvelgdami į vietos situaciją.

Minėto susitarimo tikslas – užtikrinti nuolatinį kapeliono buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje. Aplinkybė, kad ligoninėje nėra atskiros ligoninių kapelionų pareigybės, neatima iš klebonų pareigos, nustatytos kanonų teisės, rūpintis ligonių sielovada savo parapijos teritorijoje.

Pabrėžtina, jog parapija gali padėti identifikuoti poreikį, kad konkrečioje sveikatos priežiūros įstaigoje kapeliono patarnavimai yra būtini ar pan. Tačiau

sprendimą gali priimti tik vyskupijos vyskupas kartu su ligoninės vadovybe. Pažymėtina, kad teisės aktuose dėl kapelionų ir asistentų pareigybių atlyginimas yra įtrauktas kaip viena iš kapelionų bei asistentų teisių, todėl plati situacijos vertinimo ir sprendimo dėl priėmimo laisvė yra paliekama atitinkamai tiek sveikatos priežiūros vadovams, tiek vyskupijų vyskupams.

Dėl mirimo metrikų pildymo kremavimo atveju. Kaip tuomet pildyti mirimo metrikų grafą „Kada ir kas palaidojo“?

Laidojimas – žmogaus palaikų, taip pat kremuotų ar balzamuotų, užkasimas kape, padėjimas laidojimo rūsyje, kolumbariumo nišoje ar kitoje tam skirtoje vietoje. Jeigu kremuoti žmogaus palaikai urnoje yra laikinai saugomi namuose ar kitose saugojimui tinkamose vietose, tai viso tokio laikino saugojimo laikotarpiu tai nėra traktuojama kaip laidojimas. Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas 2007 11 29 buvo išreiškęs nuomonę dėl žmogaus palaikų laidojimo ir kremavimo įstatymų projektu: „Katalikų Bažnyčia primygtinai pataria išlaikyti paprotį laidoti mirusiųjų kūnus, tačiau nedraudžia kremavimo, nebent jis būtų pasirinktas dėl katalikiškai doktrinai priešingų motyvų (plg. CIC 1176 §3). Pagarba kremuotiems palaikams turi prilygti pagarbai, rodomai mirusiojo asmens kūnui. Kremuoti palaikai turėtų būti gabenami, laikinai laikomi ir laidojami su jiems derama pagarba, o to negarantuoja kai kurios įstatymų projektų nuostatos. Nepagarba kremuotiems palaikams būtų rodoma neribotą laiką juos laikant namuose arba kitose pagal krašto tradiciją neįprastose mirusiųjų palaikų laikymo vietose. Laidojimu negalima vadinti pelenų išbarstymo ant žemės ar vandens paviršiaus. Kremuoti palaikai turi būti laidojami žemėje arba kolumbariumuose paženklinant konkretaus asmens kremuotų palaikų vietą.“

Todėl, kol nėra įmanoma identifikuoti palaikų laidojimo vietos, minėtoji grafa negali būti pildoma.

LVK sekretoriatas

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Gruodžio 12 d. Vilniuje vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Jame dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, arkivyskupas S. Tamkevičius, vyskupai E. Bartulis, J. Boruta, G. Grušas, J. Kauneckas, J. Matulaitis, R. Norvila, A. Poniškaitis, J. Ivanauskas. Posėdyje dalyvavo ir sveikinimo žodį tarė apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi.

Susitikimo metu vyko LVK tarybų narių bei komisijų ir tarybų sekretorių skyrimai. Vykusio balsavimo metu visi LVK tarybų nariai bei tarybų ir komisijų sekretoriai patvirtinti trejų metų kadencijai. Artimiausiu laiku įvyks sudarytų komisijų bei tarybų posėdžiai, per kuriuos bus svarstomi ateities veiklos prioritetai.

Posėdyje buvo apžvelgti drauge su valstybės valdžia vykdomi darbai, rengiami įstatymai bei visuomeninių organizacijų reikalai, svarstyti Bažnyčioje sudarytų santuokų pranešimų tvarkos ir laikinojo LVK bei vyriausybės įgaliotos institucijos susitarimo pakeitimų klausimai.

Plenarinio posėdžio dieną ganytojai susitiko su J. E. Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė. Prezidentūros rūmuose vykusiame susitikime kalbėta apie Katalikų Bažnyčios vaidmenį bei indėlį šalies ir piliečių gyvenime, valstybės ir Katalikų Bažnyčios bendradarbiavimą mažinant socialinę atskirtį, skatinant bendruomeniškumą, stiprinant visuomenės dvasinę būseną. Pokalbio metu buvo aptarti švietimo, kultūros paveldo, visuomenei aktualūs socialiniai klausimai. Rengiantis minėti Žemaičių Krikšto 600 m. jubiliejų, kuris bus švenčiamas 2013 metais, Lietuvos prezidentei buvo pristatyti planuojami pagrindiniai iškilnių renginiai. Ganytojai pasveikino šalies prezidentę su artėjančiomis šv. Kalėdomis bei perdavė visiems prezidentūros darbuotojams kalėdaičių.

Susirinkimo metu svarstytas LVK delegato užsienio lietuvių sielovadai prel. E. Putrimo perduotas Čikagos (JAV) arkivyskupo prašymas dėl papildomo kunigo skyrimo Čikagos bei jos apylinkėse gyvenančių lietuvių sielovadai. Ganytojai svarstė ir balsavimu patvirtino parengtą naujos redakcijos Lietuvos *Caritas* statutą.

Kitas plenarinis Lietuvos Vyskupų Konferencijos posėdis bus surengtas 2012 m. vasario 14 d. Vilniuje. -lvks-

Respublikinė ekumeninė konferencija „Šeima – Bažnyčios ir valstybės pamatas“

Lapkričio 28 d. Kaune surengta tradicinių krikščioniškųjų Bažnyčių Lietuvoje – Katalikų, Stačiatikių, Evangelikų liuteronų – iniciatyva organizuota ekumeninė konferencija tema „Šeima – Bažnyčios ir valstybės pamatas“.

„Mes esame sunerimę dėl šiandienos bandymų atskirti šeimą nuo santuokos, įteisinti partnerystę. Tai būtų akivaizdi žala valstybei, visai visuomenei ir Bažnyčiai“, – spaudos konferencijoje žiniasklaidos atstovams prieš renginį sakė LVK pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Ši ekumeninė konferencija, pasak arkivyskupo, parodo, jog visoms krikščioniškoms Bažnyčioms Lietuvoje rūpi šeima. Jos vieningai sutaria, kad šeimos institucija yra be galo svarbi ne tik Bažnyčiai, bet ir valstybei bei visai visuomenei, be to, šeima yra neatskiriama nuo santuokos. Negalėjus atvykti Lietuvos

Paskyrimai Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Vidmantas Striokas** jo paties prašymu atleistas iš Kazlų Rūdos Švč. Jėzaus Širdies parapijos klebono bei Marijampolės dekanato vicedekano pareigų ir paliktas eiti kitas anksčiau turėtas pareigas.

Kun. doc. dr. **Rimas Skinkaitis** atleistas iš Vilkaviškio Švč. M. Marijos Apsilankymo katedros parapijos rezidento pareigų ir paskirtas Kazlų Rūdos Švč. Jėzaus Širdies parapijos klebonu.

-Vlk-

Suteikti monsinjorų titulai

Popiežius Benediktas XVI suteikė Šventojo Tėvo kapelionų (monsinjorų) titulą:

Vilniaus arkivyskupijos kancleriui, Vilniaus arkikatedros bazilikos administratoriui kun. **Robertui Šalaševičiui**.

Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektoriui kun. **Žydrūnui Vabuolui**.

Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos parengiamųjų metų kurso vadovui kun. **Vaclovui Volodkovič**.

Kaišiadorių parapijos administratoriui dek. **Rimvydui Jurkevičiui**.

Molėtų parapijos klebonui dek. **Kęstučiui Kazlauskui**.

-Vn, Kš-

Klierikų įvilktuvės

Lapkričio 19 dieną Kauno kunigų seminarijoje vyko trečio kurso klierikų įvilktuvės į kunigišką drabužį – sutaną. Ta proga iškilmingai Eucharistijos liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, koncelebravo vyskupas augziliaras Jonas Ivanauskas, mons. Vytautas Grigaravičius, seminarijos vadovybė. Sakydamas homiliją, arkivyskupas kvietė drąsiai ir be kompromisų skelbti Kristaus karalystę. Baigiantis šv. Mišioms,

ganytojas palaimino sutanas. Vėliau įvilkieji parodė šiai progai skirtą programą. Šventė baigėsi bendra agape.

Lapkričio 20 d., per Kristaus Karaliaus, Visatos Valdovo, iškilmes, tradiciškai Kauno arkikatedroje buvo teikiami lektorių ir akolitų skyrimai, priimti kunigystės kandidatų – klierikų Dainiaus Kauniečio, Pauliaus Kontrimo, Andriaus Končiaus pasižadėjimai. Lektoriaus tarnystei – skelbti Dievo žodį – skyrimai buvo suteikti Kazimierui Gelažnikui, Dainiui Kauniečiui, Nerijui Pipirui, Robertui Urbonavičiui, Valdui Šidlauskui, akolito – dalyti šv. Eucharistiją – Donatui Grigaliui, Deividui Baumilai ir Dariui Vasiliauskui.

Iškilingai Eucharistijai arkikatedroje vadovavo ir skyrimus teikė arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas, dvasios tėvas kun. Audrius Arštikaitis, prefektas kun. Kęstutis Genys, prel. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS. Liturgiją gausiai dalyvavusiems tikintiesiems aiškino mons. Adolfas Grušas. Per pamokslą Vilkaviškio vyskupas R. Norvila sakė, jog Kristaus Karaliaus iškilmė – tai viršukalnė, nuo kurios žvelgiant atsiveria visi tą dieną užbaigiami Bažnyčios liturginiai metai. Jų viršūnė – Jėzaus triumfas prieš savo persekiotojus, visos žmonijos atpirkimas savo kančia ir mirtimi, ištikimos meilės iki galo paliudijimas.

-kksi, kait-

Kun. J. Juraičio paminėjimas

Lapkričio 10 d. Vilkaviškio katedroje buvo aukotos šv. Mišios už prieš metus mirusį, iš Vilkaviškio vyskupijos kilusį, kunigą profesorių Joną Juraičį. Šv. Mišioms vadovavo Vilkaviškio vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila, koncelebravo vysk. emeritas Juozas Žemaitis, vyskupo generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, Marijos radijo programų direktorius kun. Kęstutis Kėvalas bei keletas Vilkaviškio vyskupijos kunigų, tarp kurių keli minimo kunigo studentai.

evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupui dr. Mindaugui Sabučiu, evangelikų liuteronų kun. doc. dr. Darius Petkūnas spaudos konferencijoje perdavė šios Bažnyčios poziciją, pritariančią, jog reikia išsaugoti tradicinės šeimos modelį nepritariant bet kokiai kitai šeimos interpretacijai.

Arkivyskupijos salėje tuo metu rinkosi gausūs, didelio susidomėjimo sulaukusios, jau antrosios šiemet ekumeninės konferencijos dalyviai – LR Seimo nariai, miesto švietimo įstaigų vadovai, mokytojai, gydytojai, studentai. Konferencijoje dalyvavo ir Lietuvos vyskupai, kunigai, pašvęstojo gyvenimo nariai, įvairių institucijų ir organizacijų atstovai ir, žinoma, nemažai šeimų. Sveikinimo žodį jiems tarė arkivyskupas S. Tamkevičius, taip pat LR Seimo pirmininkės Irenos Degutienės sveikinimą perdavęs Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas Rimantas Dagys, parlamentinės grupės „Už tradicinę šeimą“ pirmininko pavaduotoja Rima Baškienė, Kauno sav. meras Andrius Kupčinskas. Kalbėdami konferencijos svečiai sveikino Bažnyčios iniciatyvą surengti tokią konferenciją, pastangas drauge ginti šeimą, t. y. pačius valstybės ir visuomenės pamatus.

Konferencijos tema buvo perskaityti išsamūs dvasininkų – arkivyskupo S. Tamkevičiaus, evangelikų liuteronų vysk. Mindaugo Sabučio, stačiatikių kunigo Eugenijaus Rudenko, kun. Andriaus Narbekovo bei teisininkų Vaidoto Vaičiaičio ir Vyganto Malinausko pranešimai. Juos renginio dalyviai išklause itin dėmesingai ir palydėjo nuoširdžiais plojimais. Visuose pranešimuose buvo gyvai atsiliepiama į šiandien pavojingai interpretuojamas ir atsiejamas šeimos ir santuokos sąvokas, aktualiai aptariama, kodėl reikia ginti šeimą ir santuoką – valstybės gyvenimo pamatą ir didį krikščionišką pašaukimą bei vertybę, vaikų gerovės garantą.

Pabaigoje paskelbtas LVK pirmininko arkivyskupo Sigitos Tamkevičiaus, Stačiatikių Bažnyčios Vilniaus ir visos Lietuvos arkivyskupo Inokentijaus ir Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupo Mindaugo Sabučio pasirašytas komunikatas „Santuokos ir šeimos ryšys – istorinis ir visuotinis“. Jame, be kita ko, kreiptasi į LR Seimo narius bei visus Lietuvos gyventojus kviečiant naujai apmąstyti Konstitucinio Teismo sprendimą bei santuokos svarbą, taip pat drauge dirbti, kad santuokos ir šeimos ryšys teisėje ir viešajame gyvenime būtų atkurtas. Arkiv. S. Tamkevičius dėkojo visiems pranešėjams, dalyviams ir ypač – broliams krikščionims už jų greitą ir gyvą atsiliepiamą rengiant šią konferenciją, pavadindamas krikščionišką Bažnyčių bendravimą Lietuvoje labai geru mūsų laikų ženklu.

Konferenciją vedė Darius Chmieliauskas, katalikiško mėnraščio šeimai „Artuma“ vyriausiasis redaktorius, Kauno arkivyskupijos atstovas spaudai. Renginių tiesiogiai stebėti buvo galima internetu ir klausytis radijo bangomis – tiesioginę transliaciją iš arkivyskupijos konferencijų salės rengė Katalikų interneto tarnyba, *Marijos radijas*.

„Ar apginsime šeimą?“ – šiuo aktualių klausimu pavadinęs savo pranešimą arkivyskupas S. Tamkevičius, cituodamas rusų autorių, priminė komunizmo ideologų bandymus paniekinti ir sunaikinti tradicinę šeimą kaip „buržuazinę liekaną“, „žmogaus laisvės pančius“. Ganytojas atkreipė dėmesį, jog, mūsų laimei, Raudonoji armija Lietuvos sieną peržengė tik keturiasdešimtaisiais. Tuo metu, kai Rusijoje negailestingai buvo griaunama šeima, Lietuvoje tradicinė šeima išgyveno klestėjimo laikotarpį. Sugrąžindamas mintimis į 1992 metus, kai Lietuvos gyventojų referendumu buvo priimta Konstitucija, arkivyskupas

priminė, jog svarstant Konstitucijos projektą katalikams, kaip gyventojų daugumai, atstovavo LVK sudaryta komisija, kurios pasiūlymai, svarstyti parlamentinės komisijos posėdyje, iš esmės tapo 38 str. (skirto šeimai ir santuokai) turiniu.

Vysk. M. Sabučio pranešime „Šeima kaip pašaukimas“ (jį perskaitė kun. D. Petkūnas), plačiai aptarus klausimą, kas gi yra šeima, buvo primintas dieviškasis sumanymas žmogui, šeimų palaiminimai bei joms skirti išbandymai Biblijoje. Ir šiandien šeima patiria daug išbandymų – pasak vysk. M. Sabučio, jie sunkiausi, nes yra susiję su pačios šeimos institucijos neigimu. Pranešime apgailestauta, jog tikinčių žmonių argumentai dažnai atmetami pamirštant, kad „tie „su savo Dievu“ yra tokie patys visuomenės nariai, kurie kūrė ir kuria visuomenę, gina žmogaus orumą ir civilizacijos, kurioje gyvename, pagrindus“.

Staciatikių kunigo, Vilniaus kurijos kanclerio Eugenijaus Rudenko pranešime „Bažnyčia, valstybė ir pamatinės šeimos vertybės“ (antroji jo autorė – kurijos darbuotoja Eugenija Naganova) apgailestauta, jog šiuolaikiniame pasaulyje netrūksta bandymų griauti tradicines vertybes, tarp jų – ir šeimos bei santuokos, nors būtent šios vertybės yra sveikos visuomenės egzistavimo ir klestėjimo pagrindas. Aptariant ortodoksų požiūrį į santuoką pabrėžta, jog dviejų lyčių santuokoje žmogus perkeičiamas, jo asmenybė ištobulinama ir išbaigiama, įveikiama jo vienatvė ir uždarumas. Negana to, santuokinė sąjunga atspindi pačią Dievo būties esmę, kuri yra meilė. Pasak kun. E. Rudenko, tik Dievo tvarkos laikydamasis žmogus gali gyventi laimingą ir harmoningą gyvenimą ir tik tradicinė, vyro ir moters, santuokinė sąjunga garantuoja vaikų dvasinę pusiausvyrą ir psichologinį tvirtumą.

„Santuoka – uola, ant kurios statoma šeima“ – taip pavadintą pranešimą konferencijoje skaitęs kun. prof. dr. Andrius Narbekovas pabrėžė, jog santuokinis gyvenimas turi būti grindžiamas pirminiu Dievo planu žmogui, o krikščionys yra pašaukti atpažinti ir atkurti šį planą savo gyvenime. Santuoka, pasak VDU Šeimos studijų centro vadovo, atspindi patį Dievo slėpinį, giliausia prasme yra prigimtinė. „Nors Dievas yra santuokos autorius, pasirinkimas priklauso nuo laisvo žmogaus apsisprendimo“, – sakė kun. A. Narbekovas, atkreipdamas dėmesį, jog santuoka, kaip vyro ir žmonos sutartis, yra senesnė už visas kitas žmogaus sukurtas juridines ar teisines sistemas. Negana to – santuoka yra daugiau negu sutartis; tai sandoros aktas – be išlygų ir išskaičiavimų. Be to, tik santuokoje realizuojamas žmogaus lygiavertiškumas, nebelineka galimybės pasinaudoti kitu žmogumi kaip priemone. Per santuokinį aktą, kaip teigta pranešime, santuokiniams skirta dalyvauti Dievo meilės slėpinyje, panašiai, kaip jame dalyvavo Kristus, atiduodamas savo kūną visiškai, laisvai, ištikimai ir vaisingai.

Pranešime „Konstitucinio Teismo motyvai ir alternatyvi konstitucinė šeimos samprata“ doc. dr. Vaidotas Vaičaitis (VU Teisės fakultetas) išsamiai aptarė, kokia šeimos samprata yra pateikiama Lietuvos Respublikos konstitucijoje, ypač III skirsnyje bei jo 38 straipsnyje. Atkreiptas dėmesys, jog iš septynių šeimai skirtų 38 straipsnio dalių trijose paminėta ne kokie nors neformalūs žmonių ryšiai, o būtent santuoka.

Pranešime „Santuokos vertė ir prasmė teisinėje sistemoje“ Vygantas Malinauskas (VDU Teisės fakultetas) teisingą tvarką visuomenėje susiejo su būtinybe apsaugoti pamatinį gėrį ir sudaryti sąlygas juo naudotis. Vienas pamatinių gėrių yra šeima, pasak V. Malinausko, – moralinė tikrovė ir prigimtinė struktūra. Jos centre yra tėvas ir motina, ir tik šeima, vienas kitą mylinčių tėvų aplinka geriausiai atitinka prigimtinius vaiko poreikius. Bet ar tam reikia santuokos?

Drauge meldėsi Vilkaviškio parapijos tikintieji, giedojo Vilkaviškio katedros choras.

Vyskupas R. Norvila priminė, kad prieš metus miręs kun. J. Juraitis buvo kilęs iš artimos Alvito parapijos, anuometinėje katedroje ne kartą meldėsis su savo tėvais, vėliau pasitraukė į Vakarų, daugiausiai laiko gyveno Šveicarijoje, taip pat Romoje; turėjo subtilų humoro jausmą, o Vilkaviškio katedrai yra padovanojęs Šveicarijos meistrų padirbintą XVII a. Švč. M. Marijos statulą su kūdikiu ant rankų. Ganytojas pakvietė padėkoti Dievui už šio kunigo tarnystę ir užtarti jį pas Viešpatį šv. Mišių aukoje.

Homilijoje kun. K. Kėvalas, stabtelėdamas prie pirmojo tos dienos Mišių skaitinio (*Išm* 7, 22 – 8, 1), minėjo, jog Dievo žodis tiesiog apibūdina kunigą J. Juraitį kaip geranorišką, ramų, judrų, nuoširdų, paslankų bei nuolat išminties ieškančių žmogų. Kun. Kęstutis prisiminė savo pirmuosius susitikimus su profesoriumi, įvardijo jį kaip asmenybę, padariusią įspūdį ne tik savo gyvu ir netradiciniu paskaitų vedimu, bendravimu, dėmesį prikaustančiais ir širdį paliečiančiais pamokslais, bet taip pat konkrečia pagalba šeimoms, studentams ir šiaip paskiriems žmonėms. Jautriai ir įtaigiai dalydamasis prisiminimais apie Vilkaviškio vyskupijai ir visai Lietuvos Bažnyčiai brangų kunigą, pamokslininkas homiliją baigė savotišku asmenišku kreipiniu į jau mirusį kunigą, išpažindamas, kad velionis tikrai yra mylimas ir jo pamokymai bei pavyzdys liko daugelio jį pažinojusių žmonių širdyse ir atmintyje. Po šv. Mišių visi drauge pagiedojo „Viešpaties Angelo“ malda.

-krb-

Paminėtas prof. Stasys Šalkauskis

Gruodžio 4 d. Kauno arkivyskupijos muziejuje paminėtas ateitininkų ideologas, katalikas filosofas, pedagogas, paskutinis tarpukario Lietuvoje VDU rektorius prof. Stasys Šalkauskis. Šiemet

sukanka jo gimimo 125-osios ir mirties 70-osios metinės.

Renginio dalyviai, tarp kurių Ateitinių klubų federacijos pirmininkė Rozvita Vareikienė, AF Tarybos narys Vidas Abraitis, Arimantas Raškinis, kiti ateitinių sendraugiai bei jaunesni šios organizacijos nariai, turėjo unikalią galimybę išgirsti prof. S. Šalkauskio sūnaus, fizikos mokslų daktaro Juliaus Šalkauskio paliudytą garbingą savo tėvo gyvenimą, didžiulius Lietuvai skirtus darbus, jo mintis ir koncepcijas, pamatyti nuotraukas, atspindinčias šios išskirtinės, šiandien taip stokojamo idealizmo kupinos asmenybės gyvenimo kelią.

„Išskirtinė valia, nuoseklumas, logika, sistema, nepaisant silpnos sveikatos, padėjo tėvui labai daug pasiekti palyginti per labai trumpą laiką“, – sakė J. Šalkauskis pabrėždamas, jog jau gimnazijos metais brendo tėvo noras dirbti visas jėgas skiriant Lietuvos labui. J. Šalkauskis gyvai ir gražiai prisiminė savo tėvus, pasiaukojančią motiną ir visą šeimos gyvenimą, kuris buvo tvarkomas pagal tėvo, tuomet VDU profesoriaus, vėliau – ir rektoriaus darbotvarkę. Nors ir labai užimtas, prof. S. Šalkauskis daug laiko skirdavo sūnui, atsakinėdamas į jo klausimus, daug jam pasakodamas, kai kada ir griežtu, bet labai tėvišku auklėjimu trokšdamas, kad sūnus užaugtų garbingas žmogus. Kaune gyvendami Šalkauskiai lankydavosi įgulos bažnyčioje; be to, prof. S. Šalkauskis labai mėgęs ir lankęs Jėzuitų bažnyčią. Renginyje buvo gyvai paliudytas nepaprastai sunkus šios šeimos gyvenimo laikotarpis, tėvui pasiligojus, netekus turėtų pareigų pirmaisiais Lietuvos okupacijos metais.

Moralinė, vertybinė krizė, kurioje šiandien yra atsidūrusi Lietuva, inteligentijos susitelkimo stoka – šiuos dalykus tarsi šiandien dar prieškarui, pasak J. Šalkauskio, buvo numatęs jo tėvas prof. S. Šalkauskis, ypač po 1926 m. perversmo valdžioje, kilus grėsmei jo palaikomai demokratinės visuomenės idėjai, kurią jis kėlė, nurodydamas, jog

Santuoka, pasak V. Malinausko, yra nuolatinis išsipareigojimas, suponuojantis kitas moralines vertybes, tokias kaip ištikimybė, monogamija, pastovumas etc. Santuokos paskirtis – sukurti tokią šeimą, kurioje būtų gera abiem sutuoktiniams ir gera auginti vaikus, sukurti moralinį ryšį tarp tėvo ir motinos, kuris teigiamai veiktų vaiko sąmonę, jo augimą. Valstybė, palaikydama santuoką, pasak teisininko, parodytų, kokių vertybinių nuostatų ji tikisi iš apsisprendusiųjų kurti šeimą.

-kait-

Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlidai

Lapkričio 12–20 d. Vilniuje iškilmingai švęsti Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlidai, kuriais Lietuvoje užbaigtas Dievo Gailestingumo metų minėjimas. Šių metų atlidų tema „Marija – Dievo Gailestingumo Motina“. Kiekvieną atlidų dieną Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje buvo kalbama Dievo Motinos novena. Įvairios bendruomenės meldėsi rožinio malda, giedojo giesmes. Prieš iškilmingai švenčiamas 11 val. šv. Mišias Šv. Teresės bažnyčioje būdavo kalbama malda už kunigus. Kriptoje po Šv. Teresės bažnyčia vakarais adoruotas Švenčiausiasis Sakramentas. Visą Gailestingumo Motinos atlidų aštuondienį Švenčiausiojo adoracija buvo rengiama ir Dievo Gailestingumo šventovėje. Maldininkai atlidų metu po 11 ir 13 val. šv. Mišių specialiu autobusu galėjo aplankyti su Dievo Gailestingumo kultu susijusias vietas: šv. Faustinos namelį Antakalnyje, Gailestingą Jėzaus seserų namus Rasų g., Šv. Mykolo bažnyčią. Vilniaus arkivyskupijos Caritas kvietimu didžiausios Vilniaus miesto parapijos atlidų dienomis kriptoje organizavo Solidarumo kavinę.

Lapkričio 13 d. Lietuvos vyskupai Eucharistiją šventė Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje prie atviro lango. Eucharistijai vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Pamoksle kardinolas kvietė gailestingumą įkūnyti savo šeimose, nepaliauti to prašyti paties Dievo.

Lapkričio 16-ąją, pagrindinę atlidų dieną, Kunigų dieną, iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Pamoksle kardinolas kalbėjo, kad Dievo gailestingumo žinią geriausiai suprato Marija, kuri mus atveda prie savo Sūnaus. Ten, kur daug neapykantos, keršto, reikia malonės, kad būtų atverta ramybės versmė. Gailestingumo reikia tam, kad visos pasaulio neteisybės gautų galą tiesos spindesyje. Ganytojas priminė, jog šiais laikais puolamas santuokos institutas. Kai kurių žmonių protai ir sąžinės aptemę, nori iškreipti prigimtine šeimos paskirtį. Reikia gražaus pavyzdžio, didelio pasitikėjimo, kantrios ir atkaklios maldos. Kunigų veikla parapijose turėtų būti pagrįsta gailestingumu ieškant paklydusių žmonių, trokštančių tiesos ir gyvenimo prasmės. Reikia kitą suprasti, pakelti, padrašinti. Visas apaštalavimas atviras artimo meilei. Gailestingumas taip pat turi reikštis ir tarpusavio santykiuose, mūsų gyvenime, nes esame gavę tą pačią kunigystės dovaną. Turime pasiryžti nešti toliau gailestingumą kitiems. Tik tai atneš taiką pasauliui ir ramybę sielai.

Lapkričio 18 d. šv. Mišioms Šv. Teresės bažnyčioje vadovavęs kun. Ričardas Doveika per pamokslą pabrėžė, kad gailestingumas gimsta prie kryžiaus, o krikščionis – iššūkių žmogus. Į skaudžias gyvenimo aktualijas galime rasti atsakymą kryžiaus papėdėje. Taip krikščionis išgryninamas nuo praeinančių dalykų. Vakare šv. Mišioms jaunimui vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Po šv. Mišių jaunimui skirta ypatinga programa. Pro

atvirą Aušros Vartų koplyčios langą pasaulinio garso airių dainininkas Patrick Kelly liudijo savo dramatišką gyvenimą ir atsivertimą, meldėsi ir giedojo, kvietė į bendrą maldą jungtis ir gatvėje susirinkusį jaunimą. Žinomas kaip *The Kelly Family* narys ir pagrindinis solistas, iš tikinčios šeimos kilęs atlikėjas keliauja po visą pasaulį, savo talentu ir muzika liudydamas žmonėms Kristų. Visą 60 koncertų turą po Europą dainininkas pavadino *Eurorosarium*. Kiekvienas koncertas yra malda Švč. Mergelei Marijai kaip originalus rožinio karoliukų varstymas. Po dainininko maldos ir liudijimo jaunimas giedodamas procesija patraukė į Šv. Jonų bažnyčią, kur vyko Patrick Kelly koncertas, Švč. Sakramento adoracija, Sutaikinimo pamaldos. Visą naktį kunigai klausė išpažinčių, kalbėjosi su tais, kurie norėjo pasitarti ar klausti. Anksti ryte švęstoms Mišios vadovavo Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centro sielovadininkas kun. Mindaugas Bernotavičius.

Lapkričio 19 d. vakarinės šv. Mišios Aušros Vartų koplyčioje per Marijos radiją buvo transliuojamos į 58 pasaulio šalis. Eucharistijai vadovavęs kardinolas Audrys Juozas Bačkis kalbėjo, kad būtent mažoje Lietuvos šalyje, Vilniaus mieste, užsimezgė pirmieji gailėstingumo žinios daigai, vėliau pasklidę po visą pasaulį. Gailėstingą Jėzaus paveikslas, nutapytas pagal šv. Faustinos regėjimus, Viešpaties valia lieka indu, per kurį žmonėms plūsta gailėstingumo spinduliai. Mūsų užduotis – atverti savo širdis Dievo gailėstingumo malonei, kad galėtume maloningą žinią pasauliui skelbti savo gyvenimu, malda ir darbais. Po šv. Mišių vyko Marijos radijo darbuotojų ir visų tikinčiųjų pasiaukojimas Gailėstingajai Dievo Meilei. Perskaitytas tekstas parengtas pagal šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės pasiaukojimo maldą.

Lapkričio 20 d. šv. Mišias prie atviro Aušros Vartų koplyčios lango aukėjo Vilniaus arkivyskupo metropolito augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Pamoksle vyskupas kvietė kasdienybėje atrasti daugiau ryžto ir gailėstingumo. Tai ne skraistė mūsų trūkumams uždengti. Tai mylinčio Dievo žvilgsnis. Dievas ieško pavargusio žmogaus, kuris per nuodėmę apiplėšė save ir slėpėsi, užuot pripažinęs savo atsakomybę. Dievui rūpi, kur mes esame. Jis mato tokius, kokie esame. Visi skirtingi, tačiau reikalingi to paties Ganytojo dėmesio.

Per visas atlydų dienas Aušros Vartų koplyčioje įvairių tautų piligrimai turėjo galimybę švęsti Eucharistiją italų, vokiečių, prancūzų, ukrainiečių, rusų, lenkų, baltarusių (gudų) kalbomis. -ksb-

Pradėti švęsti Palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio metai

Gruodžio 8 dieną, per Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilme, Vilniaus arkikatedroje bazilikoje pradėti švęsti Lietuvos vyskupų paskelbti Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio metai.

Vidudienį susirinkusieji iš klausė kun. K. Briliaus MIC konferencijos apie palaimintojo gyvenimą ir mokymą, kviečiantį visus į šventumą. Prelegentas kalbėjo, jog visą palaimintojo arkivyskupo gyvenimą paženklino jo veiklos metodas – blogi nugalėti gerumu. Vyskupui nebuvo lengva eiti ganytojo pareigas įvairių tautų vyskupijoje. Vyskupo troškimas – visus vienyti, kviešti laikytis krikščioniškosios doros, nebūti intrigų, politikos įrankiu, visuose dalykuose vadovautis krikščioniška sąžine. Vyskupas – atkaklus žmogaus teisių ir visuomenės gynėjas, nešykštėjo gero žodžio, stengėsi kitus pamokyti. Meilingas pastabumas mažutėliams pastebimas iš jo laiškų, susitikimų, šalpos akcijų. Nesavanaudiškos meilės pagrindas – meilė Bažnyčiai. Palaimintojo atnaujintos marijonų vienuolijos pobūdis labai ekleziologinis, jį ne visi suprato.

visuomenė gali įveikti krizes kultūrinio, religinio gyvenimo sinteze, žmogaus dvasios ugdymu. Be kita ko, renginyje pabrėžta, jog religiją S. Šalkauskis vadino aukščiausia kultūros „lytimi“, o aukščiausia, anot jo, žmogaus pareiga – tai „gyventi tiesoje, mąstyti, kaip gyvena, kalbėti, kaip mąsto“.

-kait-

Konferencija minint Dievo gailėstingumo metus

Lapkričio 22 d. VDU Katalikų teologijos fakulteto Didžiojoje auloje vyko respublikinė mokslinė konferencija Dievo gailėstingumo metams paminėti „Dievo gailėstingumas šiandienos kontekstuose“. Sveikindamas jos organizatorius ir dalyvius arkivyskupas Sigitas Tamkevičius kalbėjo apie jos aktualumą, kai šiandienos aplinkoje yra daugybė priešingų, negailėstingumo apraiškų. Jis pasidžiaugė turininga, įvairias disciplinas apimančia konferencijos programa ir prasmingu jos užbaigimu šv. Mišių auka, tobuliausiai liudijančia Dievo gailėstingumą.

Kun. prof. Romualdas Dulskis pranešime aptarė visuotinį pašaukimą į gailėstingumą, iliustruodamas savo tezes ir kitų religijų, ypač budizmo pavyzdžiais. Jis taip pat kalbėjo apie gailėstingumo dorybės raišką šv. Rapolo Kalinausko gyvenime, primindamas jo kanonizacijos 20-metį. Kun. dr. Rimas Skinkaitis pranešime nagrinėjo Dievo gailėstingumą žyminčias sąvokas Senajame Testamente ir paneigė gajų stereotipinį įvaizdį, kad Senojo Testamento Dievas esąs tik griežtas, reiklus ir rūstus. Prelegentas atskleidė Dievo gailėstingumo raišką individualaus žmogaus, išrinktosios tautos ir kūrinių atžvilgiu, taip pat per įstatymų davimą. Kun. dr. Saulius Rumšas OP nagrinėjo gailėstingumo dorybės aspektus dykumos tėvų patirtyse kaip bendrą Dievo malonės ir žmogaus pastangų veikimą – sinergiją. Prel. prof. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS aptarė homiletinį Dievo gailėstingumo skelbimą sekuliariame šiandienos

pasaulyje. Jis atkreipė dėmesį į terapinį homilijos pobūdį ir, skirtingai nuo ankstesniais amžiais taikytos gąsdinimo pedagogikos, ragino ugdyti pozityvią nuostatą, perteikiant žinią, kad Dievas nori sveikos ir brandžios žmogaus asmenybės. Prof. Alfonsas Motuzas nagrinėjo liaudiškojo pamaldumo raišką Kryžių kalne, atskleisdamas epochų kaitos sąlygotus radikalius pamaldumo tradicijų pokyčius. Kun. prof. Andrius Narbekovas pranešime „Gaillestingumas ligonių sielovadoje“ kalbėjo apie ligoje išgyvenamų kentėjimų atperkamąją prasmę.

Konferencijos pranešimai bus skelbiami VDU KTF moksliniame žurnale „Soter“.

-kl-

Prel. Stasio Žilio parodos atidarymas

Lapkričio 7 d. Vilniaus kunigų seminarijos II aukšto fojė atidaryta prelado Stasio Žilio dailės paroda. Įžangos žodį tarė viena iš parodos kuratorių – seminarijos bibliotekos vedėja Irena Aleksandravičienė. Susirinkusiai seminarijos vadovybei, klierikams ir svečiams ji trumpai priminė gerbiamo prelado biografiją, jo ilgametę kunigišką tarnystę bei nuopelnus Romoje ir Kanadoje, pabrėždama jo kaip unikalios, nors ir ne visiems gerai žinomo dailininko kelią. Paminėta, kad parodoje taip pat galima susipažinti ir su dviem prelado išleistomis knygomis: „Gyvenimo šaltiniai“ ir „Gyvoji liturgija“. Baigdama I. Aleksandravičienė padėkojo Telšių vyskupui J. Borutai SJ bei menotyrininkei dr. S. Maslauskaitei, kurių dėka galime grožėtis nedidele dalimi – dvidešimt keturiais prelado asmeninės kolekcijos kūriniiais, padovanotais paties autoriaus Telšių V. Borisevičiaus kunigų seminarijai.

Seminarijos rektorius kun. Žydrūnas Vabuolas padėkojo parodos organizatoriams bei Telšių vyskupui už galimybę susipažinti su prelado S. Žilio tapybos darbais ir sakė, kad šios

Vyskupas realiai vertino padėtį, kėlė nuo gyvenimo aktualijų neatitrūkusius pastoracinius uždavinius kunigams, savo darbuose stengėsi įgyvendinti popiežiaus Leono XIII enciklikos *Rerum novarum* nuostatus, pats studijavo ir dėstė socialinius mokslus. Visas palaimintojo gyvenimas kviečia rinktis tiesą, pasiaukojamai atlikti pareigas, siekti šventumo. Tarnystė, pasiaukojimas, klusnumas šiandien gali būti nesuprasti, daugelio suvokimu, žeidžia asmens laisvę. Vyskupas Jurgis Matulaitis savo pašaukimą priėmė kaip iš Dievo atitekusią užduotį, ištikimai vykdė savo pareigas. Pasak prelegento, šiais metais esame kviečiami iš palaimintojo mokyti išminties, darbštumo, maldingumo.

Po konferencijos buvo švenčiama Eucharistija. Šv. Mišioms vadovavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, drauge su juo koncelebravo Vilniaus arkivyskupas kardinolas A. J. Bačkis, Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius, Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, Panevėžio vysk. J. Kauneckas, Telšių vyskupas J. Boruta SJ, Vilkaviškio vyskupas R. Norvila, kariuomenės ordinaras vyskupas G. Grušas, vyskupai J. Tunaitis, A. Poniškaitis, J. Ivanauskas, marijonų vienuolijos generolo atstovas, buvęs generalinis vyresnysis kun. J. M. Rokosz MIC, Lietuvos marijonų provincijos vyresnysis kun. V. Briilius, Vilniaus arkivyskupijos kunigai. Iškilmingam Eucharistijos šventimui vadovavęs apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi Mišių pradžioje prisiminė vyskupo Jurgio Matulaičio įngresą į Vilniaus katedros sostą.

Homiliją sakė Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. 1918 m. Jurgis Matulaitis įžengė į seniausią Lietuvoje katedrą ir pradėjo eiti ganytojo pareigas. Pasak ganytojo, vyskupai, skelbdami šiuos metus, siekia, kad žmonės geriau susipažintų su palaimintojo asmenybe. Jo pavyzdys kviečia būti vienos minties su Bažnyčia, vienybėje su Dievu. Daugeliui sunku matyti bendruomenę Bažnyčioje. Palaimintasis arkivyskupas degė meile Bažnyčiai, kuri yra tikra Kristaus karalystė žemėje, mylima Motina, ją turime gerbti ir mylėti. Vien tikėjimas padaro mus aktyviais Bažnyčios nariais. Vyskupas Jurgis buvo pasirengęs guldyti gyvybę už Dievo vaikus. Visą savo gyvenimą aukojosi už vienybę, brangino ryšį su Apaštalų Sostu, vyskupais, kunigais, stengėsi geriau suprasti Bažnyčios mokymą ir troškimus. „Norėčiau, kad palaimintojo šūkis „Blogį nugalėk gerumu“ taptų kiekvieno tikinčiojo mintimi. Gerumas sklaido pykčio barikadas. Pyktis tik apkartins kasdienę duoną. Reikia kurti solidarumo visuomenę, kuri būtų laiminga ne turėdama, o mylėdama. Palaimintasis tapo gerumo apaštalu įvairių tautų žmonėms. Jo pavyzdys tepaskatina gyvenimą atiduoti Dievui, kad taptume vaisingomis šakelėmis“, – sakė kardinolas.

Skaitinius skaitė ir atnašas atnešė Palaimintojo Jurgio Matulaičio įsteigtų vienuolių – Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių ir Jėzaus Eucharistijoje tarnaičių – seserys. Maldavimai buvo skaitomi lietuvių, lenkų ir gudų kalbomis. Po šv. Mišių šventės dalyviai vaišinosi Vilniaus vyskupų namuose.

-Vn, ksb-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Lapkričio 9 d. Vilniaus arkivyskupijos kurijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, susirinkimą pradėjęs malda, priminė, jog 1953 m. lapkričio 8 d. Vladimiro kalėjime mirė Vilniaus arkivyskupas Mečislovas Reinys, pirmasis bažnytiniu autoritetu patvirtinęs Gaillestingumo vainikėlio maldą ir kvietęs ją įtraukti į tikinčiųjų maldos praktikas.

Susirinkime apie Lietuvos konstitucinio teismo nutarimą šeimos klausimais kalbėjo teisininkas Vygantas Malinauskas. Rugsėjo 28 d. Konstitucinio teismo nutarime teigiama, kad konstitucinė šeimos samprata negali būti kildinama tik iš santuokos instituto, nes jis yra tik vienas iš galimų šeimos modelių. Konstitucinė šeimos samprata grindžiama santykių turiniu – šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prierašumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu priimti tam tikras teises ir pareigas, – o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi. Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatos, šeima įvardijančios tik gyvenančius santuokoje, prieštarauja Konstitucijai. Tokie nutarimo teiginiai sukėlė didelę sumaištį visuomenėje. Teisininkas V. Malinauskas pabrėžė, kad šeima – tai žmonės, kuriuos sieja išskirtiniai ryšiai, pareigos, skirtingos teisės nei su kitais visuomenės nariais. Jei asmenys nebus susieti teisiniais santykiais, jie nebus šeima, o teisinių santykių pagrindas – santuoka. Jei santuokos institutas nureikšminamas, žmonių gyvenimą imasi reguliuoti valstybė. Santuoka išlaikoma pusiausvyra tarp privataus ir viešojo institutų. Santuoka paremta prigimtinė šeimos struktūra. Iš šeimos esmės iškyla tarpusavio išsipareigojimai. Šeimos struktūros centre – tėvas ir motina, kurie viešai santuokine priesaika deklaruotais savo moraliniais išsipareigojimais atitinka prigimtinius vaiko poreikius. Valstybės užduotis – tai siekis užtikrinti kuo palankesnę aplinką, kad vaikai turėtų abu tėvus ir palankias sąlygas augti. Konstitucinis teismas tokiu nutarimu nepaiso žmogaus prigimtines struktūros ir atveria kelią šeima laikyti bet koki žmonių santyki, nes nėra ribų, kurios nurodytų, kada prasideda ir baigiasi šeimos ryšiai. Tokios išvados liudija, kad Konstitucinis teismas gali klysti, klaidingai aiškinti prigimtines teises principus, pats pažeisti Konstituciją. Tokio nutarimo pasekmės – griūvanti teismo kompetencija, peržengtos Konstitucijos aiškinimo ribos.

Internetinio dienraščio Bernardinai.lt vyr. redaktorius Andrius Navickas sakė, kad giliu krikščionišku požiūriu šeima nėra tikslas, o priemonė siekti šventumo, galimybė žmogui augti. Nuo pačių žmonių priklauso šeimos santykiai, o ne nuo valstybinių institucijų ištarmių. Geri santykiai ir stiprios šeimos gali būti net ir blogiausiomis sąlygomis. Šeima visada pirmesnė už valstybę. Diskusijų kontekste taip stinga liudijimo, kad šeima yra dovana. Nuolat reikia priminti, kodėl šeima svarbi kaip gyvybės, pasiaukojančios meilės ir išsipareigojimo kelias. Kalbėtojas kvietė labiau įtraukti jaunas šeimas liudyti apie šį pašaukimą, asmeniškuose pokalbiuose sąžiningai kalbėti apie šeimą kaip dovaną dėl vienas kito ir vaikų, tuomet galime turėti vilties, kad tiesa nugalės.

Kardinolas kvietė palaikyti seminariją, kunigams aktyviau dalyvauti šventėse, parodyti solidarumo ir ugdyti dvasinį gyvenimą.

-ksb-

Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija

Lapkričio 16 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko kunigų ugdymo konferencija. Joje dalyvavo dauguma arkivyskupijoje tarnaujančių dvasininkų. Konferencijai vadovavęs arkivyskupas Sigitas Tamkevičius kunigų dėmesį šįsyk atkreipė į jaunimo sielovadą. Su jos aktualijomis supažindino arkivyskupijos sielovados programų koordinatorė bei Jaunimo centro vadovė Vaida Spanglevičiūtė-Kneižienė, Šiluvos parapijos klebonas kun. Erastas Murauskas, KTU kapelionas kun. Petras Pichas, studentijos atstovai. Pastarieji parodė filmą apie šių metų Pasaulio jaunimo dienas Madride, paliudijo ten išgyventą bendrystę su viso pasaulio katalikišku jaunimu.

parodos atidarymas skiriasi nuo kitų parodų atidarymų tuo, kad jame dėl nuotolio ir amžiaus negalėjo dalyvauti pats kūrinių autorius. Tačiau rektorius pasidžiaugė, kad tokiu būdu žinomas prelatas aplanko mus ir trumpai pasidalijo savo asmeniniais prisiminimais apie prelatą kaip apie nepaprastai kuklų žmogų, gebantį pamatyti laiko ir gyvenimo ženklus ir perteikti juos per poeziją, paveikslus bei dvasinius patarimus žmonėms.

Bažnytinio paveldo muziejaus direktorė menotyrininkė dr. S. Maslauskaitė prisipažino, kad šį mūsų išeivijos tautietį ji asmeniškai atrado kaip unikalų dailininką. Toliau ji papasakojo prelato S. Žilio darbų patekimo į viešumą istoriją. Lietuvos ambasados darbuotojos, atvykusios į Popiežiškąją lietuvių Šv. Kazimiero kolegiją Romoje, atsitiktinai pamatė tuos tapybos kūrinius ir suprato, kad tai didelės meno vertės paveikslai. Nuo tada, gavusios leidimą, jos pradėjo šiuos meno kūrinius rėminti ir ruošti viešam pristatymui. Visa tai vyko Romoje iki 2010 metų. Tiesa, pirmoji prelato personalinė paroda įvyko 1968 metais Amoso kultūros centre Kanadoje ir tik daugiau kaip po 40 metų – Romoje, *Il Gesu* bažnyčios parodų centre. Vėliau prelatas didžiąją savo paveikslų dalį padovanojo Telšių vyskupo V. Boriševičiaus kunigų seminarijai. Šių metų gegužės mėnesį pirmą kartą Lietuvoje 70 šios padovanotos kolekcijos paveikslų eksponuota Užsienio reikalų ministerijoje. Menotyrininkė pasakojo apie iškilusių paveikslų eksponavimo problemą – jie nebuvo datuoti. Norint bent apytiksliai nustatyti paveikslų sukūrimo datas buvo kreiptasi į patį kun. Stasį Žilį. Tačiau tai padaryti buvo gana sunku, nes prelatas nėra skaičiavęs ar registravęs kūrinių, ant kai kurių netgi nepasirašęs. Pokalbių su prelatu metu visų jo darbų datos buvo tiksliai ar bent apytiksliai identifikuotos (visi jie nutapyti tarp 1953 ir 2000 metų) ir kolekcija parengta eksponuoti.

-vksi-

Nauji leidiniai

Henri J. M. Nouwen. Laukiantys Tėvo namai: apie sūnaus palaidūno sugrįžimą. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2011. – 232 p.

Autorius originaliai ir suprantamai apmąsto Evangelijos pagal Luką ištrauką apie sūnų palaidūną ir Rembranto paveikslą „Sūnaus palaidūno sugrįžimas“. Jis skaitytui atskleidžia turtingą savo patirtį: kaip jis suprato esąs Dievo numylėtinis sūnus. Henris J. M. Nouwenas tetorkštą vieno – kiekvienam padėti atrasti sąsajas tarp žymiojo biblinio palyginimo ir savo gyvenimo. Jis ragina visus šį pasakojimą apie sūnų palaidūną paversti pačia esmingiausia savo sielos istorija. Autorius atskleidžia, ką ištis reiškia namai ir sugrįžimas į juos dvasine prasme. Tai kvietimas visiškai atsiduoti nenusipėjamam Viešpaties apvaizdos vadovavimui.

Tiziano Soldavini. Viešpatie, išgydyk mane savo Meile. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2011. – 160 p.

Nemažai žmonių patiria slogių būsenų, kenčia, sieloje nešioja praeities ar dabarties žaizdas. Tai ieškantys vilties, besišaukiantys Dievu, trokštantys būti išklausti. Tik Jėzus gali išgydyti ir Jis visuomet tai padaro, jei žmogus Juo tiki, su Juo bendrauja. Knygos autorius, psichologijos mokslų daktaras, siūlo Meilės terapiją, kuri keičia ir perkeičia. Šis paprastas, visiems įmanomas būdas padeda visiškai išsigydyti širdies žaizdas ir įgyti tokią širdį, kurioje sutemas išsklaido šviesa. Tai siūlymas iš naujo atrasti, ką esame gavę dovanų. Tai terapija, kai per dialogą užmezgama meilės bendrystė. Jos priemonės – sakramentai, Dievo žodis, malda, pamaldumas Švč. Mergelės Marijai.

Kun. E. Murauskas kalbėjo apie šiuolaikinį jaunimą, šiandien turintį nepaprastai daug galimybių, tačiau ir rimtų psichologinių sunkumų, stokojantį tėvų dėmesio ir švelnumo, ramybės šeimose, apimtą baimių, agresijos, kurią dar labiau skatina agresyvi, jaunimu ypač manipuliuojanti, vertybes iškreipianti aplinka ir jėgos (viena jų – „Gender“ programa), kompiuteriniai žaidimai ir kt. „Vaikai darosi žiaurūs, bet sielos gelmėje yra tokie patys, kaip visais laikais“, – sakė kun. E. Murauskas. Žalojama psichika ir dvasinis pasaulis, susiaurėję interesai – tai šių dienų žaizdos jauno žmogaus dvasioje. „Šiandien Bažnyčios misija – pasakyti jaunam žmogui, kas jis yra“, – sakė kun. E. Murauskas, minėdamas turimas tam priemones: *Alfa* kursą, Atsinaujinimo dienas, Jaunimo centro ir kitus katalikiškus renginius, stovyklas, išvykas.

2013 m. Kaune vyksiančių Lietuvos jaunimo dienų temą „Jūs aš draugais vadinu“ (*Jn 15, 15*) ir siekius pristačiusi V. Spangelevičiūtė-Kneičienė sakė, jog šio jau ne pirmus metus organizuojamo renginio programoje labai svarbi yra malda, susitaikymas su Dievu, jo atradimas, taip pat bendraminčiai ir bendramžiai – tai ypač padrąsina jaunus žmones. Tikimasi, kad pirmoji LJD diena vyks „Žalgirio“ arenoje, antrąją numatoma bendrystė su miesto gyventojais. Svarbus pasirengimo LJD žingsnis arkivyskupijoje bus Dekanatų jaunimo dienos 2012 metais – į jas norima kviešti ir kitų vyskupijų jaunimą, jaunimo sielovadininkus. Rengiantis LJD svarbu bus sutelkti savanorius, organizacijas.

Šioje konferencijoje arkivyskupas S. Tamkevičius pranešė apie savo sprendimą, kuriam pritarė Kunigų taryba, pradėti nuolatinių diakonų rengimą Kauno arkivyskupijoje, supažindino su ganytojišku laišku arkivyskupijos tikintiesiems bei paragino kunigus jį paskelbti savo parapijose artimiausią sekmadienį. Šiuo laišku siekiama priminti tikintiesiems pasaulyje jau plačiai žinomą diakonų tarnystę, kuri skirta tarnauti Bažnyčios bendruomenei, talkinti kunigams.

Arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas priminė Lietuvos vyskupų nutarimą 2012 metus paskelbti Palaimintojo Jurgio Matulaičio metais ir pristatė jų programą šalyje. Liepos 1-ąją švenčiant Lietuvos krikšto 625-ąsias metines, bus minima ir palaimintojo beatifikacijos 25 metų sukaktis. Palaimintojo J. Matulaičio metai bus minimi ir didžiuosiuose Šiluvos atlaiduose.

-kait-

Mirė kun. Stanislovas Stanikūnas (1957–2011)

Lapkričio 13 d. mirė Obelių Šv. Onos parapijos vikaras kun. Stanislovas Stanikūnas. Kun. Stanislovas Stanikūnas gimė 1957 m. gegužės 8 d. Plukių km., Panevėžio r., Antano ir Anastazijos Stanikūnų šeimoje. Mokėsi Pumpėnų vidurinėje mokykloje ir Panevėžio technikume. 1979–1981 m. atliko privalomą karinę tarnybą. 1981 m. įstojo į Kauno tarpdiecizinę kunigų seminariją. Kunigų išventintas vysk. Liudviko Pavilionio 1986 m. birželio 1 d. Kauno arkikatedroje.

1986 m. – Pakruojo parapijos vikaras, 1986–1987 m. – Vadoklių ir Lėno parapijų vikaras, 1987–1989 m. – Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaras, 1989–2002 m. Kriaunų parapijos administratorius, 1995–1998 m. – Antalieptės parapijos ir Baltriškių parapijos administratorius, 2002–2011 m. – Obelių parapijos vikaras.

Kun. Stanislovas Stanikūnas buvo pašarvotas Obelių Šv. Onos bažnyčioje. Lapkričio 16 d. palaidotas bažnyčios šventoriuje.

-P-

Santuokos ir šeimos ryšys – istorinis bei visuotinis

Ekumeninės konferencijos „Šeima – Bažnyčios ir valstybės pamatas“ komunikatas

2011 m. lapkričio 28 d., Kaunas

Mes, kiekvienas iš savo skirtingų teologinių perspektyvų ir tradicijų, suprantame santuoką kaip vyro ir moters laisvos valios sąjungą, kuri yra šeimos pamatas. Tik tokia šeima yra pamatinė bendruomenė, iš kurios išaugo tauta ir valstybė ir kuria jos laikosi. Bendras santuokos suvokimas nėra išskirtinai religinis. Jis yra bendras visuomenėms ir kultūroms visame pasaulyje visais laikais.

Santuoka kaip viso gyvenimo sutartis tarp vyro ir moters yra seniausia institucija, senesnė už visas žinomas demokratines ir parlamentines valdymo formas bei teisine sistemas. Ji yra kur kas universalesnė ir priimtinesnė, nei bet kuris kada nors paskelbtas kodeksas. Santuoka nėra įprastas teisinis konstruktas. Ji – pirmapradė institucija, kurią teisė pripažino, bet nesukūrė.

Vyro ir moters bendro gyvenimo modelis kuriant santuoką gyvuoja nuo pat žmonijos atsiradimo pradžios. Tai liudija, kad santuoka paliečia pačią žmogaus esmę, jo atsiradimo slėpinį. Žmogus vienintelis iš visos regimosios kūrinijos yra protingas ir laisvas, todėl svarbiausias santuokos sudarymo principas grindžiamas laisvu, sąmoningu bei asmenišku moters ir vyro apsisprendimu. Šis laisvo apsisprendimo principas, kaip ir pati santuoka, kyla būtent iš unikalios žmogaus prigimties. Kurti šeimą, turėti vaikų, juos auklėti ir lavinti yra žmogaus pašaukimas ir viena iš pagrindinių bei nenusavinamų asmens teisių. Santuokos institutas geriausiai užtikrina vaikams jų prigimtines teises, pirmiausia – prigimtine teisę turėti tėvus ir augti tvirtame santuokiniame ryšyje, palankiausiame visokeriopai vaikų raidai.

Kad šeima tikrai būtų tautos stiprybės lopšys ir valstybės pamatas, ji turi būti kuriama ir palaikoma pagal tam tikrus dėsnius. Šie dėsniai kyla iš paties santuokos ryšio. Santuoka, iš esmės būdama meilės ryšys, reikalauja pastovumo, nes pačios meilės prigimtyje glūdi amžinumas. Tik meilėje, kuri priešinga laikinumui, kuriamas tobuliausias asmenų santykis. Meilė yra asmeninis įsipareigojimas ir visiškas, laisvas atsidavimas, apimantis ne vien laisvą asmens iniciatyvą, bet ir pareigos dimensiją, – jame meilės pasidalijimas su sutuoktiniu ir gyvybės perdavimas sudaro visumą.

Tokia meile grįsta santuoka tampa asmens brandumo įrodymu, nes tik brandūs asmenys geba įsipareigoti ir kurti tvirtą šeimą, bendruomenę ir valstybę.

Kaip institucija, santuoka visų pirma yra orientuota į bendrąjį gėrį, o ne tik į asmens teises. Todėl vyro ir moters santuoka grįsta šeima nusipelno išskirtinės apsaugos ir valstybės socialinio pripažinimo. Šių išskirtinių santykių pripažinimas teisiniu ir politiniu lygmenimis yra gyvybiškai svarbūs šalies stabilumui ir pačios valstybės bei vaikų saugumui. Vaiko gerovė turi būti aukščiau nei suaugusiųjų neatsakingos laisvės siekiai.

Santuokos sąvokos atskyrimas nuo šeimos sąvokos yra tūkstantmetės žmonijos istorijos ir patirties ignoravimas. Santuokos atskyrimas nuo šeimos paneigia santuokos prigimtį ir tikslus bei kelia grėsmę visuomenės gerovei ir saugumui.

Norėdami užtikrinti, kad ateities kartos neprarasėtų išskirtinės ir pamatinės santuokos institucijos, o valstybė – tvirto pamato, mes kreipiamės į Lietuvos Respublikos Seimo narius ir visus Lietuvos gyventojus, prašydami iš naujo apgalvoti Konstitucinio Teismo sprendimą, pabrėžiant santuokos svarbą ir kartu dirbti, kad teisėje ir viešajame gyvenime istorinis bei visuotinis santuokos ir šeimos ryšys būtų atkurtas atspindint jos unikaliją ir esminę prigimtį.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas,
Kauno arkivyskupas metropolitas
Sigitas TAMKEVIČIUS

Stačiatikių Bažnyčios Vilniaus ir visos Lietuvos
arkivyskupas INOKENTIJUS

Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios
vyskupas dr. Mindaugas SABUTIS

Benediktas XVI lankėsi Benine

(KAP, KAI) Lapkričio 18–20 d. popiežius Benediktas XVI lankėsi Benine. Apaštališkoji kelionė šūkiu „Susitaikinimas, teisingumas ir taika“ vyko minint šalies evangelizacijos 150-ąsias metines. Jos metu buvo paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Africae munus*, parengtas po 2009 m. vykusio II Ypatingojo Vyskupų sinodo Afrikai. Benediktas XVI Benine buvo sutiktas labai šiltai ir entuziastingai. Jis į šį žemyną atvyko antrą kartą: 2009 m. Benediktas XVI lankėsi Kamerūne ir Angoloje, pradėdamas Afrikai skirtą Vyskupų Sinodą. Benine popiežius ragino katalikus kasdieniu gyvenimu liudyti evangelinę viltį ir padaryti Bažnyčią susitaikinimo modeliu visam Afrikos žemynui.

Sveikinimo kalboje Kotonu oro uoste popiežius ragino Benino ir visos Afrikos žmones „kuriant ateitį nepamiršti praeities“. Jis įspėjo apie tykančias grėsmes: besąlygišką pavaldumą rinkos bei finansų dėsniams, nacionalizmą ar bevaisį tribalizmą, politizuotą tarpreliginę įtampą ir žmogiškųjų, kultūrinių bei religinių vertybių eroziją. Taip pat priminė „asmeninę ir sentimentaliją“ savo vizito giją – draugystę su iš šios šalies kilusiu, 2008 m. mirusiu kardinolu Bernardinu Gantinu.

Kotonu Gailestingosios Dievo Motinos katedroje Benediktas XVI dalyvavo giedant himną *Te Deum*, po to meldėsi prie ten palaidotų dviejų iškilų Kotonu arkivyskupų kapų: Christopho Adimou ir Isidore'o de Sousa, prieš 20 metų atlikusio svarbų vaidmenį Benino demokratizacijos procese. Penktadienio vakare popiežiaus vizito proga Vatikano radijo iniciatyva surengtas ypač jauniems piligrimams skirtas koncertas. Buvo pristatytas specialiai šia proga išleistas įvairiomis kalbomis atliekamų Afrikos muzikų kūrinių susitaikymo, teisingumo ir taikos temomis diskas.

„Neatimkite tautoms vilties!“

Antrąją vizito dieną Benediktas XVI prezidento rūmuose susitiko su diplomatinio korpusu, valdžios ir religijų atstovais. Susitikime dalyvavo apie 3 tūkst. asmenų. Šventasis Tėvas kreipdamasis į Afrikos ir pasaulio atstinguosius vadovus ragino: „Neatimkite savo tautoms vilties! Negriaukite jų ateities, žalodami dabartį!“ Šventasis Tėvas atkreipė dėmesį į neigiamas išankstines nuostatas Afrikos atžvilgiu, dėl kurių sudaromas neigiamas šio žemyno įvaizdis. Benediktas XVI kritikavo Vakaruose paplitusį požiūrį iš aukšto ir mokytojišką moralizavimo nuostatą, kuria primetamos išvados ir brukami netinkami sprendimai. Jis įspėjo vengti pagundos analizuoti Afrikos tikrovę tik smalsaus etnologo žvilgsniu arba matyti Afrikoje vien lengvai išnaudojamų žaliavų bei išteklių rezervuarą. Kalbėdamas apie dialogą tarp religijų Benediktas XVI priminė, kad jokia religija ir jokia kultūra negali būti grindžiama netolerancija ir prievarta. Po to Benediktas XVI atskirai susitiko su Benino prezidentu Thomas' Boni Yayi, gimusiu musulmonų šeimoje ir tapusiu krikščioniu evangelikalu.

Vengti religinio sinkretizmo

Iš Kotonu popiežius nuvyko į Uidą (Ouidah). Šis miestas, XVII a. antroje pusėje garsėjęs vergų prekyba, yra taip pat vudu religijos centras. Atvykęs į kunigų seminariją popiežius meldėsi prie savo bičiulio ir buvusio bendradarbio kardinolo Bernardino Gantino kapo. Skrisdamas į Beniną Benediktas XVI žurnalistams sakė, jog kardinolas B. Gantinas buvo jo artimas bičiulis ir pavyzdingas Bažnyčios vyras ir savo vizitu jis noris pagerbti jo tėvynę. Šv. Galeno kunigų seminarijoje Benediktas XVI susitiko su kunigais vienuoliais, seminaristais bei pasauliečiais katechetais. Popiežius sakė, kad tvirtas krikščioniškasis tikėjimas yra veiksminga atspara klaidinančiam religiniam sinkretizmui. Dievo meilė, meilė sakramentams ir Bažnyčiai leidžia tin-

kamai integruoti tradicinių kultūrų vertybes, išlaisvina iš okultizmo ir nugalė piktąsias dvasias. Popiežius ragino kunigus laikytis bendrystės su savo vyskupais ir būti skaidriais Kristaus šviesos perteikėjais. Pasauliečius katalikus popiežius kvietė šeimose puoselėti malda, meilę ir atleidimą ir taip ugdyti taiką ir teisingumą Bažnyčioje ir visuomenėje.

Afrika – Geroji Naujiena Bažnyčiai
Šeštadienį Uidos Nekaltojo Prasi-dėjimo katedroje popiežius pasirašė apaštališkąjį paraginimą *Africae munus*, nubrėžiantį gaires Bažnyčios veiklai Afrikoje. Trumpos ceremonijos metu popiežius dar kartą paragino siekti susitaikinimo, teisingumo ir taikos. Popiežius vadino Afriką „Gerąją Naujiena Bažnyčiai“ ir „Naujųjų Sekminių žeme“. Benediktas XVI nurodė netoli katedros esančius istorinius vergų išgabenimo „negrižtamus vartus“ ir priminė, kad Bažnyčios pašaukimas yra kovoti su visomis vergovės formomis.

Šeštadienio vakare grįžęs į Kotonu Benediktas XVI aplankė Motinos Teresės seserų vadovaujamus vaikų globos namus, o Šv. Ritos parapijos bažnyčioje susitiko su vaikais ir jų globėjais. Popiežius, kalbėdamas vaikams apie malda, sakė, kad pirmoji Komunija buvo viena gražiausių jo gyvenimo dienų. Jis kvietė vaikus kalbėti apie Jėzų kitiems, nes Jis yra turtas, kuriuo reikia dalytis. Šventasis Tėvas taip pat ragino vaikus melstis rožinį ir meldėsi drauge su jais už viso pasaulio vaikus. Per šį susitikimą, nepaisant varginančio tropinio klimato, 84 metų popiežius buvo regimai džiugiai nusiteikęs.

Šeštadienio vakare apaštališkojoje nunciatūroje susitikęs su Benino vyskupais popiežius ragino juos būti ganytojais pagal Dievo širdį. Pasak jo, 150-ųjų Benino evangelizacijos metinių minėjimas turi būti proga stipriai dvasiškai atsinaujinti, kad tikintiesiems Kristus taptų gyvenimo

centru. Šventasis Raštas Bažnyčios ir kiekvieno krikščionio gyvenime privalo užimti centrinę vietą ir tapti nepaliaujamo atsinaujinimo šaltiniu. Popiežius taip pat ragino vyskopus dalytis misijų darbuotojais su tomis vyskupijomis, kur jų labiausiai stokojama. Šventasis Tėvas pabrėžė misionierišką perspektyvą: Bažnyčiai nepakanka kreiptis tik į tuos, kurie jau pažįsta krikščioniškąją žinią. Vyskupams būtina rūpintis nuodugniu kunigų ugdymu: kunigystės kandidatai turi pasižymėti psichologine ir emocine pusiausvyra, taip pat išgyventi asmeninį ryšį su Dievu.

Africae munus

Apaštališkosios kelionės kulminacija tapo sekmadienio Mišios Kotonu stadione. Jose dalyvavo apie 80 tūkst. tikinčiųjų. Drauge su popiežiumi Mišias koncelebravo apie 200 Afrikos vyskupų ir apie pusantro tūkstančio kunigų. Homilijoje Benediktas XVI ragino Benino Bažnyčią evangelizuoti Afriką ir pasaulį: misijinė pasiuntinybė tebėra „neatidėliotina užduotis“. Šiandien tebėra daug žmonių, negirdėjusių krikščionybės žinios arba jos nepriėmusių. Nėgana to, kasdienybės akivaizdoje daugelio krikščionių tikėjimas yra silpnas. Popiežius taip pat išreiškė artumą su AIDS ir kitomis ligomis sergančiais ligoniais: kiekvienas ligonis nusipelno pagarbos ir meilės. Kristaus Karaliaus iškilmės proga Benediktas XVI sakė, kad Dievo karalystė neatitinka įprastinių įsivaizdavimų: ji reiškia ne viršenybę, bet tarnavimą ligoniams, stokojantiems ir silpniesiems. Vidudienio maldos metu popiežius Dievo Motinai Marijai patikėjo naują Afrikos evangelizavimo etapą. Nazareto šeimą svetingai priėmusio žemyno gyventojus popiežius ragino puoselėti krikščioniškąsias šeimos vertybes.

Po Eucharistijos vyko apaštališkojo paraginimo *Africae munus* įteikimo ceremonija. Šventasis Tėvas įteikė nacionalinių ir regioninių vysku-

pų konferencijų pirmininkams dokumentą, kuriame, vadovaujantis Bažnyčios socialiniu mokymu, siūlomos veiklos gairės 180 mln. Afrikos žemyno katalikų.

Dokumente aptariamos valstybių valdymo formos, plėtros galimybės, švietimo, sveikatos apsaugos, aplinkosaugos ir solidarumo reikalavimai. Bažnyčia raginama ryžtingai angažuotis siekiant teisingumo ir taikos. Piliетinių karų, socialinių priešpriešų ir aplinkos niokojimo akivaizdoje Bažnyčia turi puoselėti tęstinį susitaikinimą. Popiežius ragina atvirai ir sąžiningai pažvelgti į piliетinių karų ir genocido nuniokotų šalių praeitį. Nors dokumente neminimos konkrečios šalys, pabrėžiama, kad karo nusikaltimų aukos turi teisę į teisingumą, nusikaltę asmenys turi būti patraukti atsakomybėn. Apaštališkajame paraginime popiežius patvirtina oficialią Bažnyčios nuostatą AIDS problemos atžvilgiu: kovojant su AIDS, svarbiausia laikytis santuokinės ištikimybės ir vengti lytinio palaidumo. Popiežius taip pat reiškia rūpestį dėl tradicijomis grindžiamo moterų diskriminavimo. Dokumente Bažnyčia raginama plėtoti dialogą su islamu ir vietinėmis religijomis. Su musulmonais reikia kantriai tęsti pokalbį siekiant teisinio ir praktinio religijos laisvės pripažinimo.

Atsiveikindamas Kotonu oro uoste popiežius pasidžiaugė gražiu Bažnyčios ir valstybės bendradarbiavimu. Nurodydamas Benino nacionaliniame šūkyje esantį žodį „brolystė“ popiežius kvietė parodyti pasauliui tikros brolystės pavyzdį. Pasak Vatikano atstovo žiniasklaidai kun. F. Lombardi, popiežius savo kelionės metu – kitaip negu daugelyje tarptautinių konferencijų – pabrėžtinai nereikalavo Vakarų šalių solidarumo su Afrika, tačiau iškėlė pačių afrikiečių atsakomybę ir šiame žemyne glūdintį potencialą.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 750 egz.

ISSN 1392-6098

© 2011, „Bažnyčios žinios“